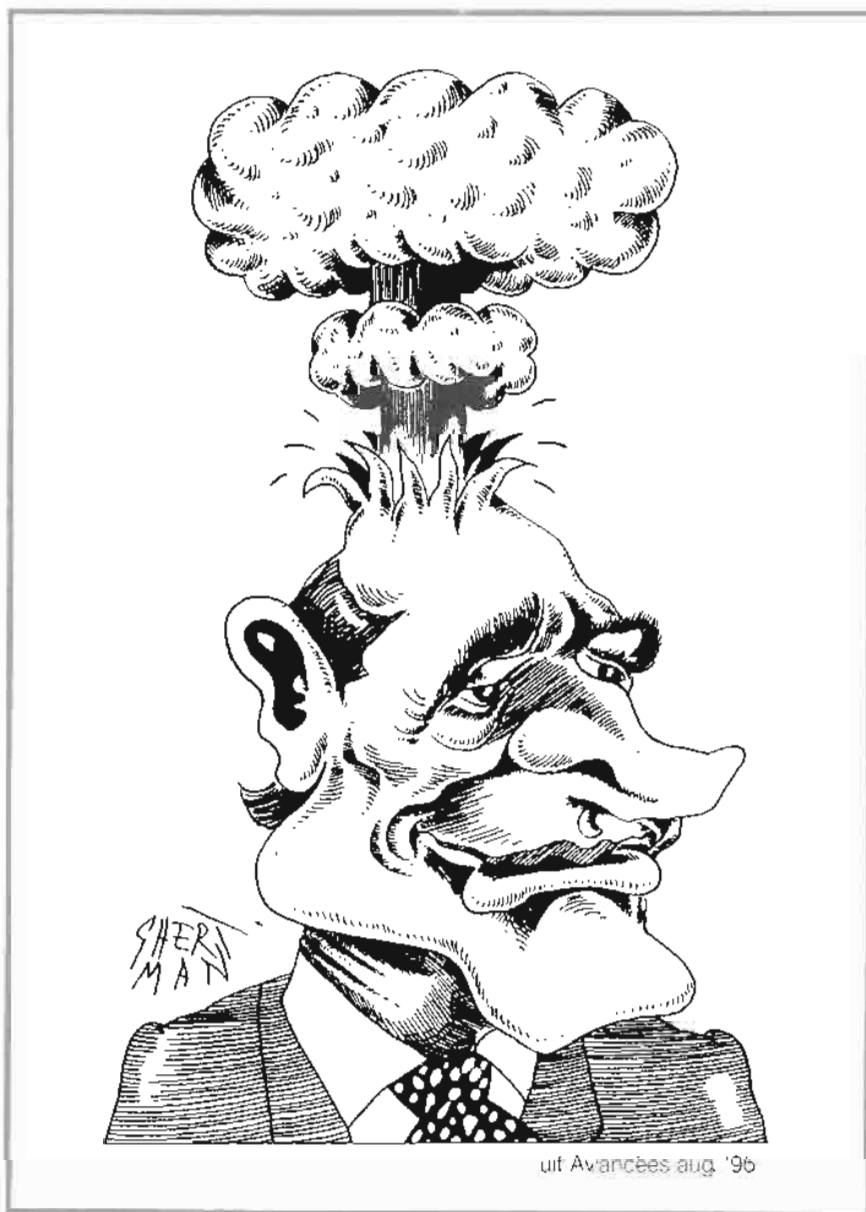

vrede

TIJDSCHRIFT VOOR INTERNATIONALE POLITIEK

uit Avancées aug. '96

verschijnt tweemaandelijks
38ste jaargang - nr. 315 - september-oktober 1995
afgiftekantoor Gent X
Vrede - Galgenberg 29 - 9000 Gent
Tel. (09) 233 45 88
Fax (09) 233 56 78

- ▼ Bosnië
- Hiroshima
- Interview
Robert Vanderghinste
(NCOS W.-VI.)
- Kroatië
- Mumia Abu-Jamal
- Indonesië
- Wapenhandel
- Turkije
- Terrorisme
- Einde kapitalisme ?
- Petroleum
- Latijns-Amerika
- Laserwapens
- Terugblik:
Potsdam
- Voor de vuist

De controle van de media

We hebben er hier reeds op gewezen dat informatie meer dan ooit een handelswaar geworden is. Sterke financiële groepen trachten langs deze weg hun macht uit te breiden.

Hun eerste zorg bestaat er in om via de overrompelende reclame een dikke stulver te verdienen maar gelijktijdig de openbare opinie te beïnvloeden.

Dit was in de voorbije weken eens te meer duidelijk met de overname door de Walt Disney group, voor 541 miljard frank, van de T.V.-zenders Capital Cities/ABC.

De ABC-groep bezit acht T.V.-stations, 21 radiostations, zeven kranten en enkele tijdschriften. Bovendien levert het programma's aan 225 andere T.V.-stations waardoor het ABC-netwerk praktisch 99 % van de Amerikaanse families bereikt. Capital Cities heeft echter ook participaties in Tel' München, RTI 2, Eurosport en SBS de moedermaatschappij van VT 4. Een paar dagen later was het de Amerikaanse groep Westinghouse die voor 150 miljard frank, de T.V.-keten CBS, de derde op de lijst van de Amerikaanse T.V.-stations, inpalnde.

In een andere hoek van de wereld zien we dat de koninklijke familie van Saoedi-Arabië eveneens een belangrijk aandeel heeft opgekocht van het Agentschap United Press International, de belangrijkste krant uit het Midden-Oosten. Al Hayat, zoals levens MBC, een T.V.-zender met zetel in Londen die sinds 1993 eigenaar is van het Arab Network of America (ANA) (terwijl de Prins Abi Walid Ben Tahjal een participatie nam in Euro Disney en in de groep Fininvest van Berlusconi). Dezelfde koninklijke familie heeft eveneens een akkoord ondertekend met Radio Monte Carlo - Midden-Oosten om "positieve" informatie over Saoedi-Arabië te populariseren. Men merkt dus dat er door de belangrijke financiële groepen en reaktionaire regeringen operaties worden opgezet om de informatie te controleren en de openbare opinie te desinformeren.

De progressieven mogen dit niet uit het oog verliezen en moeten waakzaam blijven.

A.D.S.

JA... ZEI PETRUS... na Duitsland biedt nu ook Japan, zei het dan laattijdig (na 50 jaar) en te oppervlakkig, zijn excuses aan voor zijn rol tijdens de tweede wereldoorlog.

Naar wat wachten de mogendheden als Frankrijk, Groot-Brittannië, Portugal, België, Nederland, de Verenigde Staten e.a. om zich eveneens op de borst te slaan voor hun geleverd koloniaal of neo-koloniaal "beschavingswerk"?

INHOUD

EDITORIAAL	Wraak	3
UITKLIJK	50 jaar na Hiroshima	4
INTERVIEW	Geen hulp, wel samen werken met gelijke partners Interview met Robert Vanderghinste Ekstermolen platform	5 6
KROATIE	De vrede van Tuzlata en zijn Westerse beovertaders	9
VERENIGDE STATEN	Murka Abu-Jamal: een gewetensgevangene, moet geroep worden!	12
AZIË	Indonesië als tragedie van de vrede Op de balans tussen oorlog en vrede	14 20
FRANKRIJK	Kampioen in de wapenverkoop aan de Driede Wereld	16
TURKIJE	De haviken gaan door	17
DOSSIER	Nucleaire afschrikking Doornroosje wacht op haar prins Atoomproeftemmingen van de grote 5 De plutoniummokkel van de Duitse geheime dienst	19 20 21 22
EEERLIJKHEIDSHALVE		23-26
TERRORISME	Geweld, terreur, terrorisme	21
IDEOLOGIE	Het einde van het kapitalisme? (deel II)	27
VERKIEZINGEN	Japan - Senaat - 23/7/96	31
ATLANS-AMERIKA	Goedkeuring van het IMF	32
BEWAPENING & ONTWAPENING	Geen laserwapens in België	33
PERSONALIA - 25 JAAR GELEDEN IN VREDE		34
TERUGBLIJK	Over Possdam, de bom en de Koude Oorlog	35
VREDESINITIATIEVEN - VREDESFONDS		37-38
VOOR DE VIJSLI	24 juni 1995: Humanitaire interventie	39

Verleenden hun medewerking aan dit nummer:

Georges Spruel - Willy Courtessou - Andre De Smet - Lucien Bollaert - Antonio Uytendaele - René Van Nierum - Tom Nachigogaal - Jan Van Crielange - Ludo De Brabander - Jan Van Gralstoen - Marc Vandepitte - Franklin Devresse - Rudolf Bochner - Jozef Vandromme - Albert De Gennick - Jeanne Provost

vrede

Tijdschrift
6 nummers per jaar
"Vrede"

Streek- en informatiecentrum voor
vredes- en
ontwikkelingsproblematiek v.z.w.

REDACTIE-BEHEER PUBLICITEIT:

Sluigenberg 29 - 9000 Gent
Pak 090-0956015-80
Vrede v.z.w. - 9000 Gent
Tel. (091) 233 461 88
Fax (091) 233 56 78

LEESGELD:

110 Fr. Ics nummer
600 Fr. per jaar
700 Fr. instellingen met faktuur
950 Fr. Nederland of

43 gulden op postbankgiro nr. 5267830 van
Ad Woudenberg / VREDE postbus 92311
1090 AH Amsterdam

STEUNABONNEMENT: 1.000 Fr.

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER:

Michel Vanderborght
Beukenstraat 15, 9401 Peltwe - Ninove

ABONNEMENTENDIENST: Lotty Verwest.

Overname van artikels en tekeningen is
slechts toegelaten met bronvermelding en
toezending van een presentatiejaar.

EINDREDACTIE:

Lucien Bollaert - Andre De Smet - Jan Olyan,
Georges Spruel, Victor Sluyck - René Van
Nierum - Ludo De Brabander

REDACTIESECRETARIS:

Lucien Bollaert

HOOFDREDAKTEUR:

Andre De Smet

De onafgetekende artikels beantwoorden niet
noodzakelijkerwijze aan het standpunt van de
redactie

Wordt gedrukt op kringlooppapier

OFFSET DRUK:

'Nevelland' B.W.
3940 Nijvele (Liedegem)

Wraak

Eindelijk. De grootste militaire operatie van de NAVO sedert haar ontstaan. Massale aanval op Bosnisch Servische stellingen. NAVO bombardeert Serviërs naar de onderhandelingstafel.

Dit zijn enkele krantenkoppen van donderdag 31 augustus

Een kleine stem hier of daar wijst erop dat wraak geen oplossing brengt. Dat deze bombardementen de oplossing van het conflict niet dichterbij zullen brengen. Dat deze offensieve militaire operatie alleen maar meer doden en vernielingen oplevert. Vrede heeft samen met Forum voor Vredesaktie in een persbericht met klem geprotesteerd.

Militaire aanvallen op burgerbevolking waar ze ook gebeuren (Sarajevo of Knin) zijn onaanvaardbaar en moeten scherp veroordeeld worden. Maar wraak leidt alleen naar tot escalatie

De regeringsleiders lijken zich allemaal gelukkig te prijzen. Behalve dan in Rusland. Daar hoor je duidelijke protesten: geweld is niet de weg voor de oplossing van het conflict in Joegoslavië. Maar bij ons wordt dit weggewuifd met de bedenking dat de Russen de 'traditionele' bondgenoten van de Serviërs zijn.

Niemand maakt zich nog zorgen over het feit dat de NAVO buiten haar territorium opereert. Niemand die enig schaamtegevoel heeft bij de eigen nefaste rol van de 'internationale gemeenschap'. Separatisten werden gesteund, afscheuring van de oude federatie aangemoedigd omdat het de zoektocht naar economische wingewesten vergemakkelijkte. Het was deze kortzichtige politiek die de oorlog op Bosnië deed overlopen. Het wapenembargo wordt constant doorbroken, waardoor de oorlog kan blijven doorgaan. Deze dingen hoorden we niet deze morgen. Nee, we hadden de vijand hard aangepakt, was de boodschap.

Precies op het ogenblik dat het Bosnisch Servisch parlement zich positief over het nieuwe Amerikaanse voorstel uitliet. Je zou zo waar de indruk krijgen dat men alles wil doen opdat de Serviërs deze beslissing zouden herroepen

Want wraak roept wraak op.

Deze bombardementen alleen veranderen de kracht-

verhoudingen slechts gedeeltelijk, zeggen bepaalde militaire raadgevers. Dat doet ons veronderstellen dat er nog wel meer zullen volgen. Remember Bagdad.

Ondertussen zou toch al wel duidelijk moeten zijn dat er in dit conflict geen 'goeden' zijn. Tudjman, mocht met Duits-Amerikaanse goedkeuring, steden en dorpen in Krajina platbombarderen. Kradzic heeft alle gebieden onder zijn controle etnisch gezuiverd en beschiet de steden. Izetbegovic roept in naam van alle Bosniërs om militaire hulp en wapens. Maar hij kanaliseert de grote sommen steun uit de Arabische wereld volledig via zijn eigen partij, die sterk werkt naar een islamisering van Bosnië. Hij heeft in het verleden zijn eigen mensen

opgeofferd om de buitenwereld tot interventie te pramen.

De enige duurzame oplossing ligt in een politieke afhandeling van het conflict. Bombardementen kunnen daar niet toe bijdragen

Het huidige Amerikaans voorstel lijkt bij verschillende oorlogspartijen wel goed te liggen. Het meest innoverende is eigenlijk de overname van een oud idee van Frankrijk, om de opdelingslogica door te trekken. D.w.z. Bosnië zou nog wel als een bepaalde administratieve eenheid functioneren maar opgedeeld worden: een deel vormt dan de federatie tussen Kroaten en Moslims dat zich kan aansluiten bij Kroatië, het

andere deel een autonome deelstaat voor de Serviërs (kleiner dan bij de vorige voorstellen) dat zich kan aansluiten bij Klein-Joegoslavië.

Dat is niet direct wat wij denken een duurzame oplossing te zijn. Omdat wij voorstander blijven van het respecteren van het multi-etnisch karakter van die maatschappijen. Maar toch houdt het misschien een mogelijkheid in tot beëindigen van de oorlogsactiviteiten

Vrijdagavond 8 september is er in Brussel een actie "Stop het geweld in ex-Joegoslavië" die van onze bewindslui stevige inspanningen eist voor een onderhandelde oplossing van het conflict en die zich ook verzet tegen massale bombardementen.

Georges Spriet

50 jaar na Hiroshima

"Dit is de belangrijkste gebeurtenis in de geschiedenis", verklaarde President Truman aan boord van de "Augusta" (op weg naar huis na de conferentie van Potsdam) toen hij vernam dat de atoombom op Hiroshima een succes was en de vernietigende effecten de verwachtingen nog ver overtroffen.

Een andere Amerikaan, Admiraal Leahy, had een andere interpretatie van het gebeuren. Hij was van oordeel dat de Amerikanen: "zich een morele standaard hadden aangemeten op het niveau van de barbaren van de vroege middeleeuwen". Vandaag, vijftig jaar na Hiroshima en Nagasaki, wordt in Amerika nog steeds de discussie gevoerd of het uitwerpen van de atoombommen militair noodzakelijk was en blijft de mythe overeind van de vele Amerikaanse levens die erdoor gered zijn geweest.

De mythe negeert een aantal feiten. Enerzijds kan men niet ontkennen, dat militaire diehards van het Japanse opperbevel ook na de val van Duitsland en Italië de oorlog wilden verder zetten. Er waren in Japan echter ook andere krachten aanwezig die de oorlog wilden beëindigen. In de weken vóór Hiroshima waren via de Sovjetunie en via Portugal boodschappen gestuurd met voorstellen voor een capitulatie. De boodschappen werden genegeerd. De Amerikanen hielden vast aan de eis tot "onvoorwaardelijke overgave", wat insloot dat de Japanse keizer Hirohito, volgens de Japanse opvattingen een goddelijk personage, uitgeleverd zou moeten worden als oorlogsmisdadiger. Het feit dat de Amerikanen na het uitwerpen van de atoombommen deze eis lieten vallen en Hirohito ongemoeid lieten, laat veronderstellen (indien niet bewezen) dat Truman ten allen prijze wilde verhinderen dat Japan zou capituleren voor de bommen konden worden uitgeworpen.

Over de reële en niet-militaire redenen voor het uitwerpen van de bommen bestaat anderzijds niet de minste twijfel. Minister van Buitenlandse Zaken Byrnes verklaarde in aanwezigheid van ondermeer Leo Szilard, een van de fysici die hadden meegewerkt aan de constructie van de bom, dat het wapen een "werktuig van de Oordeelsdag" zou zijn waarmee men Rusland in Europa "handelbaar" zou maken. Een ander belangrijk neveneffect was, dat men met een bliksemsnel beëindigen van de oorlog zou verhinderen dat de Sovjetunie op het nippertje nog zou kunnen deelnemen aan de oorlog tegen Japan (zoals door Stalin beloofd was), waardoor men de Sovjetunie buiten elke besluitvorming in het Verre Oosten zou kunnen houden.

Wellicht nog belangrijker dan deze argumenten waren de redenen van louter technische aard. De zorgvuldigheid waarmee de twee doelwitten werden uitgekozen, had vrijwel niets te maken met militaire objectieven. Het moesten steden zijn met een grote bevolkingsdichtheid (Hiroshima had een burgerbevolking van 100.000 mensen, een aantal dat tijdens de oorlog verdubbeld was door de aanwezigheid van militairen), zodat het uitwerpen van de bom en het onderzoek naar de resultaten, gegevens omtrent de effecten, niet alleen op gebouwen maar ook op mensen, zou opleveren die men bij de proeven in de woestijn uit de aard van de zaak niet had kunnen nagaan. Hiroshima en Nagasaki waren dus proefkonijnen, ook met het oog op de studie van de effecten van de straling. Men wist dat, in tegenstelling tot elk ander wapen, de gevolgen van een atoombom niet beperkt zouden blijven tot de verwoestingen van het moment van de ontploffing, maar ook nog jaren en zelfs decennia lang slachtoffers zouden blijven maken, zoals ook is gebleken.

Al deze overwegingen brachten een aantal atoomgeleerden, die bij het project betrokken waren, ertoe dat ze, naarmate de datum van de voltooiing van het wapen naderde, beden-

kingen begonnen te maken van zowel politieke als morele aard. In het begin van de maand juli begon Leo Szilard een protestactie te organiseren onder de geleerden die aan het project hadden meegewerkt. In de eerste helft van de maand liet hij een petitie circuleren waarin gesteld werd dat een land dat voor het eerst de atoombom zou gebruiken "verantwoordelijk zou zijn voor het openstellen van een deur naar een tijdperk van verwoesting van onvoorstelbare afmetingen".

Hiroshima en Nagasaki waren dus proefkonijnen, ook met het oog op de studie van de effecten van de straling

69 van de atoomgeleerden ondertekenden de petitie, die binnen de besloten kring van de betrokkenen heftige discussies uitlokte. Als reactie daarop vroeg de directeur van het "Metallurgical Project" 150 geleerden naar hun mening. (Van deze 150 was niemand op de hoogte van het militaire argument dat de bom niet langer nodig was om Japan op de knieën te krijgen.) Van de 150 was slechts 15 % van mening dat het uitwerpen van de bom nodig was om Japan tot overgave te dwingen, 46 % was voorstander van het gebruik van de bom, maar dan enkel als "demonstratie van militaire kracht", 26 % was voorstander van een "experimentele demonstratie" bij wijze van waarschuwing, 11 % was voorstander van een demonstratie zonder bedreiging, 2 % was tegen elke demonstratie en voor een blijvende geheimhouding. De actie van Szilard kwam veel te laat. De politieke beslissing om de bom tegen Japan te gebruiken was al genomen, en niets kon Truman nog bewegen zijn besluit om te gooien. Een aantal atoomgeleerden (waaronder Niels Bohr) was ook tot de overtuiging gekomen, dat de atoombom een onbeheersbare bewapeningswedloop voor gevolg zou hebben, en was er daarom voorstander van, de bondgenoten, waaronder de Sovjetunie, in te wijden in de geheimen van het nieuwe wapen. Ook dit werd door Truman verworpen, in de overtuiging dat Amerika nog een zeer lange tijd de enige bezitter van het wapen zou blijven. Dit bleek een schromelijke onderschatting van het intellectueel potentieel van de Sovjetunie, die al in 1949 over een eigen kernbom beschikte. Evenmin werd rekening gehouden met de onvermijdelijkheid, dat binnen afzienbare tijd ook andere landen over een eigen kernarsenaal zouden beschikken. In 1945 stond Amerika op het hoogtepunt van zijn economische en militaire macht, en het bewustzijn van deze positie verleende de Amerikaanse machtscentra een arrogantie die hen verblindde voor de gevolgen van hun beslissingen. Men meende dat het bezit van de atoombom Amerika niet alleen tot de leidende natie van de wereld zou maken (wat correct was) maar ook dat die wereld onder de Pax Americana veiliger zou zijn dan ooit tevoren. Of het bestaan van het kernwapen tot nog toe het uitbreken van een Derde Wereldoorlog heeft verhinderd, is een stelling die moeilijk bewijsbaar is. Dat een wereld, volgepropt met genoeg kernwapens om verschillende keren de hele mensheid uit te roeien en de planeet onbewoonbaar te maken, niet de veiligste plaats is die men zich kan dromen, hoeft niet meer te worden bewezen. Als Hiroshima geen les is geweest voor de mensheid, zal de volgende les vermoedelijk hopeloos te laat komen.

W. Courteaux

Geen hulp, wel samen werken met gelijke partners

Interview met Robert Vanderghinste

Op 11 november wordt ons geweten rond concrete solidariteit met het Zuiden opnieuw massaal aangesproken. De organisator, het NCOS (Nationaal Comité voor Ontwikkelingssamenwerking), verenigt alle NGO's (Niet-Gouvernementele Organisaties) die projecten hebben in de ontwikkelingslanden en de talrijke lokale 11.11.11.-comités van hoofdzakelijk vrijwilligers. Die koepel organiseert niet enkel de bekende geldinzameling, maar fungeert als spreekbuis van de derde-wereld-beweging naar de overheid toe, geeft het maandblad "De Wereld Morgen" uit en doet ook aan politieke actie.

Het is naaraanleiding van die politieke actie, die traditioneel in september van start gaat, en omdat er de jongste tijd nogal wat kritiek op de NGO's bestaat, dat we op een zondagse morgen in deze lange hete zomer naar Heule trokken. Daar is sinds jaar en dag meubelmaker Robert Vanderghinste actief. Hij is niet alleen in het Kortrijkse, maar in heel West-Vlaanderen en tot in de Raad van Beheer van het NCOS toe, uitgegroeid tot zowat het boegbeeld van de niet-gebonden vrijwilliger. Lang voor deze "Indian summer" heeft Robert ook zijn hart verknocht aan Indië.

Een andere visie op internationale samenwerking

Wat betekent ontwikkelingssamenwerking voor jou?

Ik geloof dat de ontwikkelingssamenwerking, of de derde-wereldbeweging, in de richting moet evolueren van mondiale samenwerking. De nadruk moet volledig liggen op samenwerking en niet meer op ontwikkeling. De term "ontwikkeling" laat voor mij teveel vragen open, zoals wie moet wie ontwikkelen, wat moet er ontwikkeld worden, wat is het model van ontwikkeling? Het woord veronderstelt teveel de idee dat wij, het rijke, geïndustrialiseerde Noorden, de standaard zijn en dat wij de anderen moeten maken zoals wij nu zijn. Dat kan voor mij niet meer.

Ik geloof wel nog in samenwerking om problemen op te lossen. Met internationaal bedoel ik dan niet dat je alleen nog met het Zuiden samenwerkt, maar wel met iedereen die aan dezelfde kant staat, zowat hier als ginder. De problemen zijn zo immens en zo ingewikkeld en verweven dat we er alleen nog samen zullen kunnen uitkomen.

Momenteel wordt die visie op mondiale samenwerking maar gedragen door een minderheid. De meeste organisaties hebben nog "ontwikkelingssamenwerking" als doel. De idee achter "ontwikkelingshulp" is voor mij totaal afgeschreven.

De Zuidafrikaan Tenten, die in Zimbabwe werkt, heeft ooit gezegd dat Afrika geen behoefte heeft aan een eenrichtingsverkeer vanuit het Noorden, maar aan een soort verbond waarin gezamenlijk de gemeenschappelijke problemen aangepakt worden.

Wordt die nieuwe Internationale sa-

Robert Vanderghinste, meubelmaker

- nog steeds voortrekker van 11.11.11.-Heule
- 8 jaar voorzitter 11.11.11.-Kortrijk (1986-94)
- stichtend lid Derde-Wereldraad Kortrijk
- lid provinciale stuurgroep 11.11.11.-West-Vlaanderen
- lid Raad van Beheer NCOS
- lid nationale (11.11.11.) campagne raad NCOS
- NCOS-gids in Indië (Kerala)
- voortrekker voor een nationale, niet louter caritatieve Indiëwerkgroep

menwerking dan opgehangen aan zo iets als nieuwe Lomés (de verdragen tussen Europa en Afrika)?

Neen, dat verbond moet eerder gesloten worden onder de niet-gouvernementele organisaties die de mensen van hier en daar organiseren en vertegenwoordigen, en die concreet iets kunnen bewerkstelligen en veranderen. Het gaat hem over het opbouwen van een tegenmacht tegen de wereldwijde economische machten van kleine groepen, waarop zelfs de nationale staten geen vat meer hebben.

De economische chantage is tegenwoordig zo groot dat nationale regeringen geen andere keuze meer hebben dan die internationale groepen gunstig gezind te zijn. De schuldentast weegt hierbij zo door dat de sociale voorzieningen op de helling komen. De politiek die die

ekonomische machtsgroepen voorschrijven wordt vertolkt door het Internationaal Monetair Fonds (IMF). Dat gebeurt trouwens bij ons ook, zeer duidelijk binnen de Europese Unie.

Wij zitten dus met gemeenschappelijke problemen die de basis moeten uitmaken voor een internationale samenwerking gericht op de ontwikkeling van beiden en dus volledig gedragen door gelijkwaardige partners.

Hoe staat de derde-wereldbeweging tegenover deze economische politiek?

De overgrote meerderheid van de organisaties voor ontwikkelingssamenwerking verzetten zich tegen de IMF-politiek. Die politiek gebruikt trouwens de concurrentie om de zwakkeren tegen elkaar uit te spelen, en zo zichzelf te verrijken. Maar het probleem is dat, ondanks die analyse, men blijft moeite hebben om de groepen in het Zuiden als gelijkwaardig te beschouwen. De meerderheid gaat dus akkoord met minder de klemtoon te leggen op het caritatieve en meer op de politieke actie hier. Maar de achterliggende idee blijft nog altijd: "wij zullen het eventjes gaan oplossen." Het inzicht in de noodzaak van het samen oplossen is er nog veel te weinig.

De kritieken op de NGO's: waar staat de 3de-Wereldbeweging?

Wat vind je van de uitspraak dat de NGO's de nieuwe missionarissen uit het Noorden zijn?

Dat is natuurlijk gedeeltelijk zo. De derde-wereldbeweging blijft een kind van onze cultuur. Terecht wordt dat superioriteitsgevoel mentaal kolonialisme genoemd. Als je van daaruit vertrekt is het beste inderdaad de anderen probe-

ren te maken zoals wij zijn. Die mentaliteit van kerstening en beschaven ligt in dezelfde lijn als "wij moeten die mensen gaan ontwikkelen".

De hele vooruitgangsidee is daar trouwens op gebaseerd. Wij menen dat wij inzicht zouden hebben in zuidelijke situaties die hier 100 jaar geleden bestonden, en wij het daar dan maar eens moeten oplossen.

Van die arrogantie moeten we ons bewust worden om ze te kunnen afschrijven. Zij zit trouwens niet enkel in de derde-wereldbeweging, maar bijvoorbeeld ook in de milieubeweging. Het Indische "institute for Science and Environment" heeft bekend gemaakt dat groepen zoals het Wereldnatuurfonds (WWF) bepalen welke zuidelijke milieugroepen op de zesmaandelijksse NGO-vergaderingen aanwezig mogen zijn.

Wat denk je van de andere kritiek dat de NGO's amateuristisch zouden tewerk gaan, met een grote verspilling van mensen en middelen?

Ik denk dat de verspilling overdreven wordt. Er zijn natuurlijk teveel NGO's in Vlaanderen. Een aantal zijn trouwens enkel met hun eigen overleving bezig, soms op een amateuristische manier. Maar bij de groten is die tijd voorbij. Daar dreigt het gevaar van bureaucratizing en overprofessionalisering, waar de vrijwillige "amateurs" op een zijspoor gezet worden.

Dat brengt ons bij het Ekstermolenplatform, waar de NGO- en NCOS-professionelen voorstellen de NGO's en de "vrijwillige" 11.11.11-ers te splitsen.

De discussie startte enkele maanden geleden, naar aanleiding van een beleidsplan van algemeen NCOS-secretaris, Paul Van Steenvoort. Daarop hebben een aantal NGO's die splitsing voorgesteld. Het Ekstermolenplatform werd oorspronkelijk gevormd als denkgroep om een antwoord op Dirk Barrez' kritiek van amateurisme te formuleren. (*) De NGO's willen andere structuren vanuit hun verwijt dat het NCOS te weinig een slagvaardige koepel zou zijn.

Mijn kritiek op het werk van de Ekstermolengroep is dat het een sterke vernauwing inhoudt van de opdracht van de derde wereldbeweging. Het Zuiden komt nog nauwelijks ter sprake, behalve waar het gaat over "capaciteitsopbouw", het nieuwe modewoord. Er zijn NGO's in het Zuiden die qua capaciteit en organisatie veel verder staan dan enige Belgische NGO. De idee dat we ook iets kunnen leren van het Zuiden is nauwelijks aanwezig. Dat is dramatisch.

Ekstermolen platform

Konkrete voorstellen voor een meer slagvaardige Vlaamse NGO-beweging op de drempel van de 21ste eeuw.

Vorig jaar verscheen een eerste rapport "Naakte keizers of volwaardige partners" van deze informele groep, genaamd naar een café in het Leuvense. Vanuit de vaststelling dat de wereld veranderd is werd de noodzaak gevoeld om over de eigen organisaties en beweging na te denken. Er werden een aantal actieprioriteiten afgebakend die voornamelijk tegen de grote versnippering opkomen, en tevens trachten een meerwaarde als NGO te realiseren, d.w.z. kwaliteitsnastreving.

Ze wil een bijdrage leveren in de zoektocht naar "het tot stand brengen van een nieuw beleidskader voor de Noord-Zuidrelaties, met een vernieuwd instrumentarium en interventiestrategieën"

Ze gaat er vanuit dat "alleen radicale veranderingen binnen de NGO-beweging de huidige impasse en de institutionele overlevingsstrijd kunnen doorbreken".

Zopas presenteerde de groep (die werd uitgebreid met een reeks 'namen' uit de Derde-Wereldbeweging) een verlengstuk waarin vooral het vernieuwen van het NGO-instrumentarium aan bod komt.

Er wordt sterk gepleit om via cluster-vorming het aantal NGO's in Vlaanderen drastisch naar beneden te halen, en tevens de basis te leggen voor een duidelijkere identiteit, een betere kwaliteit, grotere professionalisering, meer studie- en educatiewerk en volgehouden beïnvloeding van het beleid.

Van de overheid verwacht men een

vlottere samenwerking. Men wil van de projectfinanciering af en overschakelen naar een volwaardige programmafinanciering. De opvolging vanuit de overheid zal niet meer exclusief administratief financieel zijn maar ook gebeuren via een inhoudelijke kwaliteitscontrole, met vragen omtrent de toegevoegde waarde. In de zoektocht naar radicale verandering wil men een stevig verankerde solidariteitsbeweging met maximale inbreng van alle maatschappelijke actoren (sociale bewegingen, comité's, media...).

De hervorming van het NGO-landschap ziet men als volgt. Het huidige NCOS wordt geherstructureerd in enerzijds een nieuwe pluralistische NGO-koepel en anderzijds een Gemeenschappelijke Actie die de jaarlijkse 11.11.11-campagne voert en die de brede sociale bewegingen, de NGO's en de gemeentelijke 11.11.11-comité's omvat. De koepel (het eigen NGO-forum) moet zeker toegang hebben tot een klein secretariaat, een belangrijke studiedienst (o.m. ondersteuning van de politieke actie) en een publicatiedienst. De Gemeenschappelijke Actie (het forum van de Derde-wereldbeweging) dient het politiek charter dat in de NGO-koepel wordt gehanteerd te ondertekenen. Ze heeft een campagnedienst (11.11.11), een educatiedienst (stuurt de grote politieke jaarthema's), een animatiedienst (ondersteunt de provinciale dynamiek) en documentatiecentrum en productenverkoop. Tussen koepel en gemeenschappelijke actie moeten organische bruggen gebouwd

Wat de opsplitsing tussen NGO's en vrijwilligers betreft is geen enkel vrijwilliger daar gelukkig mee. Voorlopig is dat onaanvaardbaar. Anders krijg je een kollektief denken verengd tot de professionelen. Die curiementaliteit en een toenemende bureaucratizing zitten in alle grote organisaties waar iouter professionelen de wet uitmaken. Vanuit de vrijwilligerswerking in de provincies wordt tegen die opsplitsing geageerd. Zij staan een grotere betrokkenheid van beide voor.

De relatie met de staatssecretarissen van ontwikkelingssamenwerking

Mij dunkt dat, duidelijk onder het staatssecretarisschap van Derycke,

het NCOS geëvolueerd is van oppositie tegen de federale ontwikkelingssamenwerking naar kritische samenwerking.

Dat heeft, naast de figuur van Derycke, vooral te maken met de interne dynamiek in de NGO-wereld, de professionalisering en de bureaucratizing. Mensen die lange tijd politici lobbyen krijgen banden met die politici, waarbij men "realistischere", maar dus zwakkere, eisen stelt.

Of we globaal vooruitgaan betwijfel ik. Het beleid van Derycke was zeker NGO-vriendelijker dan dat van zijn voorgangers. Maar als je naar het globale beleid naar de derde wereld kijkt, denk ik niet dat België grote sprongen voorwaarts gemaakt heeft. Kwantitatief zeker niet, kwalitatief kan ik dat moeilijker beoorde-

len.

Hoe moet men de kwaliteit trouwens beoordelen? De eisen die aan de ontwikkelingssamenwerking gesteld worden zijn meer en meer de eisen die de politieke tenoren stellen, en niet de prioriteiten van wie de hulp krijgt.

Nederland heeft wel gedeeltelijk geprobeerd kwalitatief te evalueren, met eerder negatieve resultaten. Het valt daarbij op dat de negatieve resultaten vooral te wijten waren aan, nog maar eens, het gebrek aan beroep doen op de lokale deskundigheid. Het moet toegegeven worden dat Derycke, althans in interviews, zich voor een stuk bewust is van het gebrek aan gelijkwaardigheid van de samenwerkende partners en van het feit dat te weinig van de lokale menselijke capaciteiten gebruikt gemaakt wordt.

Wat denk je van de nieuwe staatssekretaris?

Ik wil nog niet evalueren. Hij komt uiteraard uit de grootste noodhulporganisatie (Artsen Zonder Grenzen, red.), tegen de structurele samenwerking op langere termijn. Maar hij was ook al tot het besluit gekomen dat er structureel iets moet veranderen. Hij was als voorzitter afgetreden om meer energie te steken in politizerend werk. Hij wou de dialoog tussen bevolkingsgroepen bevorderen. In Burundi was er al een concrete start genomen.

Ik vrees echter dat in de komende jaren de noodhulp zal blijven stijgen. Het is dat wat de publieke opinie aanspreekt. Politici zijn daar uiteraard gevoelig voor. Ook onder Derycke en in Nederland is het aandeel van de noodhulp gestegen. Misschien is er nu meer noodhulp nodig. Maar het zal ook wel te maken hebben met het feit dat enkel noodhulp nog in het nieuws komt.

Waar staat de derde wereld zelf?

Is de derde wereld erop vooruitgegaan?

Dat is moeilijk globaal te zeggen. In Azië is er in de meeste landen duidelijke vooruitgang. De naweeën van de oorlog in Zuid-Oost Azië laten zich echter nog altijd gelden. Cambodja heeft het zeer moeilijk.

In Latijns-Amerika heb ik niet de indruk dat het echt vooruit gaat, althoewel het continent wel als voorbeeld aangehaald wordt om de IMF-politiek te verantwoorden. In Afrika gaat het eerder achteruit. De schuldenkrisis heeft sinds de jaren '80 zwaar op de derde wereld gewogen.

Een aantal Aziatische landen konden

Kerala

Kerala is een Zuidindische deelstaat, met 29 miljoen inwoners op een oppervlakte iets groter dan België. Met beperkte financiële middelen werden er toch aanzienlijke resultaten geboekt. De levensverwachting is vrij hoog, de kindersterfte is laag, de scholingsgraad is hoog. Ondanks een grotere religieuze diversiteit (meer Moslims en kristenen dan gemiddeld in Indië) zijn er veel minder spanningen dan in andere Indische deelstaten. Het kastensysteem was er ooit zeer streng. De Brahmanen woonden er in ommuurde wijken. Nu zijn die scherpe kanten verdwenen en ligt de politieke macht meer bij de vroegere kaste van de pachters.

Dit alles is bereikt door te investeren in de sociale sektor, vooral in het onderwijs en de gezondheidszorg. Dat is een politieke keuze, die nu vanuit de schuldenlast van de centrale regering en de IMF-voorschriften onder druk komt te staan.

Economisch gaat het niet zo goed. Er is hoge werkloosheid. Er zijn ook milieuproblemen. Maar ondanks dat kent de talrijke bevolking een betere gezondheid dan in de meeste ontwikkelingslanden, zelfs met een hoger inkomen per inwoner. Dankzij het onderwijs is men er in geslaagd op vrijwillige basis de nulgroei te bereiken (1,8 kind/1 vruchtbare vrouw). Dankzij het onderwijs zijn de meeste mensen zich bewust van de globaliteit van de (politieke) problematiek. Met uitzondering van de tribalen en de vissers, is er geen analfabetisme.

Behalve de politieke keuze voor de sociale sektor en het betrekken van de bevolking bij de politiek is het model echter niet te kopiëren, precies omwille van de eigenheid.

hun schuldenberg weg werken. Een land als Indië begint nu pas zijn schulden op te stapelen. Ik vrees dat daardoor het Latijnsamerikaans scenario zal gevolgd worden: de afbouw van de sociale sektor.

Toch zijn er een aantal hoopgevende voorbeelden zoals Kerala. (zie kader)

Kan directe, militaire interventie de nood in de derde wereld verminderen?

Direkte interventie, militair of niet, kan de ontwikkeling nooit stimuleren, precies omdat ze geen rekening houdt met de lokale situatie. De interventie in Somalië is een complete ramp geworden.

Het dieper liggende probleem is echter dat, zeker in Afrika, de notie "staat" weg valt. Dat heeft niet alleen te maken met interne corruptie, maar vooral ook omdat het IMF oplegt de staat af te slanken.

De ontwikkelingshulp of samenwerking versterkt veelal de samenhangende binnen een kleine groep, tegen de natie in. In Afrika krijgt men daardoor die krijsheren. Het wegvallen van de staat, en

dus het gevoel "burger te zijn van...", kan gevaarlijk ingevuld worden. Ook in Europa trouwens, kijken we maar naar ex-Joegoslavië. In Liverpool worden zwembaden en wijkspoepleinen door een maffia gerund.

Opnieuw een gemeenschappelijk probleem dat gezamenlijk moet opgelost worden. Opnieuw een vraag waar de NGO's moeten blijven bij stil staan. Het afschaffen van de staat is volgens mij geen oplossing. Het dilemma is dat je toch staatshoofden als Mobutu moet blijven mijden. Je kan wel die groepen ondersteunen die proberen een democratisch alternatief op te bouwen binnen de bestaande staat, i.p.v. louter dorpsontwikkeling.

Moeten we dan toch naar internationale, regelgevende instellingen als de Verenigde Naties?

Enkel internationale samenwerking onder gelijkwaardige NGO's, met respect voor onafhankelijkheid, democratie, (kulturele) eigenwaarde en milieu, kan de problemen waarvoor de VN nu staan

oplossen. Indien zulk een wereldwijde samenwerking tot stand komt, zal de VN, noch enig ander supranationaal orgaan, moeten interveniëren.

Anders wordt het dramatisch. De internationale interventie is echter in de eerste plaats economisch. Zo wou Dupont onlangs investeren in het Indische Hoà. Hij krijgt geen bouwvergunning van de lokale regering. Dupont gaat in beroep bij de nationale regering. De centrale milieuminister geeft ook negatief advies. Twee dagen later komt de Amerikaanse onderminister van handel in Delhi op bezoek, en de volgende dag is er een nieuwe minister van milieu. Dat gebeurde ook met de Indische secretaris-generaal die zich verzette tegen de gang van zaken in de GATT-onderhandelingen. Zij werden vervangen door mensen die jarenlang op de Wereldbank gewerkt hebben. Op die manier is de democratische controle helemaal zoek.

De toekomstige acties

Dat is een heel andere materie om aan de mensen duidelijk te maken dan te vragen even de portemonnee aan te spreken.

Dat is precies de uitdaging. De derde-wereldbeweging moet duidelijk educatiestrategieën aanspreken om mensen tot dit inzicht te brengen. Het steeds miserabeler voorstellen van de derde wereld om steeds meer hulp te krijgen, is een doodlopende straat. Na 10 tot 20 jaar keert de bevolking zich af. Zij gaat zich terecht afvragen waartoe al die inzet en hulp gediend heeft. Dat gebeurt gedeeltelijk reeds.

De juistere invalshoek is dat de mensen van hier er ook baat bij moeten hebben. Het zijn fundamenteel dezelfde

economische, politieke en milieu-problemen die we gezamenlijk zullen moeten oplossen.

Ondanks de kulturele verschillen?

Het is uiterst boeiend om met andere kulturen bezig te zijn. De derde-wereldbeweging moet ook daar meer oog voor krijgen. We moeten op multi-kulturele manier in de wereld open staan voor elkaar. Het is toch verbazend dat Internet wereldwijd open staat, maar dat de korrespondent aan de andere kant anders denkt, redeneert en leeft, daar investeert men niet in. We moeten de irrationele angst voor de vreemdeling, zowel hier als ginder kwijt geraken. Stel je voor dat sommige Indische politici waar-schuwen tegen het gevaar van een Islamitische overheersing, terwijl het land 83 % Hindoes kent. Ook hier zijn mensen die menen dat ons Vlaams karakter in gevaar komt als nog geen 5 % van de bevolking niet-Europees van oorsprong is. Kulturen zullen gelukkig blijven bestaan. De Joodse kultuur is ook niet verdwenen. We kunnen nog veel van elkaar leren.

Neemt het Zuiden dan niet meer en meer onze jobs weg?

De discussie rond werkloosheid en delokalisering wordt hier verkeerd aangepakt. Wat is er in godsnaam tegen het feit dat een bedrijf zich verplaatst naar een streek waar de werkloosheid 50 % scoort? Rond de schaarse arbeid moet niet tegen elkaar gevochten worden, maar moet gezamenlijk naar een oplossing gezocht worden. We moeten de oorzaken van de werkloosheid aanpakken. Er zijn nog zoveel menselijke behoeften waarin niet geïnvesteerd wordt, zowel op wereldvlak als hier. Ik geloof

dat niet in de concurrentie en de spiraal van steeds meer produceren en consumeren. Niemand wint erbij; de arbeid wordt overal goedkoper en de arbeider moet flexibeler worden. Het economisch systeem moet vertrekken van de menselijke behoeften en niet omgekeerd de consumptie kunstmatig de hoogte in drijven omwille van het economisch systeem. De mensen hier moeten zich beginnen afvragen of zo een economisch systeem ook voor ons voordelig is. Het is maar al te gemakkelijk dat wij hier voorschrijven dat in Indië het, inderdaad ontspoorde, bruidschatsysteem afgeschaft moet worden. Het gaat om veel diepere zaken, die onze gemeenschappelijke ontwikkeling in de weg staan.

Je blijft erin geloven?

De Groep van Lissabon heeft berekend dat honderden miljoenen mensen georganiseerd zijn in wat men tegenwoordig het civiele middenveld noemt. Als al die mensen zich samen zetten achter een project waar zij allemaal belang bij hebben, dan is heel wat mogelijk. Waarom niet al die mensen organiseren rond wat de Groep de 4 kontrakten noemt: één rond basis-behoeften, een kultureel, één democratisch en één rond milieu?

Ik wil me blijven inzetten om de gelijkwaardigheid van Noord en Zuid te doen inzien. Daarover bestaat meer openheid bij de vrijwilligers dan bij de NGO's. Ik droom ervan dat op hetzelfde moment hier, in Azië en Afrika acties gevoerd worden om die zaken recht te zetten. Het is de enige oplossing.

Wij hopen met jou dat die droom ooit werkelijkheid wordt.

interview en redactie L. Bollaert

De Verenigde Staten en de V.N.

Het is een publiek geheim dat de V.S. zich als de gendarm van de wereld gedraagt. Ook in de V.N. voeren zij het hoge woord. Met alle mogelijke middelen worden er andere landen - ook financieel - onder druk gezet. Onder Reagan was de Sovjetunie "Het Rijk van het kwaad", vandaag is het voor de nieuwe Republikeinse meerderheid de Verenigde Naties die de "Grote Satan" geworden is. De financiële bijdragen van de V.S. aan de Internationale Organisaties maken dit duidelijk. Zo komt de V.S. slechts op de twintigste plaats op de lijst van de landen die een bijdrage leveren aan de V.N.-operaties. Voor wat de hulp aan het buitenland betreft komt de V.S. met 0,15 %, eveneens op de twintigste plaats.

Inzake de internationale handel heeft de V.S. een agressieve politiek uitgewerkt. Eerste objectief is het bereiken van een volume van 1.000 miljard tegen het jaar 2000 voor wat de uitvoer betreft. In 1993 bedroeg dit 600 miljoen dollar.

In dit perspectief zot de V.S. iedere multinationale aanpak aan de kant omdat, in het kader van de bilaterale handelsbetrekkingen, door het gebruik van allerlei middelen, betere resultaten kunnen worden bereikt bij het veroveren van buitenlandse markten. (ads)

De vrede van Tudjman en zijn Westerse peetvaders

Om bepaalde ontwikkelingen op het Joegoslavisch oorlogsterrein te begrijpen moeten we naar de politiek van de westerse mogendheden kijken. Voor wie dat grondig doet, en zich niet tevreden stelt met wat de eenzijdige op sensatie beluste media van bij ons brengen, was het optreden van Tudjman geen verrassing.

Zo schreef de Guardian Weekly van 13 maart '95, dat de Kroaten al hun vertrouwen legden in het "geheim akkoord" met de V. S. van vorig jaar. Deze krant stelde zich terecht de vraag of het Kroatisch-Moslim Verdrag een geheime agenda bevatte voor de herovering van de door de Serviers gecontroleerde gebieden in Kroatië.

In een toespraak tot de natie op 3 maart '95 zei Tudjman: "We hebben duidelijke beloftes voor een gans gamma van bijstand voor de herovering van gebieden die nu onder V.N.-bescherming staan". De minister van buitenlandse zaken van Kroatië, Mate Granic, verklaarde na een ontmoeting met zijn toenmalige Franse collega Alain Juppé, dat de akkoorden van Washington van cruciaal historisch belang waren voor Kroatië. Aan de VN-vertegenwoordiger in ex-Joegoslavië Akashi vertelde Tudjman dat het probleem niet alleen het vastleggen is van landsgrenzen tussen de drie gemeenschappen, maar meer de verdeling tussen het 'westen' en het 'oosten'. En voor hem gaat het westen tot de Kroatisch-Bosnische confederatie. "Door het aanvaarden van het akkoord met de Moslims", verklaarde hij verder aan Akashi, "hebben we internationale sancties tegen Kroatië vermeden. Dit Washington-akkoord geeft me ook de mogelijkheid om onze invloed in Bosnië te vergroten. En met die invloed zal men rekening moeten houden". Tudjman werd bijzonder precies in z'n uitspraken toen hij zich liet ontvallen dat dank zij dit Washington-akkoord Kroatië zijn problemen zal oplossen, te beginnen met het probleem van de bezette gebieden.

Rechtvaardige strijd

Dat dit 'geheim akkoord' niet onmiddellijk kon ten uitvoer worden gebracht is logisch. Men moest eerst de wereldopinie psychologisch voorbereiden voor de gebeurtenissen die zouden komen. Onze media kregen de taak de afschuwelijke vijand in dit geval nog verschrikkelijker voor te stellen, teneinde iedere vorm van objectieve kijk bij de publieke opinie over de gebeurtenissen te doen verdwijnen. Daarbij moest men natuurlijk de wrede uitpattingen van de Kroaten en Moslims in de oorlogsgebieden niet openbaar maken. Zo werd de mede-

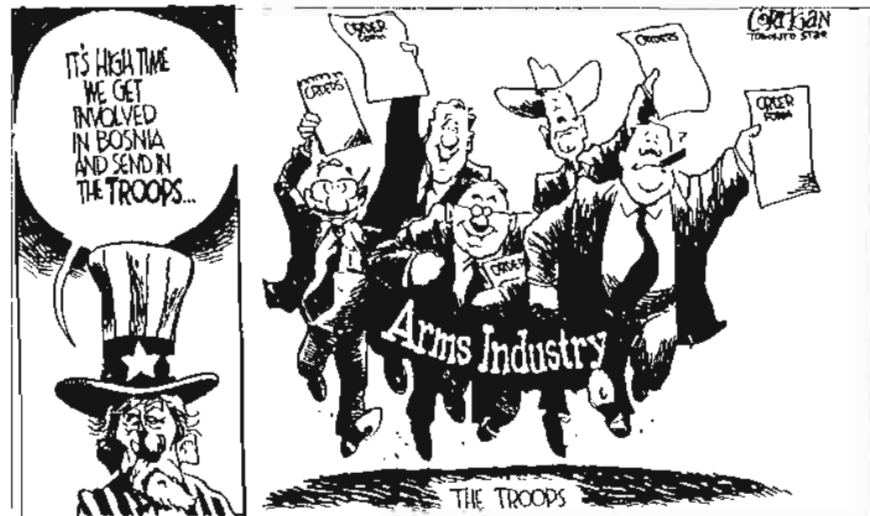
deling van de Franse militaire leiders dat tweederden van de gedode Franse VN-soldaten slachtoffer werden door beschietingen van de Bosnische regeringsmilities, slechts in mineur behandeld.

In dit perspectief moet men dan ook het Nato-optreden zien, en de uitspraken van de aan geheugenverlies lijdende Nato-secretaris. In deze psychologische voorbereiding kon men zelf op de steun van de paus rekenen, wanneer hij het onderscheid maakt tussen rechtvaardige en onrechtvaardige oorlogen. Hij plaatste de strijd van de Kroatische nationalistische bij de eerste categorie. Tudjman kreeg

enkele regering uit de Europese Unie heeft de alarmklok geluid, om de overtreders tot de orde te roepen. Allen keken ze de andere kant op en leverden ze hun bijdrage om hun publieke opinie te desinformereren over het gevaarlijke spel dat men op de ex-Joegoslavische Bühne aan het opvoeren was.

Groen licht

Men moest dan alleen nog maar wachten op het gunstige tijdstip om Tudjman toe te laten het overeengekomen draaiboek in de praktijk te zetten. Dat moment bood zich aan na de

aldus de pauselijke zegen voor het veroveren van het rooms-katholieke gebied in de Krajina en Oost-Slavonië. Niets lag Tudjman nog in de weg om z'n militaire operaties te starten volgens het plan dat zijn peetvaders in Washington hadden uitgewerkt, en dat de steun genoot van de vrienden in Duitsland. Ook de VN, gaat in dit verband niet vrijuit. Ze weet dat haar wapenembargo voor ex-Joegoslavië zo lek is als een zeef, dat zelf voornamelijk leden van de Veiligheidsraad de strijdende partijen van het nodige wapentuig voorzagen direct of indirect via bevriende landen uit de islamwereld. Het is ook geen geheim dat de Nato de Kroaten de nodige inlichtingen verschaft over de Bosnische Servische troepenbewegingen en hun bewapening, dat zogenaamde VS-officieren op rust het Kroatische leger behulpzaam zijn in de opleiding. Geen

Servische inname van de enclaves Zepa en Srebrenica.

Tudjman kreeg het groene licht van de V. S. en het begrip van Bonn. President Clinton vroeg zijn vriend Tudjman niet al te gewelddadig op te treden tegen de burgerbevolking. De realiteit heeft ons aangetoond dat men eerst de woonhuizen heeft platgeschoten, de burgers uit hun woonhuizen gejaagd om ze later beter te kunnen plunderen en plat branden.

In de gegeven context lijkt de bede van de V. S. cynisch, wanneer men weet dat in ex-Joegoslavië de nationalistische demonen de oorlogsscène beheersen en elke norm van menselijkheid verloren is. Hoe kan men aan deze krachten vragen zich wat in te tomen? Cynisch is deze houding omdat ze in klare taal hierop neerkomt: "ge krijgt van ons groen licht voor uw gewapend optreden."

maar doe het proper".

Tudjman heeft de wereld laten zien wat hij onder proper verstaat. De manschappen van zijn invalleger waren samengesteld uit mensen die de Krajina hadden moeten verlaten, en waarbij men sedertdien de haatgevoelens tegenover de Krajina-Serviërs op kookpunt kon houden, om die dan nu tot ontlading te laten komen. De Westerse seingevers wisten dat dergelijke uitpattingen zouden gebeuren, maar zij susten hun geweten met de vraag aan Tudjman het proper te doen.

Media

Het grootste deel van de media speelde aardig mee. Voor iedere objectieve

handen hebben geen sprake zijn van een propere oorlog, alsof een oorlog ooit proper kan zijn. Daar telt alleen maar het vernietigen van de andere.

De V.N. en de Nato bleven stiltzweigend toekijken op de Kroatische bombardementen van de steden en de verdrijving van de inwoners van de Krajina. Heel wat anders dus dan tegen de Bosnische Serviërs. Maar ja, voor Boutros Ghali en Willy Claes is een Servisch leven niet zo veel waard als dat van een Moslim of Kroaat.

En nu, de tweede faze?

Wat de tweede faze van het uitgewerkte plan in Washington inhoudt weten we niet. Maar dat het geheim akkoord een

waarnemer is het toch opgefallen dat de manier van berichtgeving over de feiten totaal verschillend was van de beschrijving van Servisch optreden. De commentaar leek soms meer op een verontschuldiging van het optreden van de solcateska van Tudjman. We zouden deze media-mensen moeten uitleggen dat moord, diefstal, platbranden misdaden blijven wie ze ook pleegt.

Teneinde de rol van de V.S. in het menselijk drama dat zich in de Krajina voltrok te verdoezelen, aarzelde de VS-vertegenwoordigster in de Veiligheidsraad niet om de aandacht af te leiden door een foto te tonen die de vermeende en verder niet gestaafde moordpartij in Srebrenica moest bewijzen. We weten dat Madeleine Albright niet bevreesd is om feiten op te blazen, of verveeld zit om zelf een leugen de wereld in te sturen, wanneer de belangen van de V.S. daarmee gediend zijn. Zoals we reeds zegden kan er in een land waar de nationalisten de leugels in

tweede faze voorziet voor de uiteindelijke oplossing van het ex-Joegoslavisch conflict, is zeker.

De eerste faze bestond zoals we het in 't eerste deel van ons betoog hebben trachten klaar te stellen uit twee delen. Eerst het opbouwen van een Kroatische militaire macht waarin de federatie met de moslims een onderdeel is, en de publieke opinie psychologisch rijp maken voor het militair optreden. Het tweede deel was dan het militair optreden zelf om de afgescheurde republiek Krajina in de schoot van Groot-Kroatië terug te brengen.

Tudjman heeft zijn doel bereikt. Het komt er nu op aan met Milosevic naar een oplossing te zoeken om het Bosnisch probleem aan te pakken. Dat men in Washington aan een tweede faze heeft gewerkt mag blijken uit verklaringen van Bill Clinton en leden van zijn regering. Bill Clinton wil voor ex-Joegoslavië het initiatief terug in handen krijgen. Dat zou hem goed uitkomen in zijn confrontatie

Achter de schermen

Bij de ondertekening van het akkoord tussen Izetbegovic en Tudjman op 22 juli II. in Split voor een gezamenlijk optreden waren, volgens de krant "Le Monde" (4/8) ook de Turkse President Suleyman en vertegenwoordigers van de regering van de Verenigde Staten en Duitsland aanwezig. De "New York Times" bevestigde enkele dagen later de aanwezigheid van de Amerikaanse ambassadeur Peter Galbraith in Kroatië op deze bijeenkomst. Van zijn kant bevestigde "De Standaard" (8/8) dat, met toestemming van de Amerikaanse regering, een kleine groep Amerikaanse generaals op rust, - betaald door Kroatië - betrokken waren bij het programma dat aan het licht kwam toen Kroatië het offensief inzette tegen de door Kroatische Serviërs bezette Krajina. Het Kroatische leger zou eveneens de noodzakelijke luchtfoto's van Servische stellingen van de Amerikanen ontvangen hebben. Het is nu ook bekend dat tijdens vergaderingen te Genève tussen Kroaten en Krajina Serviërs, aan de vooravond van het Kroatisch offensief, deze laatste akkoord waren met door de V.N.-onderhandelaar Stoltenberg voorgestelde overeenkomst. Kroatië dat klaar stond voor zijn offensief wees dit echter af.

Volgens de onderzoekscommissie van de Helsinki Federatie is het Kroatische leger verantwoordelijk voor wredeheden in het veroverde gebied in de Krajina. Zo heeft zij het over vrijwillige brandstichtingen van bezittingen van Servische burgers en zijn er aanwijzingen van massagraven. De korrespondent van "De Standaard" ter plaatse vestigde hier eveneens de aandacht op.

De Zweedse onderhandelaar voor de E.U., Carl Bildt, stelde dit aan de kaak alsook de miskenning van de mensenrechten. Van Tudjman, en later van Izetbegovic kreeg hij te horen, dat ze hem niet langer meer wensten te ontvangen.

Het is wel opvallend dat een deel van de media aan deze feiten geen aandacht besteed heeft. (ads)

met een lastige VS-senaat. Vergeten we ook niet dat er volgend jaar presidentsverkiezingen zijn. Verklaarde Bill Clinton niet dat hij de gewijzigde toestand als een zeer beloftevol moment evalueerde in een situatie die voor hem zowel op binnenlands als buitenlands vlak ongunstig was. Hij hoopt een initiatief te kunnen nemen om uit het Joegoslavisch wespennest te geraken dat voor de vechtende partijen aanvaardbaar zou zijn. Dat zou zijn eventuele herverkiezing gunstig kunnen beïnvloeden. Een reeks uittalingen ondersteunen het bovenstaande, alsook het feit van de Europa-tournee van Lake om in feite de tweede fase van het geheim Washington-akkoord te bepleiten.

Of er tussen Moskou en Washington reeds afspraken zijn, weet men niet. Maar voor de V.S. zou het niet onplezierig zijn Rusland een rol in dit proces toe te bedelen, teneinde zich van de Russische druk op Milosevic te verzekeren. De oorlog in ex-Joegoslavië wordt voor het Westen te duur, en duurt al te lang. Hij toont ook de verdeeldheid van het buitenlandse beleid binnen de E.U. aan, evenals tussen E.U.-staten en de V.S.. Bovendien is er het gevaar dat de moslim-wereld zich meer wil gaan bemoeien met dit crisisgebied. Dit alles maakt dat het voor het Westen tijd wordt een oplossing te bewerkstelligen, en hun belangen niet aan nieuwe oncontroleerbare gevaren bloot te stellen.

Groot-Kroatië

Het objectief van Tudjman is niet om eeuwig met Belgrado op voet van oorlog te leven. Zijn doel is aan Kroatië het statuut van regionale grootmacht te verschaffen naast Servië. Tudjman heeft er steeds naar gestreefd een Groot-Kroatië tot stand te brengen, waar alle Kroaten samen zouden leven zonder te moeten rekening houden met een rebellerende minderheid van Serviërs of anderen. Dat verklaart de schets die Tudjman op 4 mei II. op de rugzijde van een spijkskaart tekende. Dat wil nog niet zeggen dat Tudjman en Milosevic het op een akkoordje hebben gegooid op de rug van de Moslims.

Voor de Kroaten blijven de Serviërs de hoofdvijand, daar zal voorlopig nog geen verandering in komen. Ze geven voor het ogenblik de voorkeur aan een samenwerking met de Moslims van Izetbegovic in de strijd tegen de Bosnische Serviërs, omdat daardoor hun positie aan de onderhandelingstafel versterkt wordt.

Zo moet Zagreb de door de V.S. opgedrongen Moslim-Kroatische federatie blijven steunen, wil deze überhaupt overleven. Het tijdstip breekt aan om

deze federatie in te lijven in een economische invloedzone waarvan Zagreb het centrum zal zijn. Groot-Kroatië ontstaat aldus in een combinatie van territoriale her- of veroveringen en economische expansie.

De Moslims van Bosnië zullen geen andere keuze hebben willen ze niet door de Serviërs van de kaart worden geveegd. Ze zullen verplicht worden door de Kroaten gestede voorwaarden te aanvaarden, willen ze het nodige wapentuig bekomen om gebieden te heroveren of te behouden. Hun gebied ligt tussen Servië en Kroatië en ze kunnen zich niet de luxe permitteren beide tot vijand te hebben. Vermits de Serviërs de 'hoofdvijand' zijn, moeten de Moslims realistisch zijn en de "steun" van de Kroaten aanvaarden, zelf wanneer ze Zagreb verdenken dat het hen later zal domineren. Daar verandert de medaille van Tudjman voor Izetbegovic niets aan, dat is de realiteit.

De Kroaten menen dat zij de "Europese waarden" vertegenwoordigen in ex-Joegoslavië, tegenover de Serviërs en de Moslims als vertegenwoordigers van het oosten. Gescheiden zijn van de Serviërs is voor hen dan het eerste objectief, de dominantie over de Moslims het tweede.

Het ideale beeld voor de vrede en de mensen van ex-Joegoslavië is dat iedere groep zich thuis voelt zonder zich te moeten bemoeien met de problemen van de buur. Dit ideale beeld betekent in ex-Joegoslavië dat men etnische zuiveringen moet doorvoeren. Na de jaren van oorlog, en met het laatste militair optreden van Tudjman, onder bescherming van de Westerse grootmachten, en met de zegen van de paus, is deze etnische zuivering een feit. Waardoor het voor de Westerse mogendheden en de V.S. gemakkelijker is geworden hun verdelingsplan aan de bevolking van de diverse delen van ex-Joegoslavië op te dringen. Ze willen dit conflict kwijt, het kost te veel, en het brengt hun imago schade toe. De puinhoop is voor de nabije periode economisch niet interessant. Hoofdzaak is, om in Tudjman's terminologie te blijven, de grenzen van het Westen vast te leggen tegenover het Oosten. Anderzijds willen ze met het doorvoeren van het uitgewerkte verdelingsplan beletten dat de islamlanden vaste voet op Europese bodem krijgen, en van waaruit deze de Europese en christelijke beschaving en de vitale belangen van het Westen zouden kunnen bedreigen.

De westerse mogendheden beschouwen de islamlanden alleen maar interessant voor wapenverkoop, en voor

hun bodemschatten. De vrees dat ze de economische en politiek vitale belangen van het christelijke avondland kunnen bedreigen, speelt steeds mee op de achtergrond. Daarom is het voor de zo beschaaftde Westerse industriestaten van belang de brandhaard op een of andere manier te doven.

Antoine Uytterhaeghe
14 augustus '95

TOP...PUNT

In de media werd weinig of geen aandacht geschonken aan de op de vooravond van 21 juli, door Koning Albert II uitgereikte ere-tokens.

En ... niet aan het om het even wie. Lees maar:

Guy Spitaels, Groot kruis in de Kroonorde. Guy Mathot, Groot kruis van de orde van Leopold II, Leo Delcroix, Frank Vandembroecke en Alain Vanderbiest: Commandeur in de orde van Leopold, Guy Coëme en Louis Vanvelthoven: Groot officier in de orde van Leopold.....

Dat al deze mensen in de loop van de laatste maanden om een of andere reden bij gerechtelijke zaken betrokken waren lijkt de vorst weinig te deren.

Dat hij het niet te nauw neemt blijkt bovendien uit het feit dat Graaf Thierry de Loos-Corswaren benoemd werd tot Ridder in de orde van Leopold, als men weet dat de Graaf verkozen werd op de lijst van het fascistisch Front National.

Het minst dat kan worden gezegd is dat Albert II niet erg kieskeurig is.

Heeft hij het dan nog niet begrepen dat het niet volstaat om op 21 juli een "emotionele" gelegenheidstoespraak te houden en nog niet heeft ingezien dat de gewone burger zulke toeren kotsbeu is?

Mumia Abu-Jamal, een gewetensgevangene, moet gered worden!

Deze zwarte journalist, 42 jaar oud, mag niet terechtgesteld worden, want zijn proces was een parodie, het Amerikaans gerecht onwaardig. Hij zou al op 17 augustus om het leven gebracht worden. Uitsluitend wegens zijn overtuiging zou de Amerikaanse "rechtstaat" hem van het leven beroven en dit met een giftige inspuiting.

Mumia Abu-Jamal is voorzitter van de "Vereniging van zwarte Journalisten" van Philadelphia. Hij is ook radioreporter van de zender "De Stem van de Stemlozen" van de hoofdplaats van Pennsylvania. Hij werd in 1982 ter dood veroordeeld. Hoe kwam het zo ver? Op 9 december 1981 omstreeks 4 uur 's morgens was hij getuige geweest van een schietpartij waarbij een politieman gedood werd. Mumia zelf werd door twee kogels getroffen. Hij werd onmiddellijk gearresteerd en beschuldigd van moord. Getuigen ten laste werden onder bedreiging verplicht valse verklaringen af te leggen, terwijl getuigen ter ontlasting gedwongen werden zich te onthouden. Zij hadden een corpulente man zien schieten op de politieman. De schutter sloeg onmiddellijk op de vlucht.

Het gerecht weigerde aan Abu-Jamal om zichzelf te verdedigen en gaven hem niet de kans te procederen volgens zijn eigen bevindingen, wat in de USA toch gebruikelijk is. Een advocaat die uit de orde der advocaten was gestoten wegens onregelmatigheden, werd aangesteld om Mumia te verdedigen. Enkele jaren na het proces bekende deze dat hij niet op een ernstige manier de beschuldigde had kunnen bijstaan.

Tijdens het proces werden de aantijgingen gewraakt door de zwarte jury, terwijl de blanke jury het been stijf hield. De procureur gebruikte een interview van Mumia, tien jaar voor zijn aanhouding, waarin deze zou gezegd hebben dat hij de intentie had om een politieman te doden.

In die periode militeerde hij nog bij de "Zwarte Panters". Deze beweging revolteerde tegen de discriminatie van de Amerikaanse zwarten in de zestiger jaren.

In 1989 verwierp het Hooggerechtshof van Pennsylvania in hoger beroep de eis tot vrijlating onder het voorwendsel dat Mumia behoorde tot een onpopulaire politieke organisatie. Op 2 juni van dit jaar ontving de zwarte reporter het bericht van de nieuwe republikeinse gouverneur, Tom Ridge, dat hij op 17 augustus te 22 uur door vergiftiging zou terechtgesteld worden. De gouverneur rechtvaardigde zijn gruwelijke beslissing met de vermelding dat hij op die manier een sinds maanden geleden

gedane kiesbelofte inlost! Men is republikein of men is het niet!

Deze rechterlijke miskleun ontketende een nog steeds uitdurende reactie over de ganse wereld. Meer dan 150 Franse prominenten van uiteenlopende strekking, eisen de herroeping van dit misdadig vonnis. Een comité voor de verdediging van de mensenrechten en vrije meningsuiting heeft een handtekening-actie op gang gebracht.

Nelson Mandela richt een schrijven aan de gouverneur van Pennsylvania

De President van Zuid-Afrika heeft een brief gericht aan Thomas Ridge, gouverneur van de Staat Pennsylvania, die op 2 juni het bevel tot terechtstelling van Mumia Abu-Jamal had getekend.

Ziehier de vertaling van deze brief: "Mijnheer de Gouverneur. Op grond van humanitaire grondslagen, roep ik U op om alle middelen te gebruiken die U als gouverneur van de Staat Pennsylvania toegewezen zijn om de terechtstelling die Mumia Abu-Jamal wacht af te wentelen.

Het Constitutionele Hof van Zuid-Afrika, overeenkomstig artikel 200 van de Grondwet van 1993, heeft recentelijk verklaard dat de doodstraf onverenigbaar is met het recht van elke mens op leven, op de waardigheid, om beschermd te worden tegen deze onmenselijke en wreedaardige straf. Gezien al deze aspecten vraag ik U om het vonnis waarvan Mumia Abu-Jamal het voorwerp is, te herzien".

Nelson Mandela

Het Afro-Amerikaans geweten

Waren de "Zwarte Panters" het Afro-Amerikaans geweten? Voor het gerecht waren het criminelen waarvoor geen pardon bestond. Op het einde van de jaren vijftig kwam de zwarte dominee, Martin Luther King op voor de burgerrechten in de States, waar arm blank en arm zwart zwaar gediscrimineerd wer-

den. Toen werd er massaal gerevolteerd, gewelddoos door de armen, gewelddadig door politie en racisten. "De Nationale Vereniging voor de Ontvoogding van de Kleurlingen" het NAACP, evenals de "Black Muslims" met Malcolm X, die vermoord werd in 1965, ontstonden uit de revoltes in de zwarte getto's.

Het FBI, met aan het hoofd J. Edgar Hoover, verklaarde onomwonden: "De gematigde zwarte jongeren, die zich laten inpalmen door de revolutionaire leerstellingen, zullen dode revolutionairen worden..."

Niettegenstaande de zware slagen die de verschillende ontvoogdingsbewegingen toegediend kregen tijdens het einde van de zeventiger jaren, bleven de ideeën levendig in de zwarte gemeenschappen.

Ook Martin Luther King werd omgebracht. Zal Abu-Jamal hetzelfde lot ondergaan? Afwachten maar... of beter nog ageren!

Het is toch weerszinwakkend dat de machtigste staat van de wereld er maar niet in slaagt geweld, doodslag en machts-honger uit zijn tradities te bannen!

Wij, gewone stervelingen, hebben meer macht dan we voor mogelijk achten, als we die macht georganiseerd weten te bundelen.

Reeds in de 18e eeuw stak Montesquieu, een Franse geleerde, een vermanende vinger op met zijn uitspraak "Een onrechtvaardigheid jegens een enkeling begaan is een bedreiging voor allen". Martin Luther King vermaande de apolitieke ingesteldheid van de Amerikaanse massamensen vergeleek ze met stenen langs de weg, nutteloos, doel-loos en te verwaarlozen.

René Van Nerum

De journalist Mumia Abu-Jamal publiceerde sinds zijn veroordeling tot de dood in 1982 een serie artikels over het gerecht en het gevangeniswezen in de Verenigde Staten. Deze werden gebundeld in een pap verschenen boek onder de titel "Live from Death Row" en uitgegeven door Adison Westley Reading (1985) Massachusetts, 215 blz., 20 dollar.

Terechtstelling uitgesteld

Op 7 augustus, tien dagen voor de fatale dag, werd door Albert Sabe, dezelfde magistraat die als voorzitter fungeerde op het proces van Abu-Jamal, bekend gemaakt dat de uitvoering van de terechtstelling voor onbepaalde tijd werd uitgesteld. Van zijn kant verklaarde de Gouverneur van Pensylvanië, Tom Ridge, (republikein) dat vooraf alle procedures van het proces moeten zijn uitgeput. Het protest dat in de ganse wereld was losgebroken is dus niet vruchteloos geweest.

Een internationaal gezelschap van schrijvers, Amnesty International, de Pen Club, de ministers van Buitenlandse Zaken van België (E. De Rijcke), Duitsland (K. Kinkel), de Frans president Chirac, de gewezen V.S.-presidentskandidaat Jessie Jackson en vele anderen vroegen de opschorting van de executie.

In Frankrijk, o.m. op initiatief van de MRAP (Beweging tegen racisme), Georges Marchais en zijn Komitee voor vrijheid en mensenrechten, zoals tevens in de Verenigde Staten werden brede petitiekampagnes en protestmanifestaties opgezet, die door heel wat prominenten ondersteund werden.

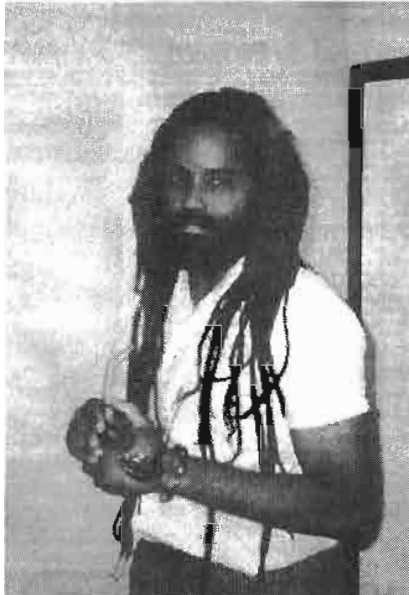
Ondertussen heeft op 11 augustus voor de rechtbank een van de getuigen van de verdediging er op gewezen destijds aan de rechtbank te hebben bekend gemaakt aan de politie een verklaring te hebben voorgelegd waarin hij op wees dat hij gezien had wie de politieman doodschoot maar dat deze verklaring niet in het dossier tijdens het proces werd opgenomen.

Er komt dus schot in de zaak van Mumia Abu-Jamal. Voldoende reden om de campagne voor zijn invrijheidstelling verder te zetten. (ads)

1 miljoen gevangenen in de V.S.

Op 1 mei 1995 telde men in de Verenigde Staten anderhalf miljoen personen in de gevangenissen. Het symbolisch cijfer van 1 miljoen werd reeds met 12.251 gevangenen in juni 1994 overschreden.

Het gaat hier om 1.100.000 miljoen in de Federale en Staatsgevangenissen en 500.000 in de 3.305 regionale gevangenissen en politiecellen.

Abu-Jamal

Met zijn 260 miljoen inwoners maakt dit één Amerikaan op tweehonderdzestig, of één op honderdtachtig volwassenen. Volgens het Amerikaans Ministerie van Justitie bedroeg het aantal gevangenen 948.881 eind 1993 en 329.821 op 31 december 1980.

Dit betekent dus t.o.v. de laatste cijfers een stijging van 188 % in dertien jaar.

In 1992 waren 48 % van de gevangenen zwarten. In andere landen was er een stijging van 50 % o.m. in Griekenland, Spanje, Portugal en Nederland, 20 tot 50 % in Frankrijk, Zwitserland, Ierland en Zweden en rond de 10 % in Italië, België, Denemarken en Groot-Brittannië. (ads)

3009 gevangenen wachten op hun executie

Van 1967 tot 1977, was er inzake de uitvoering van de doodstraf een moratorium in afwachting van een beslissing van het Opperste Gerechtshof met betrekking tot de wettelijkheid van de uitvoering van de doodstraf. Sinds 1977 werd de uitvoering van de doodstraf hervat en ze neemt steeds toe. Zo waren er 2 in 1982, 18 in 1986, 23 in 1990 en 31 in 1994.

In totaal werden 283 gevangenen terechtgesteld door verhangning, de elektrische stoel, injectie of inademing van dodelijke gassen sinds het einde van het moratorium in 1977.

Volgens Amnesty International waren er op 30 april 1995 nog 3009 ter dood veroordeelden die op de uitvoering van de straf wachtten.

Onder hen bevinden zich 49 vrouwen en 41 gevangenen die minderjarig waren op het ogenblik van de feiten. De gangen met de meeste ter dood veroordeelden bevinden zich in Californië (407), Texas (398), Florida (342) en in Pensylvanië.

Op de 52 Amerikaanse Staten zijn er 38 waar de doodstraf uitgesproken wordt. (ads)

De Verenigde Staten en Viëtnam

De V.S. en Viëtnam hebben met de uitwisseling van Ambassadeurs, de bilaterale betrekkingen genormaliseerd. Uiteindelijk zou dit voor beide landen een goede zaak moeten zijn. Er zit echter, zoals dit met de V.S. dikwijls het geval is, wel een adderonder het gras.

Bij zijn toespraak op 11 juli, waarin hij het herstel van de diplomatieke betrekkingen aankondigde zegde President Clinton o.m. "deze zullen zoals dit het geval was voor Oost-Europa en de gewezen Sovjetunie de zaak van de vrijheid bevorderen.

De aanmoediging van het democratisch proces in Hanoi zal bijdragen om de opofferingen te erkennen van deze

die gestreden hebben voor de zaak van de vrijheid in Viëtnam".

Komt dit niet neer op een justificatie van het Amerikaans optreden in Viëtnam?

In naam van de regering reageerde Premier Vo van Kiet op 12 juli terecht met de verklaring dat "de nieuwe relaties tussen beide landen werden tot stand gebracht op basis van de gelijkheid tussen de Staten, het wederzijds respect van de onafhankelijkheid en de soevereiniteit van iedereen volgens de principes van de internationale wetten". Het was nuttig de V.S. hier even aan te herinneren. (ads)

Indonesië als tragedie van de vrijheid

In 1595 vertrokken vier schepen onder leiding van de "oppercoopman" Houtman vanuit Amsterdam om via de Zuidelijke punt van Afrika de weg te vinden naar de bron van de handel in hoofdzakelijk specerijen die al eeuwenlang de staatsstaatjes aan de Middellandse Zee, Venetië en Genua, enorme rijkdommen hadden opgeleverd.

Door een groot deel van de officiële geschiedschrijvers van de Noordelijke Nederlanden wordt die tocht ook nu nog beschreven als de prelude van het Nederlandse koloniaal bezit in Azië en het begin van de vorming van een welvaart die vooral in de 17e eeuw Amsterdam maakte tot het grootste machtscentrum van het handelskapitalisme in Europa. Zoals meestal is die geschiedschrijving gekleurd en te simpel. In de eerste plaats was die weg naar de Aziatische specerijenhandel al honderd jaar eerder gevonden door de Portugezen en wisten de Nederlandse koopvaarders door, wat wij tegenwoordig zouden noemen uitgebreide bedrijfspionage, precies waar ze moesten zijn om hun deel te krijgen aan de rijke handel. Ten tweede ging die handel gepaard met het economisch verval van de landen aan de Middellandse Zee. De Franse historicus Fernand Braudel, die na de tweede wereldoorlog drie dikke delen schreef over de economische betekenis van de handel in de Middellandse Zee in de 15e en 16e eeuw, vond de Portugese handelsweg om de Kaap de Goede Hoop geen ernstige bedreiging voor de welvaart in dat gebied,

doch vooral de Nederlandse nieuwe handelsweg was het begin van de ondergang. "Later zou echter alles in het honderd lopen door de brutale strooptochten van de Hollanders na 1596," zo citeren we uit het tweede deel van zijn omvangrijke studie. Overigens moeten wij dat Nederlandse "koloniale bezit" in de 17e en 18e eeuw niet voorstellen als een interinsulaire macht, schrijft de Nederlandse historicus Dr. J.M. Pluvier in zijn nog steeds interessante boek "Indonesië: kolonialisme, onafhankelijkheid, neo-kolonialisme". "In de gebieden die de Compagnie beheerste, ging de directe Nederlandse invloed trouwens niet verder dan de toppen van de inheemse samenlevingen, de vorsten en hun adellijke aanhang."

Indonesië als kolonie

Het huidige Indonesië als koloniaal bezit vond pas plaats in het midden en aan het einde van de vorige eeuw, toen de politiek-economische fase van het kapi-

taïsme baat kreeg bij het ontginnen van de Indische grondstoffen en producten en de koloniën van belang werden als afzetgebied voor o.a. goedkope industriële producten en vooral als belegging voor westerse kapitalen. We hebben niet de ruimte om de menselijke gevolgen van alle militaire Nederlandse expedities op Borneo, Celebes en vooral in de Noordpunt van Sumatra te memoreren.

te houden door een politiek van de "open deur", doch bij het uitbreken van de tweede wereldoorlog van alle kanten in het gedrang kwam. In de eerste plaats werd het bedreigd door het Japanse streven naar een groot Azië met Japan zelf als centrale macht. Maar ook de neo-koloniale opvattingen van de Amerikanen, die meer winst en invloed dachten te bereiken door bepaalde greeperingen van de nationalistische beweging in te schakelen bij de uitvoerende macht in Indonesië. Dan was er het historisch gegroeide wantrouwen tegen de Engelsen en niet te vergeten de Duitsers. En tenslotte was daar de niet te miskennen toegenomen invloed van de nationalistische beweging, die echter door de Nederlandse koloniale autoriteiten werd vervolgd en waarvan een groot deel van haar leiders óf werden geïnterneerd in het beruchte concentratiekamp Boven Digoel op het eiland Nieuw Guinea óf naar elders werden gedeporteerd.

Imperialistische intriges

In mei 1940 overvielen de Duitse nazi's Nederland en vluchtte de

regering met het staatshoofd naar Londen. Dat leidde in 1940 tot merkwaardige politieke ontwikkelingen, zowel in Nederland als in Londen. De Duitsers waren bijzonder geïnteresseerd in de mogelijkheid om via Nederland toegang te krijgen tot de koloniale grondstoffen. Samen met in Nederland achtergebleven hoge ambtenaren gaven de Duitsers alle medewerking aan een bespreking van de gepensioneerde generaal van het Nederlands-Indische leger Broerstra, en de voorzitter van het Nederlands-Indische ondernemersverbond Jongejan, die eind 1940 werd gehouden met de gemachtigde van de Gouverneur-Generaal van het toenmalige Nederland-Indië, Idenburg. - een bespreking die begin 1941 werd voortgezet in Lissabon met de Londense minister van koloniën, Weiler. Officieel ging het daarbij om humanitaire zaken, in werkelijkheid waren het besprekingen die de mogelijkheid afstasten om door overplaatsing van de regering in Londen naar Batavia, vrijheid van handelen te krijgen, enerzijds voor een aparte vrede

Republiek Indonesië

Bevolking: 170 miljoen.

Oppervlakte: 1.904.345 km².

Archipel gevormd uit de vijf belangrijkste eilanden: Kalimantan (Borneo), Sumatra, Irian Jaya, Sulawesi en Java

Hoofdstad: Jakarta.

Onafhankelijkheid door Nederland erkend op 27 december 1949.

In 1965 werd President Soekarno een van de stichters van de internationale beweging van niet-gebonden landen, omvergoorpen door de actuele dictator Suharto. Ruim 1 miljoen personen werden gedood, o.w. 500.000 kommunisten en vele andere werden aangehouden.

In 1975 annexeerde Suharto de vroegere Portugese kolonie Oost-Timor, Indonesië werd hiervoor veroordeeld door de Verenigde Naties zoals tevens voor de herhaalde schending van de mensenrechten op dit eiland.

Landbouw: een van de tien belangrijkste landen van de wereld voor de produktie van rijst, koffie, thee, cacao en granen

Ondergrond: op de 7de plaats op de wereldlijst voor wat betreft aardgas, 15de voor petroleum en 17de voor koper

Belangrijkste handelspartners: de V.S., Japan, Singapoer en Maleisië. (Rec.)

Genoeg zij te vermelden dat alleen de oorlog in Atjeh, die duurde van 1873 tot 1903, volgens een schatting van het in 1980 verschenen boek van Paul van 't Veer aan minstens 100.000 bewoners van Atjeh het leven kostte en dat op een totaalbevolking van ruim 500.000. Het betekende ook voor heel Nederlands Indië de vernietiging van alle inheemse staatkundige en sociale structuren. Al onze huidige opvattingen van schending van de mensenrechten en van oorlogsmisdaden zijn daarbij veelvuldig van toepassing. Koloniale moordpartijen die wetmatig aan de wieg stonden van het ontstaan van een nationalistische beweging die de basis vormde van de onafhankelijkheid van nu.

En zo beschikte dat kleine koloniale landje langs de Noordzee in Azië over een koloniaal gebied dat 60 maal de oppervlakte had dan het "moederland", 10 maal meer bewoners had en waarvan ondanks alle Nederlandse koloniale propaganda, meer dan 90 procent analfabeet was en werd gehouden. Een koloniaal "bezit" dat zich staande probeerde

met Duitsland en anderzijds voor het voeren van een eigen beleid met Japan, over wiens bedoelingen niemand in die tijd in twijfel verkeerde.

Bij vele uitgeweken ministers in Londen ging daarbij de sympathie uit naar het hoofd van de Franse Vichy-regering, maarschalk Pétain, die door een overeenkomst met Hitler o.a. de beschikking trachtte te behouden over de Franse koloniale gebieden. In Afrika heeft het hem niet veel geholpen, doch in september 1940 sloot Vichy een verdrag met de Japanners over het tegenwoordige Viëtnam, waarbij het Franse koloniale apparaat tot 1945 officieel inderdaad de baas bleef in dat land. Oorlogen hebben echter hun eigen wetmatigheid.

Aan het einde van 1941 werd het huidige Indonesië bezet door Japan. De Verdere geschiedenis is bekend. In augustus 1945 capituleerde Japan en op 17 augustus van dat jaar riepen Soekarno en Hatta middels hun proclamatie de onafhankelijkheid uit van Indonesië, een onafhankelijkheid die militair werd beheerst door het Engelse, maar vooral door het Amerikaanse leger. De eerste tragedie was de poging van de Nederlandse regering om met geweld gezag en orde over de "inlanders" te herstellen. Dat eindigde pas in 1949 en nu, na vijftig jaar, zijn er nog steeds lieden in Nederland die gefrustreerd raken als ze worden geconfronteerd met de onmenselijkheden uit die tijd.

De eerste regeringen van het uiteindelijk onafhankelijke Indonesië werden gevormd door mensen die behoorden tot de oorspronkelijke nationale beweging van links tot rechts. Regeringen die in toenemende mate te maken kregen met de rol van het leger, waarvan het topkader voor een groot deel kwam uit het voormalige Ned.-Indische leger en het door Japan gevormde Indische leger, de Peta; lieden die in meerderheid niets met de politieke en maatschappelijke achtergronden van de nationalistische onafhankelijkheidsbeweging te maken hadden. Op de achtergrond speelde daarbij de toenemende Amerikaanse invloed, die door de ontwikkelingen in China en Viëtnam de rol van anti-communistische waakhond in het verre oosten begonnen te spelen met Indonesië als basis voor de ASEAN, een combinatie van Zuid-Oost-Aziatische landen, tegen de linkse anti-monopolistische invloed in Azië.

In Indonesië hadden deze groeiende tegenstellingen twee maatschappelijke problemen als achtergrond. Ten eerste: de in het algemeen linkse visie van de hervormingen van het grondbezit als oplossing voor de armoede van de miljoenen massa van de kleine boeren en de nationalisering van de industrie

als voorwaarde om de rijkdommen van grondstoffen ten behoeve van eigen volk te exploiteren en ten tweede: de neokoloniale politiek die de Indonesische grondstoffen maakten tot het exploitatie-object van de grote multinationals in heel de kapitalistische wereld.

De staatsgreep van 1965

In 1965 leidde dat tot een contra-revolutionaire machtsgreep, waarbij de huidige president Soeharto en de toenmalige stafchef van het leger, Nasoetion, de voornaamste rol speelden. Ernstige historici worstelen nog steeds met het probleem wie de werkelijke bedrivers zijn. Vast staat echter dat de communistische partij P.K.I., die het voornaamste slachtoffer was van de moordpartij, niets met de coup te maken had.

Het werd een massacre dat historisch kan worden vergeleken met de gruwelijke moordpartijen van Auschwitz.

Het grootste gedeelte van het kader van de oorspronkelijke nationalistische beweging werd letterlijk fysiek vernietigd. Kenmerkend voor de sociale achtergronden en de staatsgreep waren de ontbinding van de vakbeweging en o.a. de belangenorganisaties van de kleine boeren. President Soekarno, die samen met een gedeelte van zijn medewerkers, pogingen in het werk stelden de moordpartijen te stoppen, overleefde weliswaar het geweld en bleef officieel president doch werd elke politieke macht ontnomen. Het "parlement" wordt slechts voor een klein gedeelte door de bevolking gekozen; de meerderheid wordt benoemd of bepaald door de generaals van Soeharto. Het land werd opengesteld voor alle internationale kapitalistische ondernemingen. En nu, dertig jaar na de staatsgreep, worden de hoofdstraten van Jakarta beheerst door de hoge wolkenkrabbers van bedrijven en banken van Japan en uit alle delen van de westerse wereld, terwijl in de schaduw daarvan de meerderheid van de bevolking vegeteert op een niveau dat nauwelijks verschilt met dit van 50 jaar geleden. Dertig jaar lang wordt het land geregeerd door hoofdzakelijk generaals, wiens corruptie spreekwoordelijk is. Met in het voorste gelid de huidige president Soeharto die met zijn familie wordt vergeleken met wijlen Marcos van de Filipijnen en Mubuto van Zaire.

Bizar

Deze maand is in Indonesië de vijftigjarige onafhankelijkheid gevierd. Een bizarre gebeurtenis. Ongewijfeld is daarbij Soekarno als stichter van de republiek herdacht.

Over zijn mede-ondertekenaar, Mohamed Hatta, wiens rol na 1965 altijd duis-

ter is gebleven, horen we weinig. Voor de rest worden de plechtigheden geleid door mensen die nauwelijks verbinding hadden met de nationale vrijheidsbeweging en zal een man als Pramoedya Ananta Toer, internationaal onbetwist de literaire vertolker van de onafhankelijkheidsbeweging, - die zonder vorm van proces tot 1979 door de generaals gevangen werd gehouden en tot nu toe het leven leidt van een gevangene met huisarrest - daar niet bij zijn uitgenodigd. Zijn boeken, over heel de wereld vertaald, zijn in Indonesië zelf nog altijd verboden omdat ze volgens de generaals nog altijd de geest ademen van het "marxisme".

Ter gelegenheid van de herdenking is wel vrijgelaten Dr. Soebandrio, minister van buitenlandse zaken onder Soekarno en diens adviseur in politieke zaken. Dertig jaar heeft hij gevangen gezeten met als enige misdaad dat hij getracht heeft de massamoord van 1965 tegen te houden. Opvallend was volgens de persberichten dat een aantal generaals nog altijd bang is dat de vrijheid van deze tachtigjarige grijsaard aanleiding kan zijn tot politieke opvattingen die de generaals schuwen als de pest. Er is, hopen wij, gegronde reden voor de angst van de generaals.

Want uit het schaarse nieuws over Indonesië horen we dat er steeds meer studenten belangstelling hebben voor de beweegredenen waarom die duizenden werkelijke dragers van de nationale beweging door de generaals zijn vermoord. Want ook de generaals kunnen deze wetmatigheid niet ontgaan. De multinationale concerns die hun corruptie betalen, hebben n.l. alleen belang bij goedkope arbeidskrachten.

Bizar ook is het staatsbezoek dat het Nederlandse staatshoofd, koningin Beatrix, aan Indonesië heeft gebracht. Het restant oude koloniaten van Nederland die nog altijd op het standpunt staan dat Nederland "iets groots" heeft tot stand gebracht in de "gordel van smaragd" zoals de schrijver uit de vorige eeuw Multatuli Indonesië noemde. Eerst hebben ze getracht het hele bezoek te voorkomen, doch niettemin hebben vooral die Nederlandse krachten die al jaren bezig zijn zich een uitgebreide positie te verwerven in de neokoloniale uitbuiting van Indonesië het bezoek van zulk een waarde geacht, dat het bezoek doorging, doch zo dat het in feite geen relaties heeft met de herdenkingen in augustus. Of dat voor het Indonesische volk wat uitmaakt, kan in twijfel worden getrokken.

Formeel heeft het zijn onafhankelijkheid. De vrijheid moet nog worden veroverd.

17 augustus 1995
Toon Nagtegaal

Kampioen in de wapenverkoop aan de Derde Wereld

Volgens een studie van de onderzoeksdienst van het Amerikaanse Congres is Frankrijk in 1994 de belangrijkste wapenleverancier geworden van de Derde Wereld.

De wapenverkoop van Frankrijk kerde een buitengewone vooruitgang wat zijn klanten in de ontwikkelingslanden betreft. Volgens bovenvermelde studie, waarvan de belangrijkste gegevens door de krant *Le Monde* werden gepubliceerd, is de wapenverkoop naar deze landen meer dan verdrievoudigd. Voor 1994 bedroeg de Franse wapenomzet 11,4 miljard dollar, in 1993 was het zakkcijfer goed voor 3,8 miljard dollar. Zo neemt Frankrijk 45 % van de wapenmarkt naar de Derde Wereld voor haar rekening tegenover 24 % voor de V.S. Op wereldvlak blijft de V.S. veruit de koploper wat wapenverkoop betreft.

Frankrijk verwierf drie grote wapencontracten, met name in Pakistan, Qatar en Saoedi-Arabië.

Op het totale cijfer van de wapenverkoop gaat 70 % naar de verkoop aan de Derde Wereld. Frankrijk rijgt daarvan 45 % binnen. Terloops gezegd was het aandeel van de V.S. in 1993 goed voor 61 %, in 1994 dus 24 %.

Misschien is deze Franse doorbraak op de internationale wapenmarkt maar van tijdelijke aard, daar de concurrentiestrijd er bitterhard is.

Tijdens de Golfoorlog hebben de V.S. een wapenshow kunnen houden en de technologische efficiëntie demonstreren van hun wapentuig. Ze plukten er ook de vruchten van. Zo hebben de Amerikanen belangrijke wapenorders mogen registreren, vooral van staten uit het Midden-Oosten.

De wapenhandel is voor de industriestaten een belangrijke component in hun handelsbalans wat de uitvoer betreft. Het is een zeer winstgevende sector niet alleen financieel maar ook politiek.

Nog altijd volgens de geciteerde studie van het Amerikaanse Congres heeft de V.S. voor 1994 slechts één belangrijke wapenbestelling kunnen inschrijven: de verkoop van 25 F15-jachtvliegtuigen aan Israël, waar een bedrag van 2,4 miljard dollar mee gemoeid is. De levering van 15 F16-toestellen is van tafel gegaan voor een bedrag van 890 miljoen dollar aan Singapore.

In dezelfde periode kon Frankrijk zich verheugen in het binnenhalen van belangrijke lucratieve wapenverkoop o.a. de verkoop van duikboten aan Pakistan, Miragevliegtuigen aan Qatar, en tre-

gatten van het type La Fayette aan Saoedi-Arabië.

uit *le Monde*

Ondanks haar enorme financiële problemen is Saoedi-Arabië de belangrijkste wapenkoper in 1994 gebleven. Het totale bedrag van wapencontracten afgesloten door Ryad bedraagt 9,5 miljard dollar. China komt op de tweede plaats voor een bedrag van 2,5 miljard dollar. De derde plaats wordt bekleed door Israël. De Joodse staat kocht voor 2,4 miljard dollar aan wapentuig.

We zien dus dat Frankrijk en de V.S. op de internationale wapenmarkt - die aan het krimpen is sedert de verdwijning van de socialistische landen - scherp met mekaar wedijveren om een zo groot mogelijk deel van deze handel binnen te halen. De regering van deze staten verstrekt hierbij belangrijke subsidies aan hun wapenfabrikanten.

Anders gesteld kunnen we zeggen dat in de realiteit die industriestaten die een belangrijke wapen-

productiesector hebben, met het belastingsgeld van hun burgers de wapenverkoop financieren. Deze wapenverkoop realiseert zich met landen die zelf geconfronteerd worden met enorme economische, sociale en etnische problemen, en die hun geld beter zouden besteden voor het oplossen van hun interne problemen.

In deze lucratieve handel kijken de bewindvoerders van onze zogenaamd democratische industrielanden niet zo nauw of de afnemers bijvoorbeeld de mensenrechten eerbiedigen. In deze branche worden andere normen gehanteerd. Zo financieren we met ons allen de dood in vele Derde-Wereldlanden in het belang van de wapentrafikanten. Nadien, wanneer de zaak in het Derde-Wereldland uit de hand loopt, doet dezelfde overheid via bepaalde NGO's een beroep op de liefdadigheid om het leed van deze mensen in die conflictgebieden te verzachten.

Eerst verkopen we de dood. Nadien geven we aan de overlevenden, die verminkten en weeskinderen - cru gesteld - een deken, een doos ingeblikte soep of een zakje rijst, of we sturen een minister of staatssecretaris om de mensen te laten weten hoezeer we begaan zijn met het leed dat hen treft.

Antoine Uytterhaeghe

De landen die wapens exporteren

(in miljoen dollar waarde 1990)

	1993	1994
Verenigde Staten	12 905	11 959
Duitsland	1 720	3 162
Groot-Brittannië	1 278	1 593
China	1 257	1 204
Rusland	3 388	842
Frankrijk	1 159	705
Nederland	356	558
Italië	514	357
Canada	161	208
Moldavië	-	208
Slovakije	145	150
Spanje	39	116
Zweden	56	91
Israël	73	87
Tsjechië	474	79

Men zal merken dat Duitsland een groeiende rol speelt bij de wapenexport.

Op basis van het jaarlijks rapport van het Internationaal Instituut van Stockholm (SIPRI) Verkoop van conventionele wapens in 1994 voor een totale waarde van 21.725 miljard dollar (waarde 1990)

De haviken gaan door

De laatste maanden werd het politieke leven in Turkije beheerst door de al vier jaar aanslepende discussie over de grondwetsherziening. Op 24 juli heeft het parlement dan uiteindelijk slechts 16 artikels geselecteerd voor herziening.

Wat door de regering van premier Tansu Çiller werd voorgesteld als een "serieuze stap naar meer democratie" zal in de realiteit weinig of niets veranderen. Zelfs de sociaal-democratische coalitie-partner van vice-premier Hikmet Çetin toonde zich ontgoocheld over de te beperkte wijzigingen. De huidige grondwet werd in 1982 opgesteld door de militairen en bevat vele restrictieve bepalingen die grote bevoegdheden toekennen aan het leger en de veiligheidsdiensten en daardoor de poort openlaten voor systematische schendingen van de mensenrechten.

Of het Europees Parlement onder de indruk zal zijn over de stappen van Turkije is erg twijfelachtig. Het EP moet dit najaar zijn goedkeuring geven aan het in maart door de ministerconferentie bezegelde douane-unieoverdrag tussen de Europese Unie en Turkije. Een Europees veto zou nochtans de positie van Çiller in moeilijkheden kunnen brengen, zeker nu de haviken binnen het veiligheidsapparaat de druk opvoeren. Had Çiller bij haar aantreden in 1993 niet beloofd korte metten te maken met het 'Koerdisch probleem' en de economie uit het slop te halen? Geen van beide doelstellingen zijn bereikt of lijken vlug tot resultaten te leiden.

De legerleiding is na elf jaar oorlog in de 'zuidoostelijke regio' duidelijk niet van plan om het over een andere boeg te gooien. Tijdens een druk bijgewoonde persconferentie op 2 juli verklaarde generaal Ahmet Çörekçi, tweede stafchef, dat het leger zich tijdens de grootse operatie in Noord-Irak volledig aan de democratische spelregels van de NAVO had gehouden. Hij kantte zich ook scherp tegen de afschaffing van het beruchte artikel 8 van de wet op het terrorisme, een artikel dat het streven naar enige vorm van autonomie voor de Koerden onmogelijk moet maken. Die eerste week van juli werd er in bijna alle

Turkse kranten druk gediscussieerd over de grenzen en beperkingen van een leger in een democratische samenleving. Op 4 juli viel een legermacht van 3.000 zwaarbewapende soldaten opnieuw Noord-Irak binnen om enkele bases van de PKK aan te vallen en te vernietigen. Uit de VS kwam het bericht dat de operatie volledig werd ondersteund en dat niets het inzetten van Amerikaanse wapens in de weg stond. Officieel was

land. In Duitsland stierf een hongerstaker van totale uitputting. Zij eisen erkenning van de status van 'krijgsgevangenen' volgens de conventie van Genève en bezoekrecht van waarnemers van de Rode Halve Maan en de VN. Voor de Turkse autoriteiten zijn de PKK'ers 'terroristen' en geen soldaten. Berichten over martelingen en slechte behandelingen in gevangenissen bleven onverminderd doorgaan, ondanks verklaringen van de regering. De PKK-leiding toonde zich strijdbaar dan ooit en zei dat de "hereniging van Noord- en Zuid-Koerdistan in één staat begonnen was".

Opschudding veroorzaakte ook het rapport van professor Dogu Ergil van de faculteit Politieke Wetenschappen aan de Universiteit van Ankara. Ergil inter-

viewde ruim 1.200 dorpsmensen in het 'zuidoosten' en kwam tot de conclusie dat een militaire 'oplossing' van het 'Koerdische vraagstuk' alleen maar in de kaart speelt van de PKK en uiteindelijk zal leiden tot afscheiding. Op een druk bekeken tv-show zei Ergil dat de meerderheid van de dorpsbewoners de PKK steunt, dat 35 procent verwanten heeft bij de guerrilla, maar dat 85 procent zeker niet wil weten van een eigen staat, los van Turkije. De hoogleraar waarschuwde ook voor rechts-nationalistische groepjes die in de grote steden van West-Turkije anti-Koerdische acties willen uitlokken. Ergil pleit voor verregaande erkenning van de culturele rechten van de 15 miljoen Koerden als "enig vreedzaam middel om de geldverslindende oorlog te stoppen en de PKK de wind uit de zeilen te nemen".

Jan Van Crieckinge

Gôh, we zijn vergeten ruimte over te laten voor de stembussen! (Illustratie: Halil Incesu/Ozgür Gundem)

de operatie al op 11 juli afgelopen en werden er 146 PKK-strijders gedood. Dergelijke acties zijn in toekomst wel meer te verwachten, want binnen de Nationale Veiligheidsraad, het eigenlijke schaduwkabinet, werd een speciaal 'crisiscentrum' opgericht om "direct te kunnen reageren tegen terroristische activiteiten aan onze grenzen".

Ook het systeem van de 'dorpswachters' werd de laatste maanden weer fors uitgebreid. Het Koerdische dorpen in het uiterste zuidoosten, aan de grens met Syrië en aan de Middellandse Zee kust, werden gedwongen geëvacueerd. Eerst kwamen die dorpen aan de beurt waar een meerderheid van de bewoners geweigerd had een wapen aan te nemen. Ondertussen waren gevangenzittende PKK-strijders aan een massale hongerstaking begonnen in 50 Turkse gevangenissen, ondersteund door vele sympathisanten in het buiten-

■ **ARMOEDE:** In Londen lijdt één dakloze op vijftig aan actieve tuberculose. Het Medical Journal wijst er op dat dit tweehonderd maal meer dan het dubbele uitmaakt van het gemiddelde in Groot-Brittannië. Het tijdschrift vestigt er tevens de aandacht op dat de ziekte tijdens de laatste vijf jaar met 12 % is toegenomen in de arme wijken. In Groot-Brittannië leefden 13,9 miljoen mensen met een inkomen onder het levensminimum in 1992 tegenover 5 miljoen in 1979.

■ **BELGIË:** Interbrew maakt het goed. Dank u. Na het gros der Belgische bierproductie te hebben opgeslopt (Safir, Hoegaerden, enz.) en in Bulgarije, Hongarije, Kroatië en China brouwerijen te hebben ingepalmd, werd ook de grote Canadese brouwerij Labatt ingekocht. Prijs 57 miljard frank waarvan 33 miljard medegefinancierd door een Amerikaanse Bank.

Interbrew schuift met deze verovering van de zestiende naar de derde plaats op de wereldranglijst van de brouwerijen. De ervaring en contacten van de gewezen CVP-minister van Landbouw De Keersmaecker, die enkele jaren geleden door Interbrew werd binnengehaald, zullen hierbij wel nuttig geweest zijn.

■ **AIDS:** Het aantal gevallen van Aids is volgens de Internationale Gezondheidsorganisatie tussen juni 1994 en juni 1995 met 19 % gestegen. Op 1 juli waren er officieel 1.169.811 gevallen bekend. Deze cijfers liggen ver onder de realiteit gezien men er van uitgaat dat niet minder dan 4,5 miljoen volwassenen en kinderen besmet zijn. Hiervan blijken er 70 % in Afrika en 9 % in de V.S. te zijn.

De grootste stijging komt voor in Afrika en Zuid-Oost-Azië.

■ **ABORTUSSEN:** De Internationale Federatie voor Familiale Planning vestigt er de aandacht op dat in Afrika dagelijks 10.000 clandestiene zwangerschaponderbrekingen uitgevoerd worden. Met de vele negatieve gevolgen vandien. De voorzitter Mawouenie Ekon wijst er op dat dit cijfer het gevolg is van de vele legale hindernissen die opgeworpen worden tegen de maatregelen voor geboortebepaling als gevolg van de religieuze en culturele afremmingen. Zoverhindert de Katholieke Kerk in Kenia en a. Amerikaanse landen kracht-

dadig de invoering van seksuele opvoeding in de scholen en voert ze een hardnekkige campagne tegen de invoering van officiële abortuswetten naar het voorbeeld van de meeste Europese landen.

■ **MONSTERWINSTEN:** De Belgische chemie, farma en verpakkingsgroep UCB realiseerde in de eerste helft van 1995 een nettowinst van 1,998 miljard frank of een stijging van 61 % t.o.v. 1994. De courante winst steeg met 74 % tot 2,2 miljard frank.

Ondertussen beweren de mensen uit de patronale middens dat de werknemers moeten inleveren om hun toe te laten aan de internationale concurrentie het hoofd te bieden.

■ **CORRUPTIE:** Het parket van Darmstadt in Duitsland onderzoekt aantijgingen tegen 240 verdachten voor fraude. Ruim 40 bedrijven zijn hierbij betrokken.

De corruptieschandalen beginnen bij Opel maar zijn wel uitgedeid naar andere autobouwers en industriële ondernemingen. Het parket wijst er op dat 65 Opelkaderleden hierbij betrokken zijn. Opel verloor de voorbije jaren 260 miljoen frank o.m. door valse facturen. Volgens de Bild am Sonntag zouden ook toplui van Mercedes, Ford en van de chemiegroepen Basf en Hoechst in opspraak zijn gekomen. Ook in de bouwwereld en in de sport (de affaire Graff) zijn misbruiken aan het licht gekomen. Het gaat hier dikwijls om geschenken als dure wagens, luxe vacantiereizen, juwelen, enz.

■ **HOE MEN DE WERKLOOSHEID DOET DALEN...:** Chirac heeft tijdens zijn kiescampagne verkondigd dat de strijd tegen de werkloosheid en de uitsluiting zijn bijzonderste zorg is. Premier Alain Juppé slaagde er niet in tijdens de voorbije drie maanden enig resultaat te bereiken.

Begin augustus verdwenen er echter plots ongeveer driehonderdduizend uit de statistieken. Het aantal Franse werklozen daalde van 3,25 miljoen naar 2,94 miljoen.

De truuk had er in bestaan om het meetstelsel van de werkloosheidstabellen te wijzigen.

Voortaan zijn er acht categorieën van werklozen, en worden de deeltijds-werklozen die 78 uur werken niet langer als werkzoekenden beschouwd. De Belgische regering paste reeds dergelijke

Macht van de naties of macht van de multinationals? Zakencijfer of Bruto Nationaal Produkt (in miljarden dollars)

General motors	132,4
Indonesië	126,4
Denemarken	123,5
Exxon	115,7
Noorwegen	112,9
Zuid-Afrika	103,6
Ford	100,1
Turkije	99,7
Royal Dutch/Shell	96,6
Polen	88,8
Toyota	81,3
Portugal	79,5
I.B.M.	64,5
Venezuela	61,1
Maleisië	57,6
Unilever	43,7
Pakistan	41,9
Nestle	38,4
Sony	34,4
Egypte	33,5
Nigeria	29,6

De vijf grootste firma's samen ..

.....	526,1
Midden-Oost en Noord-Afrika	454,5
Zuid-Azië	297,4
Afrika onder de Sahara	269,9

Bron: Instituut van de V.N. voor sociale ontwikkeling - Geneve 1995

lijke truuk toe in 1983 met het schrappen van oudere en andere categorieën werklozen uit de statistieken. Officieel telt ons land 540.000 werklozen maar ... duden, bruggepensioneerden, loopbaanonderbrekingen, deeltijdse werklozen en gesco's zijn uit de statistieken verdwenen. Geruchten doen de ronde dat men nu ook de PWA-ers (35.000) uit de officiële werkloosheidscijfers wil doen verdwijnen. Volgens de regering zijn dit allemaal geen werkzoekenden. (ads)

Nucleaire afschrikking

De Franse kernproefnemingen krijgen behoorlijk wat tegenwind. Dat doet ons vredeshart deugd. Over het algemeen is het protest ook zeer principieel: geen proefnemingen, geen simulaties, totale nucleaire ontwapening. Een verwerping van een veiligheidsdenken dat zich steunt op de nucleaire afschrikking. Dat is de onderliggende boodschap van de huidige protestgolf tegen de geplande tests op Moruroa.

Dat is maar goed ook want de algemene ontwikkeling op het atoombewapeningsvlak moet ons allen meer dan ernstig bezorgd maken.

Nadat de ganse wereld gezwicht is voor de atoomwapenlobby bij het onvoorwaardelijk en definitief verlengen van het Non-proliferatie Verdrag voor atoomwapens (NPV), is het hoognodig dat iedereen er de gevolgen van inschat. Frankrijk en China hebben geholpen om de schijnheiligheid en dubbele bodems van dit NPV bloot te leggen.

Niet dat dit hun bedoeling was. Nee. Beide landen zitten met het probleem opgescheept dat de andere officiële nucleaire staten technologisch heel wat verder staan dan zijzelf. Ze zijn met andere woorden het aan zichzelf verplicht zo snel mogelijk hun atoomwapenarsenaal zo 'geavanceerd' mogelijk te maken, willen ze nog meetellen. Precies omdat de machtigen der aarde hun dominantiedenken en hun veiligheidsconcept steunen op de nucleaire afschrikking.

De Russen en Amerikanen zijn technologisch zo ver gevorderd dat ze het kunnen stellen met computermodellen en simulatietechnieken. Dat beroert uiteraard de publieke opinie veel minder. De Fransen zijn daar bijna aan toe. Balladur heeft in Marseille de eerste steen gelegd van het toekomstig centrum voor atoomontploffingssimulatie. Maar om

echt 'bij' te zijn meent het Frans militair nucleair industrieel complex dat ze nog wat veldervaring nodig heeft: acht proefnemingen op Moruroa. Dat 'bij' zijn gaat allicht over fundamenteel kwalitatieve stappen naar mini-atoombommen. Een keer deze testen voldoende gegevens hebben opgeleverd kan men de zaak volledig in het laboratorium ontwikkelen. Geen haan die er dan nog naar kraait. En de bom blijft in gebruik. Niemand die het de grote vijf zal verbieden.

Het NPV is namelijk niets anders dan een vrijbrief zodat de huidige vijf permanente leden van de Veiligheidsraad ten eeuwigden dage het atoomwapen kunnen blijven gebruiken als onderpand van hun dominante positie.

Sommige waarnemers hebben intussen aangaangestreept dat het officiële Duitsland opvallend stil reageert in dit dossier. Er staat met name een vernieuwde Frans-Duitse militaire samenwerking in de steiger, die in januari 1996 verdere vorm krijgt. Kwestie van een aantal zaken wat te anticiperen. Of een comfortabele positie te creëren in de voorbereiding van de intergouvernementele conferentie van de EU-staten waar nauwere samenwerking op vlak van buitenlands beleid en van defensie hoog op de agenda staan. In dit verband is het goed te weten dat de huidige bewindslui van Frankrijk de lijn Mitterrand verder zetten

wat betreft het toekomstig Europees leger. De Franse minister van Europese zaken heeft met name de huidige kernproefnemingen essentieel genoemd om de nucleaire slagkracht van Frankrijk te vrijwaren en deze in functie gesteld van een Europees defensiebeleid gebaseerd op een Europese atoomparapl. Zoals Mitterrand speelt Chirac dus met de idee de Franse atoomwapens op te laten gaan in het toekomstig Europees leger.

De Franse redenering draait rond deze kerngedachte: "Rekening houdend met deze nieuwe dreigingen (na de Koude Oorlog zijn er nieuwe machten ontstaan, die ons niet altijd goed gezind zijn), zullen de internationale veiligheid en vrede afhankelijk blijven van de afschrikking met kernwapens. Alleen de nucleaire afschrikking heeft het Europese continent een halve eeuw vrede gebracht."

Wie zijn die nieuwe machten? Algerije? Iran? Maleisië of Indonesië? Zuid-Afrika? Atoomwapens moeten bruikbaar gemaakt worden (klein genoeg dus) om inderdaad ingezet te kunnen worden. Die nieuwe vijand zit in de Derde Wereld. Daar moeten de huidige atoomproefnemingen toe bijdragen.

Daarom moeten we het protest zo groot en omvangrijk mogelijk maken.

GS

Doornroosje wacht op haar prins

Belgische regering ligt niet wakker van Franse kernproeven

Het is nu meer dan twee maanden geleden dat de nog maar net verkozen Franse president Chirac bekend maakte de kernproeven op het Mururoa-atol te hervatten. In heel de wereld weekt dit tal van verontwaardigde reactie los. Chili, Peru en Ecuador steunen de leden van het Forum van de Stille Oceaan in hun verzet tegen de Franse beslissing. Nieuw-Zeeland en Australië beslissen prompt om de militaire samenwerking met Frankrijk op te schorten. Franse bedrijven zien lucratieve contracten in rook opgaan. In Nederland, Denemarken en Zweden boycotten consumenten, aangemoedigd door de opstelling van hun regering, de Franse wijnindustrie die met lede ogen moet aanzien hoe het marktaandeel aan het verschrompelen is.

In heel wat landen volgen formele afkeuringen en laat men dit ook in de relaties met Frankrijk blijken. Alleen in België zijn de excellenties in een stille vakantierust gedompeld.

Om één of andere reden laat de Belgische regering, net als de regeringspartijen in het parlement trouwens, bewust of onbewust na om zelfs maar formeel protest aan te tekenen. Op de conferentie over de verlenging van het Nonproliferatieverdrag (NPV) ging de Belgische Minister van Buitenlandse Zaken er nochtans prat op veel verder te gaan dan de Europese Unie. Zijn boodschap aan Frankrijk en Groot-Brittannië was toen dat ze zelf veel meer moeten doen om het NPV geloofwaardig en minder discriminatoir te maken.

Een vreemde stilte

Na het wereldkundig maken van het Franse voornemen om de kernproeven te hervatten worden, in tegenstelling tot wat men zou verwachten, plotseling alle remmen toegegooid. Het persbericht dat via Belga wordt verspreid meldt dat 'België diep ontgoocheld' is en dat de regering er 'nota van neemt dat Frankrijk het aantal kernproeven tot 8 wil beperken'. Na dit flauwe communiqué wordt sindsdien in alle talen gezwegen. Een woordvoerster van premier Dehaene stelt zelfs expliciet dat de premier 'niet van plan is stappen tegen Chirac te overwegen'. En ook de socialisten Eric Derycke en Johan Vande Lanotte, de respectievelijke ministers van Buiten- en Binnenlandse Zaken, laten in het weekblad *Humo* van 20 juli weten niets aan het communiqué te willen toevoegen. Vande Lanotte, 'ons land is een klein landje waar niemand echt op let of veel aandacht aan besteedt'. Een flauw en bijna belachelijk argument van een dezelfde Vande Lanotte die er niet voor terugschrok om wel heftig te protesteren toen Frankrijk weigerde de Schengen-akkoorden volledig toe te passen. Is het wegblijven van minister Derycke tijdens een officieel protest op de Europese Raad van Buitenlandse zaken op 17 juli werkelijk een "ongelukkelijk voorval" zoals

hijzelf beweert? We hebben er het raden naar. Feit is echter dat de Belgische regering noch de regeringspartijen in het parlement zich uitputten in vindingrijkheid om initiatieven te ondernemen die Frankrijk onder druk kunnen zetten.

Belgische gemeenten tegen kernproeven

De inertheid van de Belgische regering wordt niet in alle bestuursorganen gevolgd. In de Zuidlimburgse gemeente Hoeselt beslist de gemeenteraad op 27 juli eenparig om Franse produkten voortaan te weren bij alle gemeentelijke diensten. De boycot wordt enthousiast onthaald in de gemeenten Ledegem, Vieteren, Poperinge en Heuvelland. Ook Sint-Truiden en Lebbeke volgen het Hoesseltse voorbeeld.

Van de grotere agglomeraties zijn het vooral Hasselt en Gent die in de kijker lopen. Het Hasseltse stadsbestuur besluit een affiche te verspreiden met de tekst "Egalité, Fraternité, Radio-Activité" en "Hasselt tegen Chirac - Geen Franse Kernproeven". De Gentse burgemeester Beke laat uit ongenoegen over het Franse voornemen om de kernproeven te hervatten, Franse produkten op recepties vervangen. Bovendien laat hij weten niet aanwezig te zijn op de Franse dag van de Gentse internationale Jaarbeurs in Flanders Expo. Belangrijker echter is het verbod om een schip van de Franse marine de toegang tot de Gentse haven te ontzeggen, gevolgd door banbliksems van de Belgische regering die, uit vrees voor een diplomatieke rel met Frankrijk, het schip naar Zeebrugge afleidt.

Zelfs een niet echt radicaal voorstel tot resolutie van de hand van Volksunie-senator Bert Anciaux werd in de commissie Buitenlandse Zaken door de regeringspartijen zonder meer afgevoerd. Het voorstel vroeg initiatieven tot het afdwingen van een wereldwijd verbod op kernproeven (ook in laboratoria) en

een dringende bijeenkomst van de EU-ministers van Buitenlandse zaken die de Franse politiek zouden afwijzen.

EU-landen voor schut

De flauwe houding van de Belgische regering en de regeringspartijen is bevreemdend omdat Chiracs beslissing de landen van de EU en dus ook België voor schut zet. België maakt samen met Frankrijk, Duitsland, Luxemburg en Spanje deel uit van het Eurokorps. Bovendien komt er wellicht volgend jaar een herziening van het Verdrag van Maastricht met onder meer het streven naar een meer op elkaar afgestemd Gemeenschappelijk Buitenlands- en veiligheidsbeleid. Menigeen ziet hierin een embryo van een heus Europees leger.

De militaire samenwerking met Frankrijk maakt België in zekere zin medeplichtig aan het Franse voornemen. Indien België de kernproeven echt niet wenst dan zou een eerste krachtig signaal zijn elke militaire samenwerking op te schorten. De amendementen op het VU-resolutievoorstel die Martine Dardenne (Ecolo) en Vera Dua (Agalev) hoopten door de senaatscommissie te krijgen zijn te vergelijken met wat Australië en Nieuw-Zeeland wel durfden beslissen. In een van die amendementen staat: "(...) de militaire samenwerking met Frankrijk ter discussie te stellen, een moratorium aan te kondigen op de aankoop van Frans legermateriaal, geen Franse militaire schepen toe te laten in de Belgische havens en geen Franse militaire vliegtuigen toe te laten tot het Belgische luchtruim totdat de Franse president de beslissing neemt de geplande kernproeven af te gelasten."

Los van het standpunt van een aantal vredesbewegingen zou het overigens een uitstekende gelegenheid zijn om de militaire samenwerking in Europees verband ook eens te bekijken vanuit de dimensie van de kernarsenalen onder Franse en Britse vleugels. Indien ons land het ernstig meent met het bannen van de kernwapens uit de wereld, dan kan het niet anders of België moet eren

dat de kernarsenalen van Frankrijk en Groot-Brittannië op de Europese agenda komen alvorens er überhaupt van militaire samenwerking kan sprake zijn. Want wat immers als één van die landen in een gemeenschappelijke militaire actie beslist om kernwapens mee te nemen en ze daadwerkelijk inzet (en de grens tussen conventionele wapens en de nieuwe generatie nucleaire wapens is aan het vervagen)?

België schendt het NPV

Maar ons land is al lang in een diepe slaap gedompeld en werkt zelfs actief de loepassing van het NPV tegen. In januari van dit jaar stelde de milieu-organisatie Greenpeace een aantal overtredingen vast waardoor België in belangrijke mate bijdraagt tot de verspreiding van nucleaire kernwapens en technologie.

Vooreerst zijn er de 25 Amerikaanse kernbommen op de vliegtuigbasis Kleine Brogel. Bovendien zijn een aantal Belgische F-16 vliegtuigen uitgerust met een systeem voor 'dual-use'-missies waardoor ze kernbommen kunnen meedragen.

Door het bestaan van transporten van hoogtechnologisch materieel naar landen die ervan verdacht worden kernwapens te produceren wordt op een derde manier het verdrag overtreden. Op die manier zou Irak in het bezit zijn gekomen van onderdelen voor een centrifuge die deel uitmaakt van zijn

Kernwapens en kernproeven

Het aantal kernwapens van de onderscheiden kernmogendheden bedraagt vandaag nog:

Voor de VS: ongeveer 18 000 kernkoppen. Na het SALT II Verdrag is een vermindering voorzien tot 3 500 in het jaar 2000.

De Ex-Sovjet-Unie: ongeveer 11.000 kernkoppen, met een voorziene vermindering tot 2.900 in het jaar 2000

Frankrijk: 600, maar een verhoging tot 1.000 à 1.200 wordt verwacht tegen eind deze eeuw

Groot-Brittannië: ongeveer 500.

China: juiste aantal is onbekend, maar zeker meer dan 300

kernprogramma.

Door deelname in de snelle kweekreactoren in het Duitse Kaikar en het Franse Superphenix-project is België ook een belangrijke verspreider van plutonium. België is daarnaast ook wereldleider in de productie van MOX, een plutonium houdende kernbrandstof.

MOX

Vooral de opwerking van brandstofstaven en de MOX-productie zijn recent in de actualiteit gekomen. De Groenen hadden een stopzetting van de opwerkingscontracten met het Franse bedrijf Cogéma als amendement op het reeds ter sprake gekomen VU-resolutievoorstel opgenomen.

België is daarnaast ook een pionier op het vlak van de MOX-productie. *Belgonucleair* in het Kempische Dessel produceert de plutoniumhoudende stof. De Vlaamse excellenties Luc Van den Brande en Miet Smet kenden in 1992 de vergunning toe voor de verdubbeling van de productiecapaciteit van 35 tot 70 ton MOX per jaar. Het Franse Cogéma neemt 60% van de investeringskost voor haar rekening. Dit bedrijf is via het *Commissariat à l'Energie Atomique* voor 100% eigendom van de Franse staat. Omgekeerd participeert *Belgonucleair* voor 40% in *Commax*, die de MOX in Frankrijk commercialiseert.

Er wordt daarbij heel wat over en weer gereden, met een aanzienlijk proliferatierisico. Volgens een deskundige van het *Massachusetts Institute of Technology* kunnen de transporten onmogelijk voor 100% beveiligd worden, zodat men moet rekening houden met een 'normaal verlies' van plutonium. Het is dus opportuun om aan die samenwerking via de dubbele verstrengeling (de opwerkingscontracten tussen het Belgische Synatom en Cogéma en de wederzijdse participaties voor de MOX-productie) een einde te maken. De voorgenomen kernproeven zijn hiervoor een geschikte aanleiding. De belangen van de Belgische nucleaire industrie en van Chirac liggen immers in elkaars verlengde. Dit zou een meer dan vrijblijvend signaal zijn aan Frankrijk dat bovendien 'pijn' kan doen.

Ludo De Brabander

Atoomproefnemingen van de grote 5

U.S.A.

Van 1945 tot vandaag werden door de VS 1029 atoomproefnemingen uitgevoerd.

De laatste greep plaats in 1992. Sindsdien houdt Washington zich aan een moratorium.

Een eerste moratorium lokaliseerde zich van november 1958 tot september 1961. Van de 1029 waren er 217 atmosferische (boven de grond of onder water) en 812 ondergrondse tests.

De atmosferische werden gestopt in 1963 toen de V.S. en de U.S.S.R. een partieel teststopverdrag tekenden dat inging op 5 augustus 1963 (1 dag voor de "verjaardag" van de bom op Hiroshima). Datzelfde jaar 1963 werden na deze datum nog 18 ondergrondse kernproefnemingen verricht.

U.S.S.R. / Rusland

Moskou totaliseert 715 kernproefnemingen van 1949 tot nu.

Tot 5 augustus 1963 voerde de U.S.S.R. 207 atmosferische (met een reeks onder water) en 2 ondergrondse tests uit.

Een eerste moratorium liep van november 1958 tot september 1961 (samen met de V.S. en Groot-Brittannië). Nadien volgde een eenzijdig Sovjet-moratorium van augustus 1985 tot februari 1987. De laatste test dateert van 1990.

Frankrijk

In totaal realiseerde Frankrijk totnogtoe 191 kernproefnemingen.

Tot 1966 werden er testen gehouden in Algerije (4 in de atmosfeer en 13 ondergronds).

Nadien werden de Franse kernproeven verplaatst naar de Stille Zuidzee.

Van 1966 tot 1974 werden er 44 in de atmosfeer uitgoeverd, waarvan 39 in Mururoa en 5 in Fangataufa, sedertdien gebeurt alles ondergronds.

De laatste dateert van 1991.

Premier Chirac maakte in z'n nucleair militair programma bekend dat Frankrijk

nog acht proefnemingen in Mururoa wil opzetten tussen september 1995 en mei 1996. Nadien zal alles in laboratoria worden gerealiseerd.

Groot-Brittannië

Van 1952 tot 1991 (laatste jaar van Engelse proefnemingen) werden 45 atoomtesten verricht, waarvan 21 bovengrondse.

Alle Britse atoomproefnemingen werden sedert 1962 gezamenlijk uitgevoerd met de Verenigde Staten in het Nevada-testgebied.

China

Van 1964 tot op vandaag totaliseert China 41 atoomproefnemingen. 23 werden boven de grond verricht (tot in 1980).

De laatste atoomtesten dateren van midden mei 1995, vlak na de afkondiging van een definitieve verlenging van het non-proliferatieverdrag.

De plutoniumsmokkel van de Duitse geheime dienst

Op 10 augustus 1994 worden op de luchthaven van de Beierse hoofdstad München twee Spanjaarden en één Colombiaan opgepakt met 363,4 gram plutonium in hun bezit. In mei van dat jaar was er reeds de beruchte vondst in Tengen. Toen vond men 6 gram plutonium, van superkwaliteit geschikt voor de produktie van kernwapens.

Duitsland werd voordien reeds talloze malen geteisterd door smokkel van radio-actieve stoffen, maar slechts bij deze twee ging het om materiaal dat geschikt is voor de aanmaak van kernwapens. In april en mei van dit jaar rakelt *Der Spiegel* de 2 gevallen weer op en meent te kunnen aantonen dat de hele smokkelaffaire is opgezet door de Duitse geheime dienst.

De reuzevondst van meer dan 300 gram plutonium was volgens het weekblad het resultaat van contacten die twee agenten van de Duitse geheime dienst (BND) hadden met de smokkelaars. Ze lokten de verkoop uit door zich uit te geven als kopers. Na akkoord over de deal vlogen de smokkelaars het goedje over met een Duits lijnvliegtuig vanuit Moskou naar München, waar ze kort nadien door de politie werden opgepakt.

Rusland met de vinger gewezen

Reeds kort na de gebeurtenissen waren er tekenen dat niet alles in de haak was. Meteen na de spectaculaire vondst verklaarde Bernd Schmidbauer, die in de bondskanselierij bevoegd is voor het toezicht op de inlichtingendiensten, dat het spul afkomstig was uit een laboratorium in Rusland. Schmidbauer zou daarop de zaak aankaarten tijdens een bezoek aan Moskou. Hij liet niet na om via de media de Russen meermaals met de vinger te wijzen. Bondskanselier Kohl zelf bemoeide zich met de zaak door een waarschuwingsbrief te schrijven aan Boris Jeltsin. De nucleaire Russische voorraden zijn 'een nieuw gevaar, die de mensen van ons continent ten zwaarste bedreigt' zo stond er in de brief.

Toneelstuk

In Rusland begonnen de kerneleerden zich echter te roeren. Het gerenommeerde Koertsjotov-Instituut, een van de belangrijkste nucleaire onderzoeksinstituten van Rusland en meermaals door de Duitsers aangewezen als de plaats waar het Tengen-plutonium vandaan kwam, reageerde met een heuse persconferentie waarop de directie verklaarde in elk geval geen splijtstof kwijt te zijn. Het Instituut stelde openlijk in vraag of het plutonium dat in Duitsland was gevonden wel überhaupt uit Rusland afkomstig was. Het Russische ministerie van Kernenergie verweet bovendien de Duitse autoriteiten ondanks herhaalde verzoeken nog geen enkel document te hebben overhandigd die het mogelijk zou maken de plaats van herkomst vast te stellen. Reeds in de beginnende van de feiten

berichtte de ernstige *Süddeutsche Zeitung* over 'een goed geënceneerd toneelstuk'. Waarom kozen de smokkelaars voor een zo gevaarlijke omweg als Duitsland terwijl het plutonium veel gemakkelijker via de minder goed bewaakte grenzen richting Iran, Irak of Pakistan (gesuggereerd als eindbestemming) kon getransporteerd worden? aldus de krant. Opvallend was ook dat de belangrijke plutoniumvondsten er steeds gekomen zijn met behulp van undercover-agenten van de BND. De *Süddeutsche Zeitung* besluit: 'de opbrengst van dat toneelstuk komt ten goede aan de Duitse geheime dienst en de regering. Voor de eerste is nucleaire criminaliteit een welkom geschenk in een periode dat geheime diensten snel aan betekenis inboeten; voor de ander is het een welkom scenario in de verkiezingsperiode. Vanwege de nieuwe grote gevaren zal de kiezer eerder zijn stem aan de regeringscoalitie dan aan de oppositie geven'.

Sinds mei van dit jaar bemoeit ook het Duitse parlement zich met de zaak. Een parlementaire onderzoekscommissie wil nu de achtergronden van het door de BND geënceneerde smokkelverhaal nagaan. Belangrijkste punt is volgens de SPD-er Wilfried Penner wie, wanneer op de hoogte was van het transport. En de politieke gevolgen kunnen groot zijn als blijkt dat Kohl nauw betrokken is geweest bij het hele opzet en daarbij desondanks Rusland nogal lichtzinnig aan de schandpaal heeft genageld. De oppositie verwijt de regering lichtzinnigheid omdat het neerstorten van het vliegtuig een immens gebied voor duizende jaren zou besmetten. Men wist immers reeds geruime tijd voor het opstijgen van het vliegtuig, dat de smokkelaars het plutonium aan boord zouden hebben. Schmidbauer wist bovendien dat de wet op de controle van oorlogswapens werd overtreden.

Politieke spelletjes

Der Spiegel van 15 mei j.l. ziet als belangrijkste motief voor de opgezette smokkelaffaire een politiek spel van CSU en CDU aan de vooravond van de

verkiezingen. Eens het publiek opgepept over het plutoniumgevaar zou de blokkade tegen de wet ter bestrijding van de criminaliteit gemakkelijker opgegeven worden, waardoor ook de Duitse geheime dienst ruimere bevoegdheden zou krijgen.

Stapsgewijs wordt één en ander duidelijk. Nog voor de grote plutoniumvangst was al geweten dat het plutonium uit Tengen niet van militaire oorsprong was. De hoge graad van zuiverheid doet vermoeden dat het voor onderzoeksdoeleinden in de jaren zestig in Russische labo's is ontwikkeld (in totaal 1.200 gram) van waaruit aan diverse labo's in het toenmalige Oostblok werd geleverd. Het Tengen-plutonium kon dus evengoed uit Bulgarije of Roemenië afkomstig zijn. Zelfs Schmidbauer geeft nu toe dat de splijtstoffen evengoed uit Rossendorf ten tijde van de DDR afkomstig kunnen zijn.

Het onderzoek in een lab in Karlsruhe heeft bovendien duidelijk gemaakt dat de 363,4 gram die in de tweede vangst is buitgemaakt slechts 87 procent plutonium 239 bevat en daardoor niet echt als plutonium voor kernwapens ('*weapon-grade*') kan worden bestempeld, waarvoor een gehalte van 93 procent vereist is. Amerikaanse deskundigen menen dat op grond van de bevindingen het plutonium niets met wapenproduktie of ontmantelde kernraketten te maken heeft en waarschijnlijk gebruikt wordt voor MOX, een moderne brandstof voor kernreactoren.

Ondertussen blijft de smokkel van splijtstoffen een niet te verwaarlozen probleem. Volgens de Russische journalist Kyrill Bejaninow, die onderzoek in het milieu, zijn er op de zwarte markt heel wat radio-actieve stoffen te verkrijgen. De atoommafia die handelt in hoogwaardig plutonium voor de produktie van kernwapens is voorlopig nog een mythe. Het Russische leger heeft de nucleaire arsenalen nog onder controle. Vraag is alleen, hoe lang nog?

Ludo De Brabander

Amerikanen als proefkonijn

We vestigden hier reeds vroeger de aandacht op het feit dat zwakzinnigen en kinderen in de Verenigde Staten werden gebruikt als proefkonijnen

Het Amerikaanse Ministerie van Energie maakte donderdag 17 augustus bekend dat zestien duizend Amerikanen als proefkonijnen gebruikt werden bij medische experimenten met radio-actieve straling.

Het ministerie inventariseerde niet minder dan 435 experimenten die tijdens en na de tweede wereldoorlog, tot in de jaren zeventig, werden uitgevoerd.

Hierbij werden gevangenen, zwangere vrouwen, psychiatrische patiënten blootgesteld aan radio-actieve straling.

Het rapport maakt niet bekend of de "proefkonijnen" werden ingelicht over de gevaren van deze radio-actieve stralingen.

Ondertussen werpen de V.S.-leiders zich op als de verdedigers van de mensenrechten. (ads)

Massamoorden in Brazilië

Met enkele dagen verschil werden, begin augustus, twee slachtpartijen uitgevoerd op boeren die niet gebruikte landbouwgronden hadden bezet

Het is bekend dat in Brazilië 1 % van de grondbezitters 44 % van de landbouwgrond bezitten.

Op 7 augustus vielen om 2 u.'s morgens tweehonderd politiemannen in de Fazenda Santa Elima (staat Rodania) zeshonderd families aan om hun te ontzetten van de gronden waarop ze zich hadden gevestigd. De politiemannen overvielen de bewoners na een klacht van de eigenaar die in Sao Paulo woont. Volgens de officiële versie vielen er zeventien doden o.w. twee politiemannen. Alle kort voordien opgetrokken woningen werd afgebrand.

De Federatie van Landbouwarbeiders en de Pastorale Commissie hebben het over zeventig doden. Driehonderdvijftig boeren werden aangehouden.

De tweede moordpartij werd op 11 augustus in de Senaat aangeklaagd door de burgemeester van een kleine stad in de staat Para in het gewest van de Amazone.

De eerste magistraat van Santania Arabua bevestigt dat vijftig boeren, die niet gebruikte landbouwgrond hadden bezet, de voorgaande week door driehonderd huurlingen, betaald door de eigenaar, werden afgemaakt.

Luis Inacio de Silva Lula, de gewezen presidentskandidaat en voorzitter van de Linkse Arbeiders Partij bezocht de plaats van de moordpartijen en bekwam dat een onderzoekskommissie werd sa-

mengesteld.

De nieuwe President Cardoso had tijdens zijn kiescampagne beloofd landbouwhervormingen te zullen doorvoeren en aan 200.000 families grond toe te kennen. Met de paar duizend die tot heden grond kregen is men nog ver van de gedane beloften. (ads)

Het optreke van premier Juppé

De stad Parijs beschikt, naast sociale woningen, eveneens over een duizendtal luxe appartementen in het centrum van de stad Uiteindelijk is het het schepencollege, in laatste instantie de Burgemeester, die over de toekenning beschikt. Jacques Chirac die vele jaren burgemeester van Parijs was en zich vandaag als de zuiverste onder de zuiveren voorstelt, beschikte dus over een uitzonderlijke macht om vrienden een dienst te bewijzen. Dit was ook het geval voor zijn schepen van Financiën Alain Juppé, de huidige Franse Premier.

Zo werd kort geleden bekend gemaakt dat Chirac een appartement betrof waarvan de huurprijs aanzienlijk lager ligt dan wat voor gelijkaardige appartementen in de wijk betaald worden.

In 1990 huurde Juppé eveneens (van zich zelf als schepen) zo'n luxe appartement van 180 vierkante meter met terras in de uitstekende gelegen rue Jacob. Vooraf liet hij op kosten van de gemeenschap, voor zes miljoen werken uitvoeren.

Ten slotte betaalde hij 78.000 fr. per maand wat volgens kenners slechts de helft, of zelfs een derde is van de marktprijs. Maar Juppé dacht niet alleen aan zich zelf.

Aan zijn gewezen echtgenote, zijn halfbroer, zijn zoon en zijn dochter werd eveneens een flat toegespeeld. De technische diensten stelden als huurprijs voor de woonst van zijn kinderen de som van 7.000 F.F. (42.000 fr.) voor maar Juppé maakte er eigenhandig als schepen van Financiën 6.000 F.F. (35.000 fr.) van en liet vooraf, op de kosten van de stad, ook de nodige veranderingswerken uitvoeren. De nieuwe burgemeester van Parijs, deed het nog beter. Hij bezorgde zijn twee kinderen voor een prijsje een appartement zodat zij hun eigen woning aan een interessante prijs kunnen verhuren.

Premier Juppé reageerde verontwaardigd over de hem terecht aangewreven misbruiken. Maar zijn het niet dergelijke praktijken die aan extreem-rechts de wind in de zeilen geven? (ads)

Armen en rijken

Het vijfde van het rijkste deel van de wereldbevolking storpt niet minder dan

85 % van de wereldproductie op (70 % in 1965). Het vijfde van de minst begunstigde moet zich tevreden stellen met 1,4 % van de wereldproductie.

Volgens de cijfers van het V.S.-ministerie van arbeid verloren van 1979 tot 1993 de 20 % armste burgers 17 % van hun inkomsten, die reeds onvoldoende waren terwijl de 20 % rijksten hun inkomsten verhoogden met 18 %.

Kerin Philips wijst er in het boek "The Politics of Rich and Poor" op dat tijdens de periode dat Reagan aan de macht was 1 % van de rijkste families van de V.S. hun inkomen gemiddeld verhoogden van 270.000 naar 404.000 dollar. De wereld telt 385 dollar miljardairs wat gelijk staat met een gemiddeld jaarlijks inkomen van 390 dollar voor bijna twee miljard mensen. (Susan Georges in "Le Monde Diplomatique", juli 1995.)

Woorden en daden

Aan de vooravond van de Europese top te Cannes kwamen de Europese socialisten samen te Sophie-Antipolis (Alpes Maritimes). Er werd te dier gelegenheid een harde resolutie opgesteld tegen de nieuwe Franse kernbomproefnemingen. De dag daarop, bij het gelegheids-souper onder voorzitterschap van President Chirac, waren het echter slechts de Denen en Zweden die het aandurfden publiek de hervatting van de proefnemingen te veroordelen. Andere landen waar de socialisten de meerderheid hebben of in de regering zitten, zoals België, kwamen slechts later met hun "afkeuring" voor de pinnen. (ads)

Vierduizend stokslagen

Een Egyptenaar, Mohammed Ali el Sayyid, die voor diefstal aangehouden werd, zit reeds sinds 1991 in Saoedi-Arabië in de gevangenis. Sinds zijn aanhouding mocht hij geen bezoek ontvangen van zijn familie en een advocaat kreeg evenmin recht op bezoek. De gevangene werd eveneens veroordeeld tot 4.000 stokslagen waarvan hij er reeds 3.400 zou ontvangen hebben. Ali el Sayyid wordt iedere week uit de gevangenis gehaald om op een marktplein 50 stokslagen te worden toegediend.

Amnesty International die de zaak bekendmaakte wijst er op dat de man na elke bestraffing enkele dagen niet kan zitten of slapen.

Opvallend is wel dat deze en andere barbaarse praktijken, zoals het hoofd afhouden, door de Westerse bondgenoten van Saoedi-Arabië tot heden nooit publiek werden veroordeeld. Het principe van de eerbiediging van de mensenrechten schijnt hier niet van toepassing te zijn. (ads)

Geweld, terreur, terrorisme

Er is terrorisme en terrorisme

"Les terroristes se suivent mais ne se ressemblent pas..."

Sedert het einde van de Tweede Wereldoorlog zitten we met het terrorisme opgescheept. Onder verschillende gezichten: rechts terrorisme, links terrorisme, bevrijdend terrorisme, nationalistisch terrorisme, fundamentalistisch terrorisme... Titels die niet altijd de lading dekken. Extreem-rechts - dat wil zeggen nazistisch en racistisch - terrorisme, is er heel de tijd geweest. We denken aan het Britse National Front, de Duitse Hoffmann-Gruppe, de VMO van bij ons... Met de koude oorlog en het antikommunisme werden alle terreurdaden in de wereld op rekening geschoven van het Kremlin. Zeker die van de gauchistische groepjes als RAF, Gewapende Revoluitionaire Kernen, Rode Brigades, enz. Maar ook die van het Palestijnse PLO, het Zuidafrikaanse ANC, het Algerijnse FLN, van ETA en IRA...

In zijn boek "The Real Terror Network" bewijst Edward Herman dat terreur in de Westerse wereld op een zeer eenzijdige manier benaderd werd - en wordt. Het komt erop neer dat terreur alleen terreur is als het tegen ons is gericht.

Kadhafi en Sadam Hoessein werden toen afgeschiederd als handlangers van het Kremlin. Met het verdwijnen van de kommunistische dreiging werden zij de echte boemannen, te vergelijken met Hitler dit keer. Xwestie van toch een - nieuwe - vijand te hebben: het Moslim-fundamentalisme.

En vandaag zitten we weer met een ander terrorisme: dat van de politieke en godsdienstige sekten. Ook weer een terrorisme van rechts in feite: de metro-aanslag in Tokio, de aanslag in Oklahoma. Het terrorisme is een vette kluij voor de media. Die daar een bedenkelijke rol in spelen. Want door hun sensationele berichtgeving werken zij de aanvaarding en de trivialisering van het geweld in de hand. Geweld wordt een normaal verschijnsel, iets dat tot het dagelijks leven behoort, iets dat sommigen misschien een kick kan geven....

Daarenboven wordt er zelden of nooit gepeild naar de achtergronden, de oorzaken van het geweld. En wordt er altijd en alleen maar gesproken over het persoonlijk geweld, nooit over het systematisch, het structureel geweld

"Er hebben twee terreurregimes bestaan, (...) Het ene moordde in laaiende passie, het andere harteloos en in koelen bloede. (...) Het ene bracht zo'n tienduizend mensen ter dood, het andere zeker honderd miljoen. Maar ons afgrijzen geldt

uitsluitend de "gruwelen" van de "kleine terreur", die van een oogwenk. En toch, wat betekent de gruwel van een snelle dood vergeleken bij een levenslang krepere door honger, koude, verachting, wreedheid en hartepijn? Wat betekent een snelle dood door de bliksem in vergelijking met het langzaam wegteren op de brandstapel?

Mark Twain

Struktureel geweld

Het is dit geweld waar Mark Twain het over heeft, het geweld dat uitgaat van de staat, het regime, of, gewoon maar, "het systeem". Wat men soms cynisch "de wereldorde" noemt. En dat, doorgaans buiten het oog van de camera's, zoveel meer onheil aanricht, zoveel meer doden eist.

In dit structureel geweld bestaan er twee soorten. Er is de gewetddadige repressie, de vervolging van andersdenkenden en minderheden, zoals het gebeurde in Hitler-Duitsland. En zoals het vandaag nog gebeurt, zij het op kleinere schaal. Ik denk aan Zuid-Amerika: de doodseskadars, de uitroeiing van de Indianen door de grote ondernemingen. Dat soort geweld komt af en toe wel eens in het nieuws, vooral als het gaat om het "andere kamp": Sadam Hoessein, Kadhafi, tot voor kort nog het kommunistisch blok... Over het geweld van Turkije tegen de Koerden, van de Amerikanen bij hun operaties in Guatemala, Grenada, Panama, enz. hoor je heel wat minder. Want zij zitten in "ons" kamp.

Struktureel geweld kan echter ook gebeuren zonder inzet van leger, politie, rijkswacht. En dat komt dan ook helemaal niet in het nieuws. Erger nog: het wordt aanvaard. Als een normaal verschijnsel. Maar het is daarom niet minder misdadig. Of zijn de slachtoffers van een bankoverval soms meer dood dan die van verdrinking en uitbuiting, van honger en ziekte in de Derde Wereld? Of die van water- en luchtbezoedeling, van de afbouw van sociale zekerheid en ziekenzorg, van arbeids- en verkeersongevallen, als gevolg van het opdrijven van de productiviteit en een niet aangepaste infrastructuur, omdat het geld ervoor ontbreekt? Tot dit geweld behoort alles wat gedaan wordt om het systeem te versterken en om de VIPs van dit systeem te dienen. Economisch op de eerste plaats. Want de economie heeft voorrang op alles. Vandaag zijn het de grote ondernemingen, de multinationals, die de beslissingen nemen en de regeringen onder druk zetten. Ook de bewapeningsindustrie doet dat. Want, ondanks het einde van de koude oorlog zijn de bewapeningsuitgaven op wereld-

schaal niet verminderd. In sommige Derde-Wereldlanden zijn ze zelfs gestegen. En dat is rampzalig. Wapens doden immers altijd; ook als ze niet gebruikt worden. Omdat ze een rem zetten op de ontwikkeling, op de bouw van huizen, scholen, ziekenhuizen...

Terrorisme als verzet

Het structureel geweld was - en is vaak nog - de grondslag van het lichamelijk geweld. Want waar onrecht - verdrukking, uitbuiting, vervolging...- heerst kan geen vrede wonen. Voor velen, die door de machthebbers worden gediscrimineerd, in de hoek gedrukt, zonder dat daar een wettelijk verweer tegen mogelijk is, - zoals de Indianen in Mexico en, tot voor kort nog, de Palestijnen in Israël, - is het geweld, de guerrilla, het enige dat overblijft. Vaak niet anders dan een wanhoopsdaad...

Dat was ook het geval voor de terroristische vleugel van het anarchisme, - want niet alle anarchisten stemden in met het gebruik van geweld en het plegen van aanslagen. Over de grote principes waren ze 't allemaal wel eens. de mens moest vrij over zijn lot en toekomst kunnen beslissen, de staat en het kapitalisme, d.w.z. de personen en instellingen die dit onderdrukkingssysteem in stand hielden, moesten verdwijnen. Maar over de middelen om dit doel te bereiken waren ze 't niet eens. De periode 1880-1900 werd gekenmerkt door anarchistisch geweld. Maar toen al waren de anarchistische strijdgroepen gefiltreerd door agenten van de geheime politie. Zo is het geweten dat Napoleon III opdracht gaf aan de politie, die haar agenten onder de anarchisten had, om een gedramatiseerde "aanslag op zijn leven" op touw te zetten. De anarchisten zelf, die er geen vermoeden van hadden, dat ze als marionet gebruikt werden, werden zwaar gestraft. Napoleon III kreeg de kans om rechtse onderdrukkingswetten uit te vaardigen, niet zozeer tegen de anarchisten, wel tegen de oppositie.

Hetzelfde scenario speelde zich af met de stakingsbeweging van 1886 in Wallonie. In de betuiging van het oproer, met aanslagen en brandstichtingen, vielen verscheidene doden. Tijdens het proces tegen de leiders van de beweging bleek dat de stakingsleiding gefiltreerd was door agenten van de staatsveiligheid en dat die zelfs verantwoordelijk waren voor de dynamietaanlagen. Maar ondertussen had men de arbeidersbeweging, ook de socialistische, zwaar aangepakt. Er werden straffen uitgesproken tot levenslang. Ansele werd veroordeeld tot 6 maanden. De terroristengroepen van de jaren 1970-'80 - Rode Brigades, Rote Armee Fraktion,

Baader Meinhof Gruppe, Proletarische Cellen, CCC - waren in zekere zin de erfgenamen van de anarcho-terroristen, hoewel ze zich met klem van het anarchisme distantieerden. Ze beriepen zich inderdaad op het marxisme, meer bepaald op de Mao-doctrine van de gewapende strijd. Mao Zedong: "De hele wijsheid van het marxisme kan uiteindelijk teruggebracht worden tot één zin. oproer is gerechtvaardigd". En: "Straf er één om honderd een lesje te geven."

De geïsoleerde terreuracties zijn, net als bij de anarchisten, tekenend voor hun politiek en sociaal isolement en voor het gebrek aan vertrouwen in de organisaties van de arbeidende klasse. Na de studentenrevolte van '68 zat de ontgoocheling over het gebrek aan mogelijkheden om door dialoog nog iets te bereiken er bij enkelen diep in. Het geweldloos verzet had niets opgeleverd. De grote meerderheid keerde terug naar de stal van de klassieke parlementaire oppositie. De veel en veel smallere zijstrooming, die van de RAF, greep naar de ideologieën en strategieën van het geweld. Bij gebrek aan ander alternatief. De leden van de Baader Meinhofgroep hadden inderdaad geen contact met de arbeidersbeweging. Op dat ogenblik ging daar weinig revolutionaire stuwkracht van uit. Ze geloofden er dan ook niet in als middel om het systeem omver te werpen. In een interview, dat ze in de Stammheim-

gevangenis toestonden aan het blad "Der Spiegel" verklaarden ze: "Er is niets in de geschiedenis dat ons als steun kan dienen. Er bestaat geen democratische of republikeinse traditie." Tekenend is wel, dat sommige studentenbewegingen zich, ook vandaag nog, "autonoom" noemen, los van elke politieke of syndikale organisatie.

Het is daarenboven gebleken dat er een rechtstreekse binding bestond tussen zekere gewapende linkse groepen, zoals de "Rode Brigades" en de "Gewapende Proletarische Kernen" (NAR) en uiterst rechtse industriëlen. Het is dus best mogelijk dat we hier te maken hebben met de "strategie van de spanning". Te meer omdat politie- en veiligheidsdiensten vaak een vinger in de pap hebben. Hier kunnen twee vragen gesteld worden: "Wie gebruikt wie?" en "Wie heeft er profijt bij?"

Het is duidelijk dat gauchistische terroristen, om hun - onmiddellijk - doel te bereiken en in hun minachting voor de

burgerlijke maatschappij, bereid zijn om desnoods een pakt met de duivel te sluiten: in ruil voor tactische en materiële voordelen: geld, wapens, opleiding in een of ander terroristenkamp... Om de staat te ontwrichten willen zij ook de staat zelf gebruiken. Politiek gezien en op langere termijn ligt het profijt echter in het rechtse kamp: de sterke staat, versterking van het repressie-apparaat tegen democratische partijen, organisaties, vakbonden...

Terrorisme van chaos en spanning

De strategie van de spanning begon op het einde van de jaren '60, nl. met de bloedige bomaanslag op een Milanese bank in 1969. De aanslag werd toe-

worden afgekeurd, vooral door de linkse massa-organisaties. Ze zijn ook verzwakt door de voortdurende arrestaties. De instandhouding van de groep is voor hen dan ook van meer belang dan de ideologische zuiverheid.

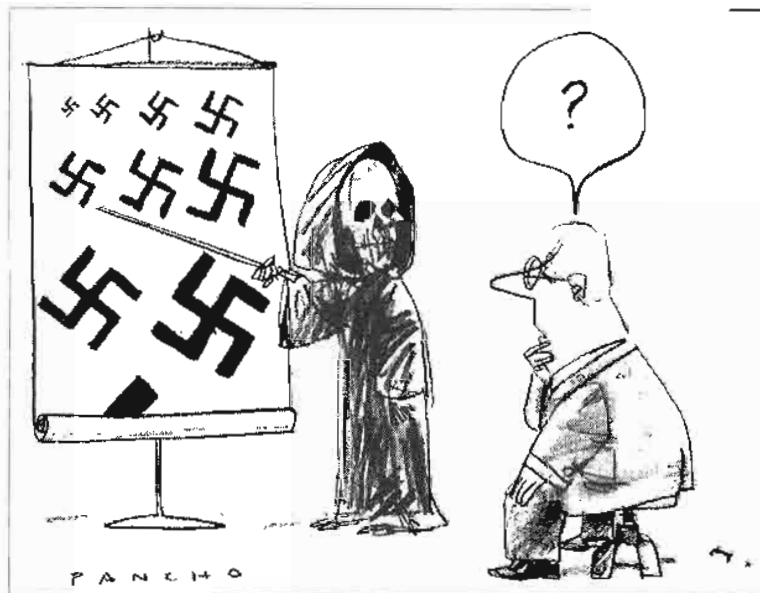
Die ideologische zuiverheid is dan ook ver te zoeken, vooral in Italië. In zoverre zelfs dat extreem-rechts acties voert onder een extreem-links uithangbord. In 1978 verklaarde Franco Freda, een van de neo-fascistische leiders van de "Zwarte Orde": "Wij doen ook beroep op diegenen van extreem-links die het bestaande systeem verwerpen. Wij zijn ervan overtuigd dat we met hen een eenheid van actie kunnen realiseren". In januari 1985 verspreidde het extreem-linkse trio van het Franse "Action Directe", de Belgische CCC en de Duitse RAF een communiqué waarin de oprichting

werd aangekondigd van een verenigd "politiek-militair front" om een revolutionaire oorlog in Europa te ontketenen met de NATO als belangrijkste doelwit.

Ondertussen was er de aanslag geweest van 2 augustus 1980 in het station van Bologna, de bloedigste terreurdaad in het naoorlogse Europa: 85 doden en 200 gewonden. Het is geen toeval dat Bologna, waar de kommunisten aan de macht waren, als doelwit werd gekozen. De aanslag werd opgeëist door de "Gewapende Revolutionaire Kernen" (NAR), een extreem-rechtse afsplitsing van de MSI, de legale fascistische partij.

Die NAR bleek daarenboven geïnfilteerd en gemanipuleerd door de Italiaanse veiligheidsdiensten.

Het is een traditie in het Italiaans terrorisme dat daar alle combinaties mogelijk zijn, die met de mafia inbegrepen. We denken aan de slachting van 1 mei 1947, toen honderden Siciliaanse boeren en hun gezinnen betogden voor landhervorming. De bende outlaws van Salvatore Giuliano dreef de betogers met mitrailleurvuur uiteen. Resultaat: 11 doden en 50 gewonden. Giuliano werkte in opdracht van de mafia, die op haar beurt in dienst stond van de grootgrondbezitters. De bendeleider werd later door de mafia omgebracht en ook zijn luitenant, die een lastige getuige bleek. Ook dat terrorisme, zagezegd voor "law and order" of, anders gezegd, voor de instandhouding van de privileges van de machthebbers, is in feite structureel geweld.

geschreven aan de anarchist Valpreda, maar het bleek al vlug dat hij het werk was van een uiterst rechtse terreurgroep. Sindsdien werd er aanslag op aanslag gepleegd. Willekeurige aanslagen, maar ook aanslagen op militaire doelen, zoals op Amerikaanse militaire basissen in verschillende landen in West-Europa. Uitmaken wie voor die aanslagen verantwoordelijk is wordt bemoeilijkt door het ineenvloeien van extreem-rechts en extreem-links.

Die twee hebben wel iets met elkaar gemeen: de strijd tegen het (pseudo)-democratisch, kapitalistisch, americanofiel systeem. Er zijn ook belangrijke verschillen: bij de enen moet die strijd uitmonden in een "echte" democratie, bij de anderen in het tegenovergestelde, in een dictatuur. Daarenboven maken de neo-nazi's deel uit van een uitgebreid internationaal netwerk, dat over onvoorstelbare mogelijkheden beschikt. De extreem-linkse terroristen daarentegen zijn kleine groepjes zonder achterban, die door haast iedereen

Integristisch terrorisme - politiek en religieus

Eigenlijk is elk terrorisme min of meer integristisch. Het stoelt op een naïef geloof in een ideale maatschappij, in overeenstemming met de politieke of godsdienstige overtuiging - of beter "doctrine": het Rijk Gods op Aarde, het Rijk van het Zuivere Ras, de Grote Broederschap onder de Mensen... Daarmee samen gaat een soort van nostalgie naar het verloren paradijs. Het herstel van dit paradijs wordt tegengewerkt door het kwaad: de dwangwetten van staat en superstaat, de westerlingen, de joden en ander vreemd uitschot, de intellectuelen... Als die uitgeroeid zijn zal de oorspronkelijke "zuiverheid" - in alle betekenissen van het woord - terug regeren, zonder wetten en instellingen.

Dat is de redenering die Bernard-Henry Lévy volgt in "La pureté dangereuse". De feiten geven hem gelijk. Zowel het terrorisme van Baader-Meinhof als dat van Oklahoma en dat van de "Sekte van de Opperste Waarheid" beantwoorden aan die analyse. Maar ook de Holocaust en de Killing Fields van Cambodja.

De daders van de aanslag in Oklahoma bleken geen fundamentalistische moslims maar rechtgeaarde Amerikaanse "patriotten". De patriot movement is de recentste incarnatie van Amerikaans extreem-rechts en is nauw verwant met organisaties die streven naar het herstel van de blanke suprematie in de V.S. De beweging van de patriotische milities kent een angstwekkende uitbreiding. Men schat dat er ongeveer 5 miljoen Amerikanen rondlopen met militie-sympatieën en dat er tenminste 50.000 gewapende leden zijn. Ze zijn ervan overtuigd dat de politieke en militaire leiders in Amerika en in de wereld (de UNO) een massaal komplot aan 't smeden zijn om de Amerikaanse bevolking te verknechten door het installeren van een totalitaire wereldregering. Ze zien de nieuwe, strengere wapenwetgeving als een deel van die samenzwering, omdat ze de burgers weerloos maakt.

Het zijn de ideeën van de reactionaire Republikeinen als Newt Gingrich, maar dan tot in het karikaturale doorgetrokken. Die patriotische milities zijn ontstaan in het crisisklimaat van de jaren '80. Ze zijn extreem-reactionair, racistisch en orthodox-geïnvloed.

Als enige wettelijk autoriteit aanvaarden ze de plaatselijke sheriff. De regering in Washington bestempelen ze als "Amerikaanse synagoog van Satan", of als "Zionist Occupied Government", afgekort "ZOG". In de loop van de laatste jaren zijn enkele van die paramilitaire formaties, zoals de "Arkansas Patriots" en de "Michigan Militia" geïnfiltreerd door kleine groepjes en micro-sekten als de "Aryan Nations", die aansturen op een confrontatie. Ze bereiden zich voor op de eindstrijd tussen Goed en Kwaad - de Apocalyps of de Armageddon - die onvermijdelijk moet komen. (Het magische jaar 2000 speelt daar onge-

twijfeld een rol in.)

Die groepen beginnen zich voor te bereiden. Ze trekken zich terug in de woestijn en oefenen zich in de techniek van de guerrilla en die van het overleven. Ze leggen wapen- en munitievoorraden aan en gaan dan tot de actie over. We moeten hier nogmaals terugkomen op de rol van de media, althans in de VS, waar ze het integristisch geweld in de hand werken.

Dan Juras, politoloog, gespecialiseerd in extreem-rechts "De manier waarop zij de extreem-rechtse, ook gewelddadige groepen - JVC) de alternatieve mediakanalen gebruiken is opmerkelijk. Het fax-

apparaat, Internet, radioshows en direct mail vormen een volwaardig alternatief mediasysteem. Als je de premissen van de theorie aanvaardt, dan is alles wat die theorie tegensprekt een onderdeel van het complot. Daardoor kun je de mensen ertoe overhalen de traditionele media te negeren en creëer je een eigen, afgesloten werkelijkheid".

Ook Bernard-Henry Lévy heeft het over "het veranderde wereldbeeld dat ontstaan is uit de macht van de media". Het onderscheid tussen schijn en werkelijkheid vervaagt: niet de feiten zijn belangrijk, wel hoe die worden voorgesteld en emotioneel ervaren. Dat geldt natuurlijk voor iedereen, maar toch meer voor diegenen die er subjectief en vooringenomen tegenover staan.

Extreem-rechtse praat wordt verteld in de gedrukte literatuur van de organisaties in kwestie, maar ook in de haatradiopraatjes, waarin heftig gekankerd wordt op de regering, de zwarten, de buitenlanders, de homo's, de joden, de vrouwen, enz. Een van de programmamakers van zo'n radioshow, Chuck Baker, heeft het dikwijls over het neerschieten van Kongresleden en een anti-regeringsguerrilla. Hij onderstreept die verhalen met het geluid van geweersalvo's.

Ook de computernetwerken als Internet bewijzen die groepen grote diensten voor hun informatie en communicatie. Zo werd op 23 maart 1995 Internet gebruikt om de volledige tekst van "The Terrorist's Handbook" te verspreiden, met daarin een recept om een bom te maken met ammoniumnitraat, zoals die in Oklahoma werd gebruikt.

Uit wat voorafgaat kunnen we een dubbele conclusie trekken. Eerst en vooral is er die van waakzaamheid: de noodzaak om alle legale middelen in te zetten tegen extreem-rechts, wil de democratie niet met haar eigen wapens om zeep gebracht worden.

De tweede conclusie geldt de euforie-uitbarsting over de zgn. "informatie-snelweg". Ik vrees nu dat die snelweg enkel zal bereiden worden door snelle racewagens, terwijl de zwakke weggebruikers van de weg zullen gedrongen worden. Of, anders gezegd: het ontstaan van een duale maatschappij, met enerzijds een kennis- en machtselite en, anderzijds, de massa van de gewone burgers die, meer nog dan vroeger, van die kennis en macht zullen uitgesloten zijn.

Jan Van Calsteren

Het einde van het kapitalisme ? (deel II)

Welke lessen kunnen nu getrokken worden uit de historische ontwikkeling van het kapitalisme? In de achteruitkijkspiegel van 500 jaar kapitalisme, ontwaart Arrighi diverse terugkerende patronen en lange termijn-tendensen.

Het ontwikkelingsproces van het kapitalisme verloopt cyclisch en sprongsgewijs. Elke cyclus bestaat uit twee fasen. Wij vatten de kenmerken samen in zeven punten.

- 1 De eerste fase wordt gekenmerkt door materiële expansie. In die fase is er sprake van een hegemonische wereldmacht die zijn accumulatie-regime oplegt.
- 2 De tweede fase van een cyclus, wordt terzelfdertijd gekenmerkt door economische crisis in het oude centrum, door financiële expansie, door toenemende concurrentie en tenslotte door groei in een nieuw centrum.
- 3 Tijdens deze tweede fase is er een overlapping van accumulatie-regimes. De nieuwkomer ontwikkelt langzaam maar zeker een *krachtiger regime* dan zijn voorganger
- 4 Het einde van zo'n tweede fase wordt eveneens gekenmerkt door toenemende *interne sociale conflicten en chaos* van het wereld-systeem. Denk bijvoorbeeld maar aan de twee wereldoorlogen en de radicalisering van de arbeidersbeweging in het Westen en de successen van Lenin in '17 en Mao in '48.
- 5 De *duur* van een volledige accumulatie-cyclus wordt steeds *korter*. De 'signaal-crisis' volgen elkaar af maar sneller op. Elk nieuw accumulatie-regime lijkt sneller op zijn eigen grenzen te botsen
- 6 De *centra* van de 'commanding heights' *verplaatsen zich*. Uit elke periode van turbulentie komt een nieuw epicentrum naar voor: respectievelijk Genua, Amsterdam, London, Washington.
- 7 Om een einde te maken aan de chaos en om een nieuwe wereldorde op te leggen, is het nodig dat *de nieuwe hegemonie* krachtig genoeg is en per definitie *sterker* dan de vorige. Dat is nodig om de vorige hegemonie te verslaan, de chaos te bedwingen en een nieuw regime op te leggen. Die toenemende sterkte bestond in een steeds betere integratie van de territoriale logica en de kapitaals-logica. Zo waren de Verenigde Provincies als territoriale macht - zij het een relatieve kleine - al een stap vooruit op de stadstaat Genua. Groot-Brittannië had een imperium van weliswaar versplinterd grondgebied, en controleerde de lange afstands-

handel. De VS integreerden dit alles in één groot continent met een gigantische binnenlandse markt. Gaandeweg werd ook het *interstatelijk systeem* voortdurend verder *uitgebreid*. Bij elke nieuwe cyclus werden nieuwe gebieden geïncorporeerd en verschenen nieuwe natiestaten op het politieke toneel. Denk bijvoorbeeld maar aan de nieuwe jonge staten na de dekolonisatie.

De actuele periode

Heel wat van deze punten zijn nu toepasselijk op de actuele ontwikkeling van het wereld-systeem. de na-oorlogse evolutie van het kapitalisme vertoont inderdaad een patroon dat zeer sterk gelijkt op de bovengenoemde beschrijving van het cyclisch proces van de afgelopen 500 jaar. Het is niet moeilijk om de twee fasen van een 'accumulatie-cyclus' te onderscheiden.

- 1 De spectaculaire boom van de jaren '50 tot '70 onder impuls en leiding van de oppermachtige V.S. beantwoorden perfect aan de fase van materiële expansie en hegemonische machtsuitoefening
- 2 De periode vanaf de jaren '70 is ook gemakkelijk aan te duiden als de tweede fase: de vertraagde groei in de VS en Europa, de financiële boom (losse wisselkoersen, speculatie, schuldentlast), verscherpte handelsoorlogen, spectaculaire groei in Oost-Azië.
- 3 Een krachtiger accumulatie-regime is eveneens gemakkelijk te identificeren. Arrighi omschrijft het Japans/Oost-Aziatisch model als een systeem van "gelaagde onderaanneming". Het regime van de V.S. werd gekenmerkt door verticaal geïntegreerde moeietbedrijven, d.w.z. dat alle schakels van productie tot en met consumptie zoveel mogelijk geïntegreerd werden in één grote trans-nationale onderneming. De werknemers genieten er een relatief hoog loon zodat de afzet van de productie min of meer verzekerd is (cfr. Ford). Het Japans model is daarvan de negatie. Het wordt gekenmerkt door een gedecentraliseerd netwerk van bedrijven - kernbedrijven en diverse 'lagen' van onderaannemingen - in geheel Oost-Azië, die flexibel op elkaar worden afgestemd worden door middel van

banken en handelsgenootschappen. De lonen zijn relatief laag (Japan) tot extreem laag (Viëtnam, China). Een permanente delocalisatie drukt de lonen steeds weer naar beneden, temeer omdat in de regio een gigantisch reservoir aan spotgoedkope arbeid is. Er is geen probleem van de afzet omdat er vooral voor de buitenlandse markt wordt geproduceerd, vooral voor de V.S. en Europa. Lage lonen - en dus een kleine binnenlandse markt - zijn dus geen probleem, integendeel, het maakt de bedrijven zeer competitief op wereldschaal.

- 4 Ook vandaag ontbreekt het niet aan brandhaarden en conflicten: de Somalisering van Afrika, de Balkanisering van Joegoslavië en stukken van de voormalige Sovjetunie, de Zapatisten, de Koerden, . Een stabiele wereldorde lijkt verder af dan ooit. Het begint inderdaad meer en meer op een "systeem-chaos" te gelijken
- 5 Indien de trend van een steeds kortere duur zich doorzet, kan dat betekenen dat de huidige VS-cyclus ongeveer zijn einde zou hebben bereikt. Niet dat we dan een totale ineenstorting van de Westerse economie moeten verwachten, maar wel dat het oude regime stilaan wordt vervangen door het nieuwe. Dat zou concreet betekenen dat Japan *zijn* wereld-orde zou opleggen
- 6 Tot nog toe bevond het 'centrum' zich in de Westerse wereld. Maar, het historisch proces stuit niet uit dat dit centrum zich vroeg of laat *buiten* het Westen zou kunnen situeren. We mogen niet vergeten dat in de pre-kapitalistische periode het Azië was, dat de toon aangaf in de wereld-economie. In deze zin kan men stellen dat het kapitalistisch tijdperk in wezen een Westers fenomeen is, dat misschien nu ten einde loopt. Met deze suggestie belanden wij bij het laatste punt.
- 7 Bij de tendens van toenemende grootte en reikwijdte van de achter-eenvolgende hegemonieën botsen wij op de grootste anomalie tussen het heden en het verleden. Elke vernietiging van een vorig regime ging gepaard met de expansie van het interstatelijk systeem. Doorheen de eeuwen is de schaal en omvang van de leidende grootmachten

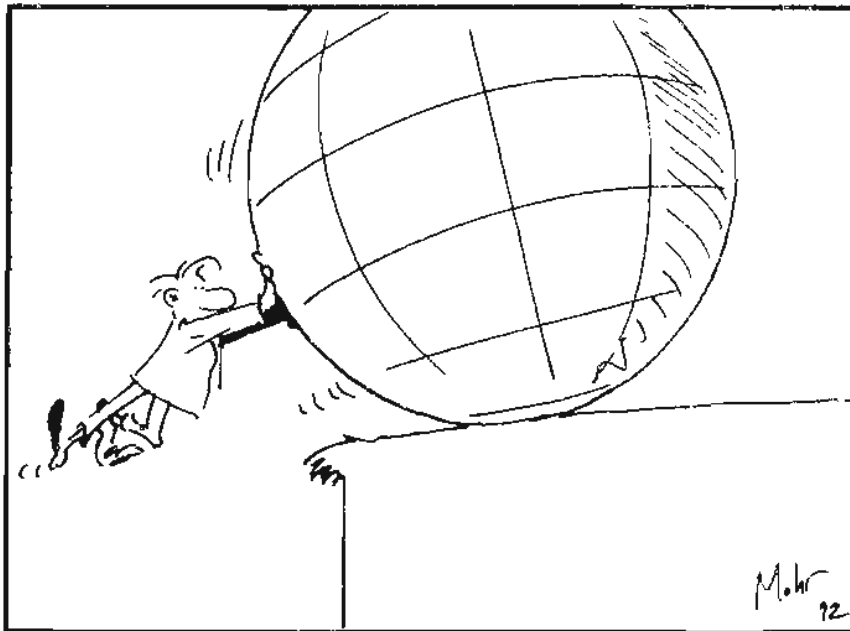
alsmaar toegenomen. De competitie drijft de concentratie en expansie van de kapitalistische macht alsmaar verder. Vroeg of laat wordt een punt bereikt waarop de alliantie tussen staatsmacht en kapitaal, in antwoord op deze competitie, zo reusachtig is geworden dat het de competitie zelf uitschakelt. Met name, dat het onmogelijk is geworden dat er een nieuwe kapitalistische macht verschijnt van een nog hogere orde. De vraag is of dit proces zijn limiet niet reeds bereikt heeft? Is er anders gezegd een grootmacht in 't zicht of denkbaar, die de inter-kapitalistische strijd kan beëindigen en het wereld-systeem kan reconstitueren op een nog grotere en omvattender wijze? Concreet formuleert Arrighi dit probleem d.m.v. twee vragen: Kan de grootste schuivenaar ter wereld, de VS, de wereldleider blijven? En kan een relatief klein eiland, in casu Japan, verstoken van militair-nucleaire heerschappij, in het nieuwe leiderschap voorzien? Indien beide vragen negatief moeten beantwoord worden, zou dat er kunnen op wijzen dat het historisch kapitalisme als wereld-systeem zijn overlevingsgrens heeft bereikt.

Arrighi duidt op nog een ander fenomeen dat dit vermoeden versterkt. In de loop van de geschiedenis ziet hij enerzijds een toenemende integratie en verstrengeling van territoriale macht en kapitaalslogica en dus een tendens naar een wereldregering. Anderzijds wordt de twintigste eeuw gekenmerkt door een groeiende kloof tussen de militaire (territoriale) macht en de financieel-economische macht (kapitaalslogica), hierbij denkend aan de oncontroleerbare transnationale bedrijven en financiële markten. De nieuwe kapitalistische succesformule lijkt niet langer te berusten bij de integratie van kapitaalslogica en territoriale macht. De economische groeipolen in Oost-Azië zijn niet direct sterke territoriale staten te noemen. Arrighi definieert ze als "archipel-kapitalisme", wat doet denken aan de Italiaanse stadstaten op het einde van

de middeleeuwen.

Een blik op de toekomst

De grote historische omweg die Arrighi maakt, lijkt niet voor niets te zijn. De huidige economische perikelen komen in een heel ander daglicht te staan en reiken ons interessante interpretaties en perspectieven aan. De vragen aan het begin van het artikel kunnen nu gemakkelijk beantwoord worden. Er is veel meer aan de hand dan alleen maar een crisis van het Ford- of Keynes-model. De na-oorlogse periode gedraagt zich volgens een herkenbaar patroon, dat

zich reeds verschillende keren in de wereldgeschiedenis heeft voorgedaan. De diverse fenomenen, die wij in de inleiding opsomden, duiken niet toevallig samen op. Zij zijn de expressie van het cyclisch verloop van het historisch kapitalisme. Zij wijzen erop dat wij ons vandaag in de tweede fase van een 'accumulatie-cyclus' bevinden. De periode van materiële expansie en hoogconjunctuur, tussen '50 en '70, is definitief beëindigd. De winsten dalen. De 'commanding heights' rusten op hun lauweren en nemen meer en meer hun toevlucht tot financiële activiteiten, denk maar aan de 'Reagonomics'. Het epicentrum van de kapitaal-accumulatie verplaatst zich naar andere oorden, met name naar Oost-Azië. Dat is historisch gesproken niet tegen te houden, maar ook niet dramatisch. Arrighi vindt alle paniek en retoriek over het concurrentievermogen en delokalisatie naar het Verre Oosten misplaatst. We hoeven ons geen illusies te maken. Deze concurrentieslag kunnen we toch niet winnen. Het geheim van het Aziatisch 'wonder'

zit hem voornamelijk in de extreem-lage lonen. Daar kunnen wij niet tegen op. Dat is echter geen ramp. De Italiaanse stadstaten, de Nederlandse Provincies en de Britten hebben hun leiderspositie ook ooit kwijt gespeeld aan meer competitieve uitdagers. Maar na al die eeuwen zijn ze niet bepaald de arme broertjes van het wereld-systeem geworden. In plaats van paniek te zaaien bij de bevolking en de sociale weefsels af te bouwen, moeten wij ons toeleggen op datgene waarin we goed zijn, zo luidt Arrighi's boodschap.

Op geo-politiek vlak zijn de verschijnselen ook herkenbaar. Er is geen onbetwistbaar leiderschap meer. De stabiele wereldorde verdwijnt en maakt plaats voor zich uitbreidende inter-kapitalistische competitie en chaos. Volgens de 'gang van de geschiedenis' komt er dan normaal uiteindelijk een aflossing van de macht: een nieuwe wereldleider die zijn accumulatie-regime oplegt. Het is echter de vraag of dit wereld-systeem zijn historische grens niet heeft bereikt. Een

nieuwe hegemonie zou de kapitaalslogica en territoriale macht op een nog omvattender wijze moeten integreren aan wat de VS reeds hadden gedaan. Dus bijna zoiets als een wereld-staat. Nu lijkt dat problematisch precies omwille van de breder wordende kloof tussen geld en territoriale macht. Misschien, en dat suggereert Arrighi, beleven wij het finale einde van dit interstatelijk systeem. Wat daarna komt, kan langdurige chaos zijn, een terugkeer naar bijvoorbeeld middeleeuwse toestanden of een humanere samenleving. De uitkomst daarvan zal in belangrijke mate afhangen van het menselijk ingrijpen en meer in het bijzonder van de georganiseerde "anti-systeem bewegingen". Er is nog veel werk aan de winkel. Wij staan kennelijk aan het begin van de geschiedenis.

Marc Vandepitte

ARRIGHI G. *The Long Twentieth Century Money, Power, and the Origins of Our*

Op de balans tussen oorlog en vrede

Olie in de Kaspische Zee plaatst Rusland tegenover het Westen

In alle stilte is een nieuwe machtsstrijd gegroeid rond de olie- en gasvelden van de Kaspische Zee. Rusland, de Verenigde Staten, Europa, Turkije en Iran hebben elk zo hun eigen redenen om op de één of andere manier meer greep te krijgen op de regio. De Kaukasische en de nieuwe Centraalaziatische republieken proberen op hun beurt te vermijden opnieuw afhankelijk te worden van één land door in te spelen op de onderlinge rivaliteiten tussen deze grootmachten. De machtsstrijd is in de eerste plaats van geopolitieke aard. Die draait zowel rond de exploitatie van de gas- en oliebronnen in de Kaspische Zee, als om de distributie ervan voornamelijk naar het Westen.

Op 7 november 1949 ontdekt men na boringen in de Kaspische zee het eerste olieveld. Moskou gaf er echter de voorkeur aan om in de eerste plaats de immense olievelden in West-Siberië te exploiteren. Het is maar na het uiteenvallen van de Sovjet-Unie dat de Kaspische Zee als een echte magneet werkt. Nog maar 7% van de offshore-reserves van het 600.000 km² grote meer van een totale geschatte hoeveelheid van 850 miljoen ton ruwe olie en 8.700 miljard kubieke meter gas zijn aangeboord. Voor de drie nieuwe republieken die aan de Kaspische Zee grenzen lijkt sedert het uiteenvallen van de Sovjet-unie een rooskleurige toekomst in het verschiet te liggen. Zowel Azerbajdzjan, Kazachstan als Turkmenistan zijn niet enkel op economische voordelen uit, maar koesteren de minerale grondstoffen om er hun onafhankelijkheid mee te consolideren. Maar, zo is intussen gebleken, ten koste van heel wat binnen- en buitenlandse spanningen.

Het miljardencontract

Geen enkele andere republiek illustreert mooier de machtsstrijd in het gebied dan Azerbajdzjan. Zoals de meeste landen van het GOS is het korte bestaan van de republiek gekenmerkt door interne onrust en politieke instabiliteit. Meer dan 6 regeringen zijn intussen al de revue gepasseerd en de huidige president Gejdar Alijev houdt zichzelf slechts in het zadel door te regeren met harde hand. Alijev dankt zijn macht aan uiterst twijfelachtige verkiezingen en strikte controle over de massamedia. Hij wordt in oktober '93 verkozen met een veel vragen oproepende monsterscore van 98,8% terwijl de opkomst op 97% zou liggen. Eén van zijn eerste daden als zittend president is het annuleren van een akkoord tussen zijn voorganger Abdoelvez Eltsjibei en een consortium van voornamelijk westerse oliemaatschappijen. In juni '93 werd Eltsjibei door een door Rusland gesteunde staatsgreep afgezet. Naar verluidt had hij de wrevél van Moskou opgewekt door de Russen in het olieakkoord buiten te

sluiten.

Alijev, wil niet dezelfde fout maken en start opnieuw onderhandelingen. De Russische maatschappij *Loekoil* sleept uiteindelijk een aandeel van 10% in de wacht. Bijna 80% gaat naar westerse, in het merendeel Amerikaanse bedrijven (zie kader). Rusland weigert echter, ondanks deelname, het akkoord te erkennen. Moskou wil koste wat het kost een precedent vermijden, dat draait rond het statuut van de Kaspische Zee. Het oorspronkelijke statuut is gebaseerd op 2 verdragen uit 1921 en 1940 tussen Iran en de Sovjet-Unie, de toen twee enige kuststaten, waardoor het voor Rusland duidelijk is dat de exploitatie van de rijkdommen van de Kaspische Zee gemeenschappelijk gebeurt. In die redenering heeft elk land recht op een gelijk deel in de exploitatie van de winst. De nieuwe republieken leggen echter de nadruk op de nieuwe ontstane situatie na het uiteenvallen van de Sovjet-Unie en beroepen zich op het zeerecht van 1982 krachtens welke zij over het individuele recht beschikken om de rijkdommen in territoriale wateren te exploiteren. Voor Rusland is de Kaspische Zee een gesloten bekken waardoor het niet onder de toepassing van het zeerecht valt.

Slechts een paar dagen na de ondertekening op 20 september 1994, op het moment dat Alijev met een feestdiner in de VS het 7,5 miljard tellende 'contract van de eeuw' bezegelt, worden twee

van zijn loyale medewerkers tijdens een vermeende coup poging op straat neergeschoten. Alijev keert terug en beschuldigt Rusland ervan doelbewust aan te sturen op het destabiliseren van Azerbajdzjan. In een lang memorandum van 5 oktober 1994 laat Rusland weten niets met de coup te maken te hebben maar dat het niettemin het recht heeft in te grijpen. 'Unilaterale maatregelen worden door Rusland als illegaal aanzien; het behoudt zich het recht voor de noodzakelijk maatregelen te nemen', betoogt de Russische minister van Buitenlandse Zaken Kozyrew. Eén van de leiders van de coup, Soerat Goe-sejnow, zou trouwens kort nadien in een helikopter zijn heil zoeken in Moskou. Het is duidelijk dat Rusland een machtswissel niet ongenegen zou zijn.

Pijpleidingen

Bakoe is niet enkel omwille van zijn natuurlijke rijkdommen een begeerd bruggehoofd. De hoofdstad dient zich namelijk ook aan als belangrijke draaischijf van olietransporten uit Kazachstan en de gasdistributie uit Turkmenistan.

Kazachstan is voor zijn oliedistributie sterk afhankelijk van het wispelturige Moskou. Het merendeel van de olie uit Kazachstan gaat naar Russische raffinaderijen in het Noorden van het land die onder de Sovjet-Unie dan nog voornamelijk afgestemd waren op

De aandeelhouders van het 'contract van de eeuw'

British Petroleum (GB)	17,13%
Amoco (VS)	17,01%
Socar (Azerbajdzjan)	10%
Lukoil (Rusland)	10%
Pennzoil (VS)	9,82%
Unocal (VS)	9,52%
Statoil (Noorwegen)	8,56%
Turkish Petroleum (Turkije)	6,75%
Exxon (VS)	5%
McDermott (VS)	2,45%
Ramco (GB)	2,08%
Delta-Nimir (Saoedi-Arabië)	1,68%

Russische aardolie die een andere samenstelling heeft dan de Kazachstaanse. Bovendien telt de bevolking van Kazachstan 35% Russen. Die dubbele afhankelijkheid is een handig Russisch wapen dat Kazachstan ondanks zijn status van onafhankelijke republiek, verplicht voortdurend rekening te houden met zijn grote buur.

Voor de exploitatie van de immense olievelden van *Tengis* werd tussen het Amerikaanse bedrijf *Chevron* en het Kazachstaanse *Tengisnetlegas* een joint-venture opgericht met een evenwichtig aandeelhouderschap van elk 50%. Chevron zou volgens het akkoord binnen de 40 jaar 20 miljard dollar investeren. Onder druk van Moskou is het voornemen voorlopig getemperd.

Ook in het contract met *British Gas* en het Italiaanse *Agip* voor de exploitatie van de gasvelden van Karachaganak zag Kazachstan zich verplicht het Russische *Gasprom* mee op te nemen op gevaar af slachtoffer te worden van maatregelen ten gevolge van het Russische monopolie op de gasleidingen.

Zelfs de anders zo Russisch gezinde Kazachstaanse president Noersoeltan Nazarbajev zag zich daarom verplicht zich, net als Alijev, tot het Westen te wenden.

Westerse belangstelling

De grote belangstelling van de oliemultinationals voor de regio wordt geruggesteund door de westerse regeringen, bij wie de twee oliecrisis van de jaren zeventig nog fris in het geheugen staan gegrift. Volledige afhankelijkheid van het Midden-Oosten wordt voorlopig nog verijdeld door de exploitatie van eigen oliereserves, maar die geraken in heel wat gebieden binnen de tien jaar uitgeput. Robert Dole, de republikeinse voorman, laat niet na te benadrukken dat de 'grenzen van de (Amerikaanse olie-) zorgen meer naar het Noorden oprukken inclusief de Kaukasus, Siberië en Kazachstan'.

De naar vreemde de viezen snakkende onafhankelijk geworden Kaspische kustlanden zijn daarom een geschenk uit de hemel.

De houding van de Verenigde Staten is er niettegenstaande één van voorzichtigheid en aarzeling, niet in het minst omdat men zich voor een web van tegenstrijdige belangen geplaatst ziet.

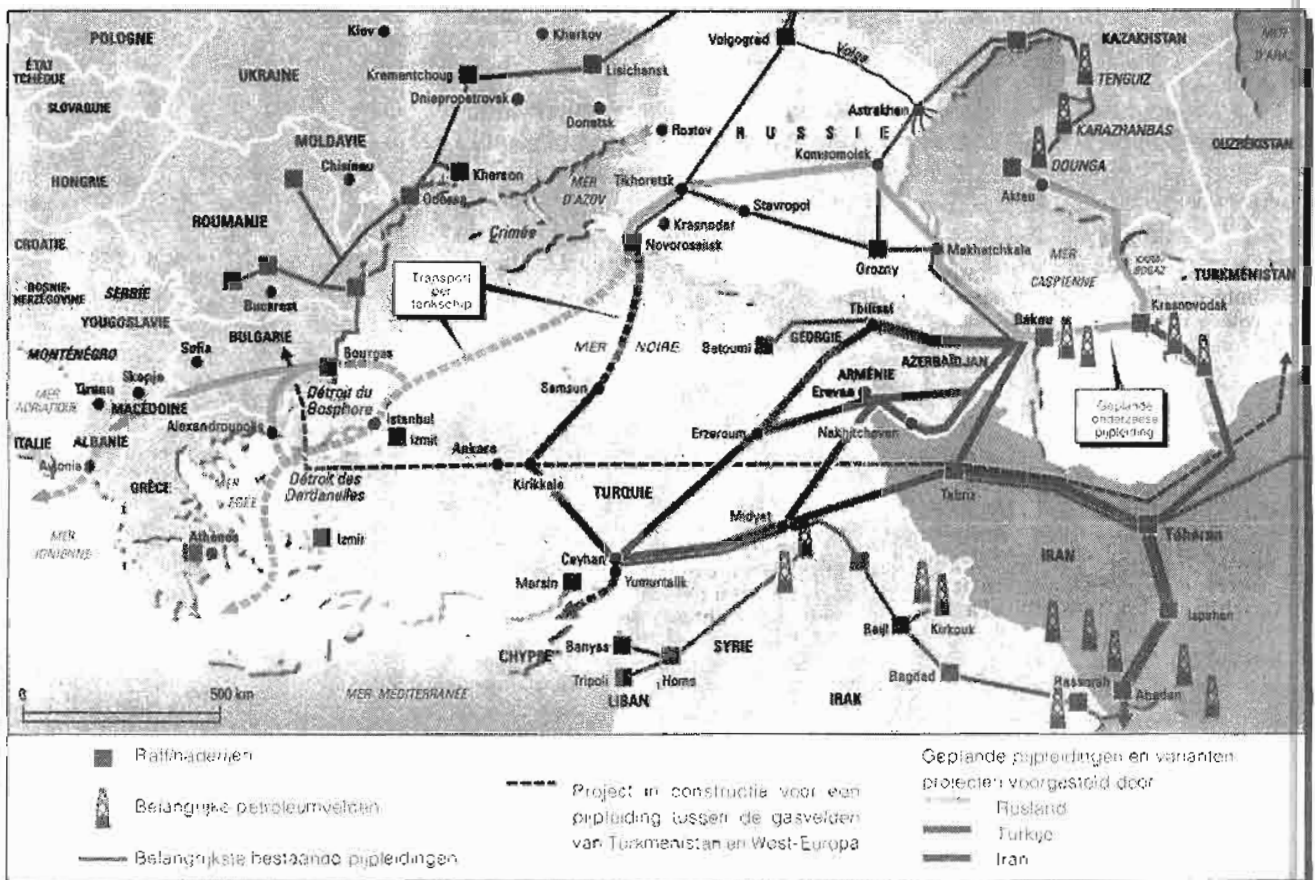
Washington wil vermijden Moskou al te zeer voor het hoofd te stoten. Rusland moet immers te vriend worden gehouden om, met Irak en Iran in het achterhoofd, eensgezind potentiële conflicten in het Midden-Oosten het hoofd te kunnen

bieden. De Amerikanen vrezen vooral een bondgenootschap tussen Moskou en Teheran, waardoor de oliedistributie uit de Kaspische Zee enerzijds en de tankerscheepvaart via de Golf van Hormuz anderzijds volledig aan de controle ontsnapt. Gezien het islamitische fundamentalisme het communisme als groot gevaar heeft vervangen is een toenadering tot Iran dan weer ondenkbaar.

De grote bondgenoot van het westen in de regio is Turkije. Voor de VS is Turkije in de eerste plaats een dam tegen het oprukkende moslimfundamentalisme. De meeste nieuwe Kaukasische en Centraalaziatische republieken zijn niet alleen nauw verbonden met de Turkse taal en cultuur. Een belangrijk deel van de bevolking bekennt zich tot de islam (Soennieten of Sjiieten). De rivaliteit tussen Teheran en Ankara heeft dan ook te maken met religieuze en etnische factoren.

Turks-iraanse rivaliteiten

Turkije erkende als eerste land de onafhankelijkheid van Azerbajdzjan en de liefde is wederzijds. In haar oorlog met Armenië om Nagorno Karabach kon Bakoe rekenen op de steun van Turkije.

PHILIPPE REKACEWICZ

zelfs in die mate dat Turkije dreigde om tegen Armenië militaire stappen te ondernemen.

De rivaliteit met Iran uit zich ook in economisch opzicht. Als reactie op de door Turkije in het leven geroepen Zwarte Zee Economische Samenwerkingsorganisatie waarbij ook de landen in de Kaukasus die niet grenzen aan de Zwarte Zee mochten deelnemen doch Iran werd uitgesloten, richtte Iran het Economisch Samenwerkingsverband van landen aan de Kaspische Zee op met uitsluiting van Turkije. Turkije kreeg in die machtsstrijd de steun van de VS door de helft van de goederen van de 'Operation Provide Hope' te transporteren via Turkije en te voorzien van de Turkse vlag.

De Turkse bezorgdheid voor Azerbajdzjan heeft echter ook met de strategische positie van Bakoe als belangrijk distributiepunt te maken. Ankara droomt van een pijpleiding die Bakoe verbindt met het Turkse Ceyhan vlak bij de Middellandse Zee. Hoewel dit ook voor de VS goed zou uitkomen vinden ze hier Rusland op hun weg. Rusland wil echter zelf een verbinding vanuit Bakoe via Komsomolsk naar Noworossisk. Om de kansen van het Russische project te dwarsbomen en om meer gewicht te geven aan argumenten ter verdediging van de Turkse verbinding treft Ankara onder het mom van milieu en veiligheidsargumenten maatregelen die de doorgang voor tankschepen door de Bosporus belemmeren, belangrijk doorgangsgebied voor de Russische olie. De Verenigde Staten zien zich hier voor een dilemma geplaatst dat nog vergroot door het conflict om Nagorno Karabach. Het wordt voorzichtig balanceren tussen Turkije en Rusland.

Regionale spanningen

Azerbajdzjan lijdt in het conflict om Nagorno Karabach aanzienlijk terreinverlies aan Armenië. Nagorno Karabach is een enclave met een hoofdzakelijk Armeense populatie die in 1921 onder Azerbajdzjaans bestuur werd geplaatst. Tegen de Armeense aanspraken op de enclave weet Azerbajdzjan zich verzekerd van de volledige steun van Ankara. De VS zullen om verschillende redenen uiteindelijk dit kamp vervoegen. Niet alleen omwille van de goede relaties met Ankara. Het slimme spel van Ailjew, die onder andere met het bewuste 'contract van de eeuw' de Azerbajdzjaanse olievoorraden perfect weet te gebruiken om onafhankelijkheid van Rusland te garanderen, geeft de doorslag.

De traditionele vijandschap van Armenië met Turkije drijft de Armeniërs op een minder vrijwillige manier automatisch in de armen van Rusland. Armenië ziet zich verplicht om in april '94 een akkoord

met Rusland af te sluiten dat de stationering van Russische militaire troepen in Armenië omvat. Ook Georgië rest, gezien de constante etnische spanningen o.m. in Abchazië geen andere keus een gelijksoortig akkoord met Rusland aan te gaan.

De betekenis van die landen is voor Rusland heel groot. De Turkse plannen voor de aanleg van een pijpleiding lopen, gezien het veto van de VS tegen Iran, immers over het grondgebied van de beide landen. Rusland ziet daardoor de verwezenlijking van zijn eigen plannen een stap dichterbij komen. De VS moesten zich wellicht diep in het kruis getast voelen. Bij de onderhandelingen voor een oplossing van het conflict om Nagorno Karabach, was Rusland, gezien de belangen, niet zomaar van plan om het initiatief uit handen te geven.

Twee pijpleidingen

De oorlog van Rusland in Tjetjenië, met als niet onbelangrijke inzet de bestaande olieverbinding tussen Bakoe via de Tjetjeense hoofdstad Grosny naar Noworossisk aan het Zwarte Meer richting het Westen, versterkt nog het ongenoegen van de VS. Omdat ook de belangen van de Amerikaanse oliemaatschappijen in het gedrang dreigen te komen, besluit Washington plots alles te zetten op twee pijpleidingen. Eén die de Kazachstaanse, Turkmeense en Azerbajdzjaanse velden ontsluit richting Noworossisk, en één richting het Turkse Ceyhan.

De plotse welwillendheid voor de eerste

verbinding is een uiting van onmacht van de VS die zich verplicht zien een verdere confrontatie met Rusland te vermijden. De geplande pijpleiding loopt immers hoofdzakelijk over Russisch grondgebied, terwijl de tweede verbinding naar Ceyhan zoals gezegd door een gebied loopt dat akkoorden heeft met Rusland. Het feit dat Turkmenistan met plannen voor de dag komt om de eigen velden te ontsluiten via Iran en Turkije zal de Amerikanen zeker gesterkt hebben in hun overtuiging. De Turkmeense plannen verhogen niet alleen de toenadering met het niet gesolliciteerde Rusland, ze zijn ook een uitdaging voor de VS dat op 30 april 1995 een embargo heeft afgekondigd.

Ook Turkije is een vergelijk met Rusland nu meer genegen. 'Wij zijn bereid met Rusland te delen' aldus een zegsman van *Turkish Petroleum*. Zij hopen zo Rusland gunstig te stemmen om de tweede pijpleiding toch een kans te geven. Die wordt als uiterst belangrijk gezien in het geostrategische spel en zou een economische hefboom zijn voor de regio.

Ludo De Brabander

Bronnen

- Nur Dolay, 'Grandes manoeuvres pétrolières dans le Caucase. L'incertaine recomposition de l'espace Soviétique' *Le Monde Diplomatique*, juli 1995
- Christian Schmidt-Häuer, 'Kalter Krieg ums Öl', *Die Zeit*, 16 juni 1995
- Peter Verhoef, 'Nieuwe Turkse Rijk in Centraal-Azië', *Internationale Spectator*, mei 1992
- Aillard Luchsinger 'Kazachstan land van beloften?', *Internationale Spectator*, mei 1992

Verkiezingen

Japan - Senaat - 23/7/96

De verkiezingen voor de vervanging van de helft van de zetels van het Hogerhuis werden gekenmerkt door een rekordaantal onthoudingen. Slechts 44 % van de kiezers kwam opdagen.

De Socialistische Partij van Premier Nurayama kreeg zware klappen en viel terug van 41 op 19 zetels. Ook de koalitiepartner, de Liberaal Democratische Partij (conservatieven) moest aanzienlijk inleveren. Samen behouden ze niettemin de meerderheid.

Winst was er voor de Nieuwe Grenzen Partij, een samenraapsel van krachten uit het conservatieve kamp, ex-sociaal-demokraten en leden van de boedhistische Partij Komeito die zijn zetels t.o.v. november 1994 opdreef van 19 tot 40.

Ook de Kommunisten gingen er op vooruit van 5 naar 8 zetels wat het beste resultaat is in de afgelopen jaren.

Waarnemers gaan er van uit dat vele kiezers ontevreden zijn over het antwoord van de regering op de aanhoudende recessie en haar zwakke reacties op de terreuraanslagen van de sekte van de "Hoogste Waarheid".

Goed leerling van het IMF

Het Internationaal Muntfonds (IMF) dringt haar economische politiek op aan de Latijnsamerikaanse regeringen. Hyperinflatie wordt vervangen door hyperwerkloosheid en een dramatische achteruitgang van het levensniveau voor een grote meerderheid van de bevolking.

Over gans het continent wordt het neoliberalisme in de praktijk gebracht. Overal zijn de gevolgen dezelfde: werkloosheid, verslechtering van de levensomstandigheden, van de toegang tot het onderwijs en de gezondheidszorg, groeiende ondervoeding en ziektes.

Midden-Amerika

Ook het 'rijke' Costa Rica ontsnapt niet aan dit schema. Een jaar geleden won de sociaal-democraat Jose Maria Figueres (zoon van de 'vader van het moderne Costa Rica', leider van de revolutie van 1948, Pepe Figueres) de verkiezingen met een verkiezingsprogramma om de miserie te bestrijden en de sociale rechtvaardigheid en het milieu te verdedigen. Zijn regering volgt echter het algemene recept: vermindering van de staatsuitgaven, privatiseringen. In maart van dit jaar heeft de Wereldbank een lening van 80 miljoen dollar geweigerd omdat de "macro-economische voorwaarden niet vervuld waren". Er werden onderhandelingen met het IMF aangeknoopt die leningen in het vooruitzicht stelden ten belope van 350 miljoen dollar. Costa Rica ging verder in het terugschroeven van de overheidsbudgetten, voerde een belastingverhoging door, ontsloeg nog meer ambtenaren (5000 ontslagen op 18 maand), en herzag de lijst van te privatiseren instellingen.

In juli besloot de onderwijsvakbond tot een staking tegen een nieuwe wet die de pensioenen verminderde, en andere verworven rechten afschafte. Zowat 90% van het onderwijzend personeel (50 000 stakers) volgde het stakingsparool. Ze protesteerden tegen de prijsverhogingen, tegen het stopzetten van het staatsmonopolie in het bankwezen en tegen de privatiseringen. Ze kregen steun in verschillende andere sectoren: de banken, de elektriciteit, olielijverheid ...

Zopas werd een akkoord bereikt tussen stakers en de overheid waarbij een reeks tegemoetkomingen aan de eisen van de aktevoerders werden geregeld.

In Panama hebben 49 vakbonden 11 dagen gestaakt tegen een nieuwe arbeidswetgeving. Ze hebben nu besloten hun geschil voor te leggen aan het Hoogste Gerechtshof en aan de Internationale Arbeidsorganisatie. Een aantal regels in het sociale overleg wordt overboord gegooid. De vastheid van betrekking wordt op de heiling gezet. In bepaalde gevallen verliezen de arbeiders het recht zich te organiseren in vakbonden. Achter de façade van luxe en weelde in Panama City schuilt een (verdoken) werkloosheid die de helft van de bevolking treft.

Argentinië

Argentinië heeft het aureool gekregen van zeer goede leerling van het IMF. Carlos Menem kreeg in mei een tweede presidentsmandaat; hij beloofde de werkloosheid te verpulveren. In 1989 spraken de officiële cijfers van 6% werkloosheid, in april 1995 van 12,5% en vandaag van 18,6%. In zes jaar tijd is de koopkracht met een kwart gedaald. Domingo Cavallo, minister van economie, is het doelwit van vele protesten. Hij privatiseert overheidsondernemingen, verlaagt de budgetten voor de lokale besturen. In verschillende provincies hebben de ambtenaren openbare gebouwen bezet. Ze eisen de onmiddellijke uitbetaling van achterstallig loon van verschillende maanden. Er vallen overal grote aantallen ontslagen.

Ook de privé-ondernemingen ontsnappen niet aan het algemene klimaat. De auto-industrie in Cordoba wordt zwaar getroffen door dalende verkoopcijfers op de binnenlandse markt en door de protectionistische maatregelen van Brazilië, (Argentinië, Brazilië, Uruguay en Paraguay vormen tezamen een Gemeenschappelijke markt 'Mercosur'.) De Argentijnse filialen van Renault, Cidea, en Sevel van Fiat, hebben verschillende honderden arbeiders op 'technische werkloosheid' gestuurd. Het Amerikaanse luchtvaartbedrijf Lockheed ontsloeg 820 werknemers.

De president belooft nu 330.000 jobs via bouwprojecten en openbare werken. Hij

wil ondermeer een vliegveld aanleggen op een kunstmatig eiland voor Buenos Aires. Vanaf 1 september zullen ook de patronale lasten worden verminderd om de bedrijven tot aanwervingen te stimuleren.

Cavallo wil ook de fiscale fraude aanpakken, om het overheidstekort te verminderen. De financiële crisis ten gevolge van de "schok van Mexico" van voor een aantal maanden, is in Argentinië nog niet van de baan. Slechts een deel van de 7 miljard dollar kapitaalvlucht van begin dit jaar is teruggekeerd. Een groot aantal banken zijn nog altijd in moeilijkheden.

'Tovenaar' Cavallo wordt nu voor het eerst in de regering en in patronale kringen in opspraak gebracht. De een verwijten hem een sociale ongevoeligheid, de anderen, met name het industriepatonaat, eisen betere kredietvoorwaarden en een bescherming van de nationale industrie naar het voorbeeld van Brazilië. Ondanks een handelsoverschot van 833 miljoen dollar voor de eerste zes maanden van 1995 (tegenover 2,9 miljard handestekort voor dezelfde periode 1994) zijn er sedert het begin van het jaar 45 000 kleine en middelgrote ondernemingen failliet gegaan, tengevolge van een daling in het binnenlands verbruik, en van de belastingverhoging.

Latijns Amerika

Columbië, Venezuela, Ecuador, Peru, Bolivia, Paraguay, Uruguay, Brazilië, Chili, geen enkel land ontsnapt aan het neoliberalisme. Overal zijn de antwoorden van de regeringen identiek: weigeren tot overleg, politierepressie en legeraanwezigheid in de straten. Staat van beleg of noodtoestand in Bolivia, Peru en Columbië. Parlementsontbindingen in Peru en Guatemala. Gewelddadige repressie in Argentinië, Dominicaanse Republiek, Panama, Columbië, Venezuela, Brazilië. Doodskopiers in Columbië, Guatemala, Salvador, Mexico, Brazilië.

Het einde van de geschiedenis?

Eren Le Monde Humanité

Arbeidsduurverkorting Het kan!

In deze tijd van hoge werkloosheid is het probleem van de tewerkstelling een van de belangrijkste waarmee de maatschappij gekonfronteerd wordt.

Arbeidstijdverkorting is een van de alternatieven die door verschillende takken van de arbeidersbeweging naar voor geschoven wordt. Regeringen en patronaat wijzen dit, zoals dit vroeger ook al het geval was met de acht-urendag, als utopisch en onverwezenlijkbaar af.

Half juli moest de Franse president Chirac, een tegenstander van arbeidsduurverkorting, tot zijn verbazing vaststellen, bij een bezoek aan het bedrijf Brioches Pasquier te Cerqueux de Maulériér (Maine et Loire) dat hij zich vergist had.

In dit bedrijf waar 1.257 personen werkzaam zijn werd namelijk tussen patroon en vakbonden (CGT-CFDT-FO) een akkoord afgesloten om de werktijd met 15 % te verminderen. Met andere woorden, de arbeidsduur werd er teruggebracht van 39 tot 33,15 uur per week, waarbij 221 nieuwe werkplaatsen, 20 % van het geheel, werden aangeworven. De arbeiders aanvaardden van hun kant een progressieve loonsvermindering van 2 tot 3 %. De staat zal, zoals de wet voorziet, gedurende drie jaar een vermindering van de patronale sociale lasten toestaan.

Chirac is hiermede niet overtuigd van een algemene arbeidsduurverkorting maar moest niettemin erkennen dat "zo les Brioches Pasquier niet een model betekenen het hier dan toch om een interessant experiment gaat dat van kapitaal belang is in een bedrijf".

Onze media hebben aan dit voorbeeld geen aandacht geschonken. Toeval. Of wil men het voorbeeld in geen geval populariseren.

Wat er ook van zij het bewijs is geleverd dat arbeidsduurverkorting om de tewerkstelling te bevorderen geen utopie is.

Volgen anderen het voorbeeld? (ads)

Geen laserwapens in België

De Japanse sekte van de Hoogste Waarheid had plannen om aanslagen uit te voeren met laserwapens. Dit blijkt uit informatie die de Japanse politie eerder dit jaar vrijgaf na het oprollen van de groepering die verschillende aanvallen met gifgas in de metro van Tokyo had gepleegd. Dit opmerkelijk feit staft onze stelling dat terroristische groeperingen laserwapens zullen inzetten tegen burgers van zodra die wapens op de markt beschikbaar zijn. Het gaat ook in tegen de bewering dat de verspreiding van blindmakende laserwapens onder controle kan gehouden worden en dat die wapens enkel bij politie of leger ter beschikking zullen zijn.

Juist deze bewering wordt naar voor geschoven door Amerikaanse functionarissen bij de verantwoording van de beslissing in juni tot productie van één van de Amerikaanse prototypes van laserwapens. Deze beslissing van het Pentagon, het Amerikaanse Ministerie van Defensie - waartegen de Vlaamse vredesorganisaties scherp hebben geprotesteerd - heeft ook in de VS heel wat verzet uitgelokt. Vooral omdat ze viel op nauwelijks drie maanden voor het begin van de VN-conferentie waar een voorstel zal besproken worden om blindmakende laserwapens te verbieden.

Van 25 september tot 13 oktober gaat immers te Wenen de Conferentie ter herziening van het Wapenverdrag van 1980 door. De informatie uit Japan en de Verenigde Staten duidt aan dat niet veel tijd meer rest om de wereldwijde pro-

duktie en ongecontroleerde verspreiding van dit gruwelijke wapen te voorkomen. Landmijnen zullen een ander belangrijk dossier op de VN-conferentie zijn. Er ligt een voorstel ter tafel waarbij men het gebruik van bepaalde types van mijnen en het gebruik in bepaalde situaties wil verbieden. In andere gevallen blijven anti-persoonsmijnen toegestaan. Een wereldwijd en volledig verbod zit er op korte termijn niet in. Vanuit humanitair oogpunt is dit nochtans de enige realistische oplossing, roepen honderden NGO's nu al verschillende jaren. Maar de belangen van sommige mijnenproducerende landen wegen zwaar door. En militairen geven niet graag één van hun "geliefkoosde" wapens op. Ook al trekken vooraanstaande militairen het militair nut van anti-persoonsmijnen in twijfel.

In afwachting van een wereldwijd verbod moeten er ondubbelzinnige stappen op regionaal niveau gezet worden. Daarom formuleren de Vlaamse vredesorganisaties zes eisen aan de Belgische regering.

België moet nieuwe initiatieven ontwikkelen in het dossier van de laserwapens. Wij dringen in het bijzonder aan op een publieke verklaring dat het Belgisch leger nu en in de toekomst afziet van bezit en gebruik van blindmakende laserwapens. Een duidelijk signaal naar de rest van de wereld. Om het in vier woorden samen te vatten: geen laserwapens in België.

Franklin De Vrieze

Geblijnddoekt protesteren betogers bij de Amerikaanse ambassade in Brussel tegen de ontwikkeling van blindmakende laserwapens (Foto De Standaard)

In memoriam Leo Apostel

Leo Apostel is overleden, net geen zeventig jaar oud. Zijn gezondheidstoestand was sinds jaren wankel, nu kwam het einde echter onverhoeds en, naar het schijnt, zacht, in zijn slaap.

Zijn verdwijnen uit de samenleving zal een verschil uitmaken dat we nog lang zullen aanvoelen. Hij was bijna de enige die veel Vlamingen, vooral intellectuelen en vrijzinnigen, maar ook anderen en gelovigen, om zo te zeggen een goed geweten schonk. Onder hen was er toch nog steeds Leo Apostel die bijna op elke vraag een zinnig antwoord wist, die overal inzicht in had, of althans zocht, in al soorten samenhangen waar anderen niet langer uit wijs werden, die bleef uitkijken naar een 'world-view' waar iedere 'world-view' haar plaats in kon vinden. Het deed altijd deugd hem te horen spreken en met hem te mogen discussieren, zelfs indien men, zoals b.v. ik, zijn vriend, er een heel andere filosofie op nahield dan hij.

In die rol lag de *maatschappelijke* betekenis van die man voor Vlaanderen vervat, of van zijn 'synthese'-denken. Vreemd genoeg is echter de *filosofische* betekenis die voor hemzelf dit 'synthese'-denken had, voor bijna iedereen ontoegankelijk en onbekend gebleven. Er waren weliswaar ook ongelukkige omstandigheden. Voor zover ik weet is

Apostel met zijn eigenlijk filosofisch project het verst geraakt in zijn tweedelig werk, getiteld *Matière et forme*, verschenen in 1974. Het was deels in het Frans, deels in het Engels geschreven, de uitgave barslecht verzorgd. Het is nauwelijks in de boekhandel terechtgekomen; ik vraag me af of er ook maar één boekbespreking aan werd gewijd.

Toch kan men uit dit werk afleiden welk soort 'synthese' Apostel eigenlijk met zijn filosofie beoogde: niet zomaar een soort samenvatting van wat het wetenschappelijk kennisbedrijf van onze tijd tot nog toe heeft opgeleverd, maar, om er drie namen op te plakken (zoals Apostel zelf deed) een poging om de visies met elkaar te verenigen van **Rudolf Carnap** (de man van de 'eenheids-wetenschap'), van **Chaim Perelman** (de Brusselse filosoof die de stelling verdedigde dat rationaliteit alléén weinig kan uithalen zonder een 'nieuwe retoriek') en van **Jean Piaget** (de Zwitserse ontwikkelingspsycholoog die het verwerven van kennis door kinderen bestudeerde). Dus, ruwweg, het objectiviteitsideaal van de moderne weten-

schap (dat Apostel zelfs 'materialistisch' wilde interpreteren) te verzoenen met het inzicht dat kennis steeds maar mensenwerk is, het resultaat van een heuse 'actie'.

Dat is natuurlijk een heel ernstige problematiek, en dat hij daarmee worstelde, verklaart veel van zijn levens- en geesteshouding: steeds de waarheid de eer geven, en toch geen enkele relativiteit miskennen of misprijzen. Dat was het misschien wat hem tot zo'n boeiende man maakte. Toch vrees ik dat hij uiteindelijk die spanning waarin hij had verkozen te leven en te denken, niet kon uithouden. Zoals geweten zocht hij in zijn latere jaren zijn heit in een 'atheïstische mystiek'. Alle mystiek, geloof ik, komt erop neer zich de wereld te trachten voor te stellen alsof men er zelf niet (meer) was. Dit onvoorstelbare is hem nu te beurt gevallen, zoals het aan iedereen van ons (ook aan jullie die nauwelijks twintig zijn) zal te beurt vallen. Blijft de rouw.

Rudolf Boehm

25 jaar geleden in Vrede

Assouan dam

In november 1954 werd de beslissing de Sadd-El-Aali (of grote dam) te bouwen door president Nasser in een rede bekend gemaakt

De voorbereidende werken werden in 1955 begonnen en het derivatiekanaal werd op 14 mei 1964 ingehuldigd in aanwezigheid van Nikita Kroutchev. President Nasser verklaarde naar aanleiding van deze inhuldiging "Er bestaat geen enkele plaats op de wereld die het beeld kan weergeven van de glorierijke strijd van de hedendaagse Arabische mens als deze site waar wij ons nu - t.o.v. de hoge dam van Assouan - bevinden"

De bouw van de dam kostte 400 miljoen pond (52,8 miljard Bfr.) waarvan 1/3 onder vorm van leningen in "bijzonder gunstige omstandigheden" - aldus het Egyptisch staatshoofd zelf - door de Sovjetunie werd afgestaan

De Sovjet financiële hulp werd in twee tijden toegestaan: een eerste lening in 1958, van 35 miljoen Egyptische pond (ca 4,3 miljard fr.) werd reeds terugbetaald; een tweede lening in 1969 van 78

miljoen Egyptische pond (ca 10 miljard fr.) moet terugbetaald worden vanaf het ogenblik van de voltooiing van de dam. Duizend technici leiden de werken in samenwerking met verschillende honderden Russische ingenieurs. Twee- en twintigduizend arbeiders, vnl. Nubiërs, hebben aan de voltooiing van deze reuze-arbeid meegewerkt.

Van nu af aan heeft de Sadd-El-Aali, met zijn 110m hoogte 980m breedte en 3 600m lengte - op 7km van de vroegere Assouan-dam; het gehele landschap van Opper-Egypte grondig veranderd. De overstroming van Nubië heeft het ontstaan geschonken aan het tweede grootste artificiële meer van de wereld: het "Nassermeer" met 157 miljard kubieke meter water, strekt zich op 500 km uit ten noorden van Assouan

Voor Egypte, wiens bevolking sinds 1952 verdubbelde, laat de dam van Assouan toe het nationaal inkomen in sterke mate te verhogen: in 1968 droeg het er toe bij met 85 miljoen Egyptische pond, en men verwacht dat zijn bijdrage in de toekomst 250 Egyptische pond per jaar zou

bereiken.

Op het landbouw-vlak heeft zijn bouw vnl. bijgedragen tot een regularisatie van het debiet van de Nijl, aldus de risico's van overstroming of verdorring aanzienlijk verlagend. De dam zal eveneens de uitbreiding van de bebouwbare oppervlakte vergroten en aan 1.300 000 feddans 650 000 hectaren grond geven 400 000 supplementaire hectaren zullen omgevormd kunnen worden in rijstvelden.

Wat betreft de industrie zullen de weldaden zich vnl. in de toekomst op uiterst gevoelige wijze manifesteren. Met de voltooiing van haar 12e turbine, zal de hydro-elektrische fabriek - één van de voornaamste van de wereld, een productie van 10 miljard kilowatt/uur per jaar, het dubbel van de totale energiecapaciteit van het ganse land nu, voortbrengen

Het transport van deze energie aan lageprijs tot beneden-Egypte is reeds verzekerd.

Er resten enkel nog een weg en een haven te bouwen

September 1970

Over Potsdam, de bom en de Koude Oorlog

De conferentie van Potsdam vond plaats van 17 juli tot 2 augustus 1945 in het paleis "Cecilienhof", een imitatie van de Engelse Tudor. Het was in 1917 gebouwd door de Duitse kroonprins en genaamd naar zijn echtgenote prinses Cecilie.

De vergadering werd voorgezeten door de Amerikaanse president Truman die de op 12 april 1945 overleden Roosevelt was opgevolgd. Verder waren er de Britse premier Churchill en generalissimo Stalin, plus de respectievelijke ministers van buitenlandse zaken. Op 28 juli werd Churchill vervangen door Atlee, leider van de Engelse Labourpartij. Zo ruimde ook Anthony Eden de baan voor Bevin.

Gedurende de oorlog hadden al twee conferenties plaats gegrepen en wel in 1943 in Teheran, en in februari 1945 in Jalta. Op die conferenties werden overeenkomsten getroffen in de gezamenlijke oorlogsvoering.

De conferentie van Potsdam moest er in bestaan de na-oorlogse wereld te reconstrueren. Op het ogenblik dat de conferentie plaats greep had Nazi-Duitsland al gecapituleerd. De oorlog met Japan liep naar zijn einde. De Japanse oorlogsvloot en de luchtvloot waren vernietigd. Een derde element, slechts door enkelen gekend, zal mede de uitslag van de conferentie van Potsdam bepalen. Amerika wachtte de testproef af met de atoombom.

Bij het einde van de Jalta-conferentie schreef het Amerikaanse blad Time: "Alle twijfels omtrent de mogelijkheid van samenwerking, zowel in vredetijd als in oorlog zijn weggevaagd". Het optimisme van Time werd door miljoenen Amerikanen en niet-Amerikanen gedeeld. De werkelijkheid was echter anders.

De nieuwe werkelijkheid

De grote lijnen van de nieuwe werkelijkheid bij het einde van de Tweede Wereldoorlog waren zo dat van alle landen die aan de strijd tegen Hitler-Duitsland hadden deelgenomen er maar één land was dat versterkt en rijker uit de catastrofe was gekomen, nl. de Verenigde Staten.

De Amerikaanse economie had niet de minste schade geleden door de oorlog. Integendeel. Het productiepotentieel kwam enorm versterkt uit het conflict. Nieuwe technologieën waren ontwikkeld. Hoe op die nieuwe werkelijkheid zou ingespeeld worden hing af van de streefdoelen van de Amerikaanse industriële machten en van de nieuwe president.

Voor de Amerikaanse geldmachten kwam het er nu op aan de grote afzetmogelijkheden van de Amerikaanse industrie veilig te stellen. Indien de Amerikaanse industrie nog wat voedsel zou bijkrijgen hield dat de belofte in dat een nog krachtiger groei te verwachten was. In één woord, de "Amerikaanse eeuw" stond voor de deur.

De nieuwe president

Opvallend is dat in de commentaren

over de 50ste verjaardag van het afwerpen van de eerste atoombom boven Hiroshima de persoon van de nieuwe president buiten sprake is gehouden. Nochtans is in de V.S. de beslissingsmacht van een president erg groot en kan men onmogelijk rond het personage heengaan.

In 1941, toen de Duitse inval in de Sovjet-Unie begonnen was, liet Truman, toen nog maar senator van zich horen: "Indien we Duitsland zien winnen dan moeten we de Russen helpen, en zo Rusland aan de winnende hand is dan moeten we de Duitsers helpen"(1).

We kunnen niet vergeten dat Truman uit Missouri (Kansas City) kwam, een gebied vermaard om zijn gangs en waar een geweten niet veel betekende. De streek was verdeeld onder twee gangs. In het oostelijk deel heerste ene Bernard Dickmann en in het westelijk deel heerste Tom Pendergast. Dickmann had het in zijn hoofd gezet het gebied van Pendergast binnen te dringen. De 'sterke man' van Dickmann was Frank Wash. Het duurde niet lang of de sterke man werd met machinegeweervuur neergemaaid. In het voorjaar van 1934 werd de 'sterke man' van Pendergast, ene Johnny Lazia, ook koning van de bandieten van Kansas City genoemd, op zijn beurt neergeknald. De herrie tussen Pendergast en Dickman hield nog een tijdje aan maar uiteindelijk haalde Tom Pendergast de bovenhand en werd nu 'Big Tom' genoemd. 'Big Tom' werd nu gerespecteerd en ging regelmatig terkerke. Na zijn overwinning smeedt Big Tom zich in de politiek en hij lanceerde Harry Truman for senator.

Men heeft natuurlijk nooit kunnen aantonen dat Truman persoonlijk betrokken was in de gangs die Kansas City beheersten. Dat Pendergast zijn politieke peetvader was staat buiten twijfel en dat hij op de hoogte van zijn bezigheden was evenmin. Pendergast was altijd in zijn hoofd aanwezig. Toen Truman Jozef Stalin hand ontmoet te Potsdam zie hij: "hij lijkt meer op Pendergast dan iemand anders".(2)

Potsdam

Truman en zijn gevolg waren blijkbaar niet gehaast. De reis ging niet per vliegtuig maar met de 'SS Augusta' naar Antwerpen en vandaar naar Potsdam. Aan boord van het schip bracht men de tijd door met film kijken, pokers en aftellen voor de proefstest van de A-bom in Alamogordo. Truman's positie zou sterk zijn indien hij in Potsdam het wellukken van de ontploffing kon meedelen.

Met de aanmaak van de atoombom was al begonnen onder Roosevelt op aandringen van een aantal geleerden die omwille van hun Joodse origine Europa waren ontvlucht. Men vreesde dat Hitler-Duitsland aan zulk een bom werkte. Het kwam er op aan de Duitsers voor te zijn.

Wat moest er met de bom gebeuren nu Duitsland gecapituleerd had? Een van de atoomgeleerden die Truman op zijn schip vergezelde, Leo Szilard (van Hongaars-Joodse afkomst), pleitte nog bij Truman om de bom niet te gebruiken om de Japanners op de knieën te krijgen. Maar de nieuwe minister van buitenlandse zaken, James Byrnes, die zich ook in het gezelschap van Truman bevond, betoogde dat het grote voordeel van de bom niet bestond in zijn uitwerking op Japan. De bom, zo zei Byrnes, zou voor een ander doel worden gebruikt, nl. de Russen meer handelbaar te maken. (3)

Met het meer handelbaar maken van de Russen was al voordien begonnen. Vier dagen na de capitulatie van Duitsland werd de 'Lend Lease' hulp aan Rusland zonder voorafgaande spraak of waarschuwing gestaakt. Schepen met hulpgoederen werden weer gelost, en schepen op weg naar Rusland werden teruggeroepen.

Op de conferentie zelf ging alles zeer beleefd en gemoedelijk. Maar Truman's tactiek bestond erin iedere concrete afspraak of akkoord uit de weg te gaan. Telkens een akkoord mogelijk scheen verschoof Truman de uiteindelijke afhandeling van het agenda-punt naar de vredesconferentie die na de overgave

van Japan zou plaats hebben. Vredesconferentie die nooit gehouden werd en die Truman ook niet van plan was te houden.

Op de zitting van 24 juli ging het over de erkenning van de regeringen van Roemenië, Bulgarije, Hongarije en Finland. Er kwam geen akkoord tot stand tijdens de conferentie en weer werd een tekst voorgelegd waarin te lezen stond: "dat de V.S. de verlangens van de Sovjet-delegatie wilde tegemoetkomen door de regeringen van de grote drie te vragen voorbereidingen te treffen om tot een vredesverdrag te komen met Roemenië, Bulgarije, Hongarije en Finland". Zo werd het probleem verschoven. De regering van Italië daarentegen werd op slag erkend en zelfs gevraagd deel uit te maken van de Verenigde Naties. Zo eigenaardig was dit niet. Italië lag al in het vizier van de CIA, om daar met assistentie van de Siciliaanse maffia een anti-communistisch netwerk op te bouwen.

Dat er geen concrete akkoorden tot stand kwamen was niet aan de slechte wil van Truman te wijten, maar aan het feit dat alles afhing van wat de Amerikaanse Senaat over de afspraken of de akkoorden dacht, zo zei Truman.

Machtsspel

Het gameplan was niet alleen tegen de Sovjet-Unie gericht. Ook Churchill werd de das omgedaan. Van het verzwakte Engeland was er wel het een of ander afhandig te maken. Amerika liet al zijn oog vallen op het Midden-Oosten. Hier werd het spel ook zonder eer of geweten gespeeld, zoals dat in Missouri de geplagenheid was. Nog voor Churchill naar Potsdam afreisde stuurde Truman de gewezen Amerikaanse ambassadeur Davis naar hem toe, en liet hem verstaan dat de V.S. en de U.S.S.R. tot een samenwerkingsakkoord konden komen. Niets was natuurlijk minder waar. Maar zulk vooruitzicht was voldoende om Churchill in paniek te brengen.

Van waar die paniek?

Churchill was er zich van bewust dat Engeland uitgeput was. Het grootste deel van de erfenis van het 19de eeuwse imperialisme was opgebruikt. Het Engels imperium wankelde. In India klonk de roep om onafhankelijkheid steeds maar luider.

Voor Engeland bleef nog een kans over, nl. de leidende positie in Europa te verkrijgen. Maar dat was maar mogelijk indien de V.S. dat goedkeurde. Vandaar Churchill's toespraken over "de verstandhouding van de Engelssprekende landen". De vorming van een West-europees blok was aanvankelijk een idee

van Churchill. Het werd door Bevin (Labour) overgenomen en uiteindelijk hun afhandig gemaakt door de V.S.. De leiding over Europa zou moeten toevertrouwd worden aan Engeland, dat was de na-oorlogse droom van Churchill. Een verstandhouding tussen de V.S. en de U.S.S.R., zoals Davis hem had verteld, zou die Engelse wensdroom teniet doen. Davis was nog maar de deur uit of Churchill telefoneerde naar Truman: "Een ijzeren gordijn is aan het front neergelaten. We weten niet wat daar achter gebeurd. Voor de Russen ligt de mogelijkheid open op te rukken tot aan de wateren van de Noordzee en de Atlantische Oceaan".

Men mag aannemen dat Churchill dacht dat de V.S. aan Engeland de prioriteit zouden geven om in Europa de leidende rol te spelen. Maar die rol reserveerde de U.S.A. voor zichzelf.

Toen in Potsdam op de zittingsdag van 25 juli de Duitse herstelbetalingen ter sprake kwamen, vroeg Churchill dat kolen van het Ruhrgebied voor Engeland zouden bestemd worden. Hij voerde aan dat door de oorlog de Britse koloniale industrie een tekort aan mankracht had. Hierop maakte Stalin een snijdende opmerking die Churchill even uit koers sloeg: "U hebt, alleen in Noorwegen 400.000 Duitse soldaten. Ze zijn zelfs niet ontwapend. Waarop zitten jullie te wachten? Daar hebt ge uw mankracht!" "ik wist niet dat ze niet ontwapend waren", replikeerde Churchill: "Het ligt wel in onze bedoeling ze te ontwapenen."

In "Meeting at Potsdam" van Charles Mee lezen we dat er die dagen 700.000 Duitse soldaten in hun militaire formaties gehouden werden, die konden ingezet worden om de verbindingslinies van de Russen te treffen. Dat krankzinnige idee had ook al bestaan in het hoofd van de Amerikaanse generaal Patton.

Tekenend was dat Truman het incident voorbij liet gaan en Churchill niet ter hulp kwam. Hij hield hem nog in toom. Truman begreep dat de openbare opinie nog niet rijp was om een zo openlijke koers te varen. Truman nam zijn tijd daarvoor. Hij werkte aan wat later de Truman-doctrine zal genoemd worden en die de koude oorlog officieel zal inzetten.

Aan wie denkt u dat Truman dacht om het startsein daarvoor te geven? Aan Winston Churchill, die hij op 5 maart 1946 een uitnodiging zond om te Fulton zijn gekende koude-oorlogstoespraak te houden, die dan meteen ook het startsein werd voor een nieuwe bewapeningskoers.

A. De Coninck

Noten

- (1) Bézymenski Les généraux allemands avec Hitler et sans lui, pg 303
- (2) Charles Mee: Meeting at Potsdam, Evans New York
- (3) Charles Mee: idem

Eerlijkheidshalve

Ze zeggen het zelf...

Passage uit het artikel van Manu Fluijs (gewezen hoofdredacteur) dat in "De Standaard" (9/6/95) verscheen onder de titel "Op zoek naar een waakzame elite"

Het is niet omdat België geen mogendheid is die meetelt in de wereld, dat onze elite niet hoeft na te denken over deze verschijnselen. Er is behoefte aan denkgroepen die de analyse aandurven en middelen uitwerken om, waar dat doenbaar is, bij te sturen. Een elite die het geheel overschouwt, het heden naar de toekomst toe projekteert en de beschotten sloop die haar verdelen. De ambtenaren zitten in hun kantoorlorens, de politici in de commissiezaaltjes, de ministers op hun kabinet, de hoogleraren in hun academisch getto, de auteurs achter hun schrijftafel.

Zij laten de maatschappij over aan de maffia van de geldverdieners die niemand en niets ontzien, aan de handelaars in kitsch, aan de klowns van de pseudo-politiek. (vet red.)

Dit kleine land vegeteert in een "kultuur" die geen oog heeft voor horizonten voor kwaliteit en stijl, voor hiërarchie in waarden en smaken. De permissieve achtzestigsters die de dingen op hun beloop lieten, ook de opvoeding van de kinderen, vergroerden tot nihilisten. Kinderen werden verslaafd aan video-spelletjes, volwassenen aan soaps. De hersenspoeling door de media valt nòoit stil. Het publiek beseft niet hoe het gemanipuleerd en belogen wordt. (vet red.)

Als er geen reactie komt, krijgen de volgende generaties het erg inperkelijk. Dan komt er nog meer nep, meer rotzooi, meer geweld. En daarna de boemerang van een even verderfelijk puritanisme en integritisme.

Zo hoor je het eens uit een andere "onverdachte" noek.

Oostende

Vrijdag 13 oktober om 20 uur
 trefcentrum "Het Bakken"
"Waarom zijn kernproeven overbodig"
 met dia's
 inleiding Eloi Glorieux, medewerker
 van Greenpeace
 aandeel in de kosten 40 en 60fr
 begeleiding: Vrede vzw Gent
 org. Vredesbeweging - Regio Oostende

Vrijdag 20 oktober om 20 uur
 Konferentiezaal Stadhuis
*'De Konkurrentiedrift is een kanker-
 gezwel'*
 Prof. Ricardo Petrella
 org. Demoo: s.m. Vandaag en morgen,
 Vrede, Masereelfonds, Volkshoge-
 school, Vrienden v.d. V.U.B.e a
 aandeel in de kosten: 100fr-120fr

Vrijdag 10 november om 20 uur
 Trefcentrum "Het Bakken"
"Is de ontwikkelingshulp verantwoord"
 inleiding: Dr Mich. Van Opstal
 die meerdere jaren in de Derde Wereld-
 landen werkte
 aandeel in de kosten: 40 en 60 fr
 begeleiding: Vrede vzw Gent
 org. Vredesbeweging - regio Oostende

Gent

Dinsdag 19 september
nationalisme
 door Ludo Dierickx
 om 20u in Galgenberg 29, 9000 Gent
 org.: Vrede regio Gent en Masereelfonds
 begeleiding: Vrede vzw

Opening Vredescentrum Galgenberg 29 - Gent

Op zaterdag 1 juli ging de opening door van de nieuwe lokalen van de vzw Vrede en de Bibliotheek Jan Vanneste.

De Burgemeester van Gent, Frank Beke, Paula Burghgrave (rechts op de foto) en Georges Spriet, sekretaris van de vzw Vrede, hielden de gelegenheidstoespraken. Aan de opening en de barbecue die hierop volgde namen 150 vredesvrienden deel.

Joegoslavië aktie: Stop het geweld

Voor een politieke oplossing die de multi-etniciteit van de Balkanmaatschappijen respecteert, voor een bescherming van de burgerbevolking. Tegen massale bombardementen. Steun aan alle anti-oorlogskrachten. Voor een internationale conferentie.

Brussel - 8 september - 19 uur - Agoraplein.

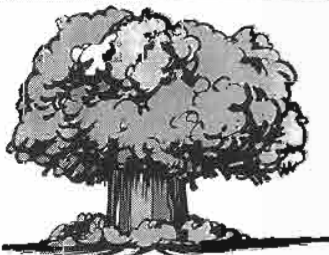
Nationale Betoging tegen de kernproefnemingen Brussel, 24 september om 14 uur, Noordstation

Stop nieuwe kernproeven, stop simulaties
 Algemeen test-stop Verdrag nu
 Onze planeet moet overleven: alle kernwapens de wereld uit
 dus ook geen kernwapens voor de Europese Unie
 Solidariteit met de volkeren van de Stille Zuidzee
 Ontwapenen om te ontwikkelen.

Vredestrein naar Parijs!

Zaterdag 30 september: internationale betoging in Parijs tegen de Franse kernproefnemingen.
 Alle inlichtingen: sekretariaat Vrede of secretariaat teststop-coalitie, tel. (02) 511 47 33.

kernproeven

NEEN

NATIONALE BETOGING

BRUSSEL

**ZONDAG 24 SEPTEMBER 1995
14 U. NOORDSTATION**

*wij nemen
uw drukwerk
au sérieux*

DRUKKERIJ GOFF N.V.
Kaleweg 5
9030 Mariakerke
Tel. (09) 227 00 55

NOG STEEDS DE BOEKHANDEL DIE HEEFT
WAT U ELDERS NIET VINDT!

BOEKHANDEL MARNIX

NEDERKOUTER 109

9000 GENT

TEL. 225 10 92

FAX 223 55 56

Elke dag van 9 tot 18 uur.

's Zaterdags van 10 tot 12.30 uur en van
13.30 tot 18 uur.

Vredesfonds

Juli - augustus 1995

H.G. Eernegem 400; P.C. Hertsberge 400; G.G. Oudenaarde 2.000; R.C. Gent 500; L.V. Gent 500; V.B. Gent 1.000; L.V. Gent 500; E.B. Brussel 500; B.H. Berlijn 20.000; F.Z. Bornem 200; G.V.H. Berchem 1.000; H.V.S. Oostende 200; R.M. Oostende 300; L.B. Wilrijk 200; J.G. Nieuwerkerken 200; N.L.V. Pollare 400; P.V.C. Maldegem 400; L.M. Drongen 1.000; F.D. Zedelgem 200; W.D. Brugge 500; R.V. Ranst 200; L.V. Asse 200; C.V. St.-Niklaas 200; G.R. Kontich 200; E.D. Veldegem 200; T.H. Antwerpen 600; A.D.B. Oostende 100; G.D.B. Oostende 200; E.L. Westende 500; H.D.S. Brugge 300; D.S. P. Aalst 200; L.V. Gent 1.000; A.D.S. Oostende 200; E.L. Oostende 200; V.S. Leuven 400; W.D.R. 's Gravenwezel 500; J.D.L. Aalst 200; M.T.D. De Pinte 400; U.C. Torhout 200; L.B. St.-Eloois-Vijve 400; R.N. Keerbergen 50; L.E. Mechelen 200; M.C. Bredene 200; E.M. Gent 200; W.W. Kortrijk 200; C.D.S. Gent 200; M.V. Gent 200; J.E. Gent 100; M.T. Zwalm 1.000; E.D.B. Brugge 200; A.C. Mariakerke 400; L.V. Antwerpen 200; H.J. Oostende 100; D.G. St.-Martens-Latem 200; B. St.-Amandsberg 200; K.D. Asse 1.000; Y.G. Hoevenen 200; P.B. Oostende 400; A.L. Gent 200; K.L. Gent 200; F.D. Oostduinkerke 200; G.R. Kontich 200; A.M. Brussel 400; F.V.V. 100; J.C. Zoersel 200; J.D.S. Luik 200; R.B. Gent 400. Totaal: 45.000 fr.

**iedereen volgens analytisch vermogen
aan iedereen volgens informatiebehoefte**
(of vice versa)

vint

vlaams marxistisch tijdschrift
abo. 550 Fr (4 nrs) op 001-0579148-37
tel. 02.514.00.08 voor gratis proefnummer

24 juni 1995: Humanitaire interventie

Deze woorden zijn in de eerste plaats gericht aan de vredesbeweging en de Derde Wereldbeweging, omdat ze vandaag zwaar in gebreke blijven.

Als je voor een huis staat dat brandt, dan is het zeer eenvoudig wat je moet doen: blussen. Het wordt al iets moeilijker als de hele straat in brand staat: met welk huis begin je en op basis waarvan maak je een selectie? Het wordt ronduit hachelijk als zich onder de pompiers de brandstichters bevinden (de Fransen in Rwanda, de Noord-Amerikanen in Haïti, de Duitsers in Joegoslavië, enz.) Een interventie kan men niet geïsoleerd benaderen. Indien men dat toch doet is de kans groot dat men zich laat manipuleren door de TV-beelden en dat men zijn gestuurde emoties achterna loopt. Nochtans is het dat wat vaak gebeurt.

Generaals zijn niet dom. Beter dan wie ook beseffen zij dat machtsuitoefening goedkeuring en legitimatie vereist. Brutaliteit laat zich graag verpakken. Het Westers imperialisme heeft van oudsher 'humanitaire' mythes en verhalen voortgebracht die de agressie moesten goedpraten en camoufleren. De kruistochten werden gevoerd in naam van het geloof en "het vrijwaren van de Heilige Plaatsen". De kolonisatie moest 'de wilden beschaven en evangeliseren'. In de negentiende eeuw was de strijd tegen de slavenhandel het humanitaire alibi om in Afrika te interveniëren. Na de tweede wereldoorlog stond "de vrijheid" op het spel vanwege de communistische dreiging. Naargelang de situatie, verschilde de bijbehorende mythe, maar telkens werd een humanitair motief naar voor geschoven die de militaire aanwezigheid en het optreden moest legitimeren.

Vandaag is dat niet anders. Na het einde van de koude oorlog, is de greep van het Noorden op het Zuiden heel sterk toegenomen en wordt de soevereiniteit van staten in toenemende mate aangetast. Er is sprake van een 'nieuwekolonisatie' om het met de woorden van de CVP-haviken Van Erps en Eyskens te stellen. Deze neo-kolonisatie behoeft een nieuwe mythe. Deze nieuwe mythe wordt vandaag met veel ijver gemaakt. Journalisten, NGO's, verantwoordigde intellectuelen, politici, enz. kwijten zich vlijtig van 'deze taak'. Er werd gepleit voor interventie in Irak, Zaire, Ruanda, Somalië, Joegoslavië, Haïti, Soedan. Vandaag maken we mee dat vredesmilitanten een generaal proberen te overtuigen om er hard tegen aan te gaan, om te bombarderen (Joegoslavië), enz. De wereld op zijn kop.

Het sluitstuk van deze 'neokoloniale mythe' is het ophiefen van het zelfbeschikkingsrecht van de volkeren, hetgeen zich concreet vertaalt in de mogelijkheid of zelfs 'plicht' tot interventie. De

redeneringsfout in het zogenaamde humanitaire pro-interventie standpunt, is te denken dat men zich buiten het geostrategisch kader kan plaatsen. Interventies zijn een onlosmakelijk onderdeel van de neo-koloniale strategie, gericht op de overheersing van de rest van de wereld. Interventies zijn nooit humanitair maar geopolitiek. Als dusdanig zijn ze geen oplossing maar integendeel mede-oorzaak en een deel van het probleem. De 'humanitaire' interventie is een mythe, bedoeld om elk bevrijdend elan in het Zuiden of waar ook te kniiken en het tiersmondisme in het Noorden te neutraliseren en te recupereren. Met hun impliciet pleidooi voor 'humanitaire' interventie "onder voorwaarden" levert een deel van de progressieve wereld een mooi voorwendsel voor militaire interventie vanwege de grootmachten en schrijven ze zich in, wilens nilens, in de neokoloniale logica. Waar blijft trouwens de grote vredesbeweging vandaag? Het feit dat honderdduizenden op straat komen als het eigen grondgebied bedreigd wordt (door kernraketten) en dat er slechts een honderdtal contestanten zijn als 'onze jongens' elders gaan rotzooien, is veel betekennend. Meer nog dan in de jaren '80 is een brede mobilisatie nodig tegen de toenemende militarisering en tegen de snelle interventies van de Westerse grootmachten.

Tot slot. Van de nieuwe regeringsploeg valt wat dat betreft niet veel goeds te verwachten. Onze kersverse staatssecretaris voor ontwikkelingssamenwerking R. Moreels heeft begin dit jaar een boekje gepleegd samen met de havik van de KU Leuven, L. Reyckler. Het laat aan duidelijkheid niets over. Het boek is een pleidooi voor conflictpreventie op de wijze van AZG: na 'Artsen zonder Grenzen', nu ook 'Diplomaten zonder Grenzen'. Na de

privatisering van noodhulp, nu ook de privatisering van de conflictpreventie en -bestrijding. Het is vlot en handig geschreven, gericht op het grote publiek. Hier wordt op een geraffineerde wijze het neo-koloniaal paradigma geserveerd.

Dit boek kan gelezen worden als het ideologisch startschot voor een nieuw offensief binnen de wereld van de NGO's en de vredesbeweging. De 'markt' van de noodhulp en de publieke opinie heeft AZG met succes veroverd. Ze lijken zich nu ook te willen toeliggeren op de 'markt' van de structurele hulp en vullen terzelfertijd het ideologisch gat op, ontstaan na de capitulatie van een groot deel van de vredesbeweging. De verborgen agenda is de recuperatie van het progressief en tiersmondistisch gedachtegoed. Aan ons om dat tegen te gaan.

Marc Vandepitte

Voor hen die nog vrede willen

*Reik mij je hand
laat ons samengaan
van land tot land
en laat ons smeden
een nieuwe broederband.*

*Laat ons luisteren
naar elk woord van vrede
van mensen die dit wel wensen
maar helaas geen vrede kennen.*

*Laat ons naar vrede trachten
met vereende krachten
zodat uiteindelijk ieder kind
de vrede mag verwachten.*

Jozef Vandromme

In de V.S. zijn de gevangnissen de beste klanten van de telefoonmaatschappijen. Een telefooncel in een gevangenis brengt gemiddeld 15.000 dollar per jaar op of vijfmaal meer dan een telefooncel in de stad.

De maatschappij M.C.I. verdient jaarlijks een miljard dollar aan de telefooncellen in de gevangnissen maar blijft voorbij gestreefd door ATT wiens inkomsten in deze sektor 10 tot 30 % hoger liggen. Zonder schroom verklaarde J. Jacquay, vice-voorzitter van M.C.I.: "Wanneer we weten dat de mensen een grote neiging hebben om met de buitenwereld contact op te nemen dan profiteren we graag van deze situatie"

Het Franse financieel economisch tijdschrift "l'Expansion" gaat ervan uit dat de C.I.A. niet vreemd is aan alle gerechtelijke penkelen waarin Franse bedrijfsleiders als Pierre Suard (Alcatel Alsthom), Didier Pineau-Valencienne (groep Schneider) e.a. verwickeld zijn. Het tijdschrift wijst hierbij naar de rol van het wereldwijde computernetwerk "Internet" dat oorspronkelijk door het Amerikaans Ministerie van Defensie werd opgezet en dat door de krant een instrument voor propaganda en desinformatie genoemd wordt. Kortom de economische oorlog wordt, met alle middelen, ook onder "bandgenoten" verder gezet.

Kort geleden waren Koning Albert II en zijn Paola voor enkele dagen op rondreis in Duitsland. De T.V. bracht dan ook de noodzakelijke beelden van de ontvangst. Het koningspaar bracht ook een uitgebreid bezoek aan Weimar. Voor een bezoek aan het een vijftien kilometer verder gelegen concentratiekamp van Buchenwald hadden ze echter geen tijd. 't Zou nochtans een uitstekende gelegenheid geweest zijn om een hulde te brengen aan de "waarde landgenoten" die er hun leven lieten.

Kort geleden organiseerde de Democratische Partij van Links-PDS (ex-kommunisten) met 1400 afgevaardigden een driedaags nationaal kongres. Eregasten uit binnen- en buitenland werden uitgenodigd. Enerzijds Lionel Jospin e.a. socialisten gezien de PDS sinds 1992 lid is van de Socialistische Internationale anderzijds Silvio Berlusconi van Forza Italië en de neofascist Gianfranco Fini van de Nationale Alliantie. Deze er gasten kregen er ook de gelegenheid "hun" standpunten uiteen te zetten. 't Kan verkeren. Als men de weg opgaat naar het centrum kan men alles verwachten.

Georges Soros, de Amerikaanse miljardair van Hongaarse afkomst tevens bekend als speculator op de munten, heeft Washington aangeboden de radiozender Radio Free Europe, die zijn zetel heeft in München, over te nemen. Radio Free Europe werd bekend door zijn uitzendingen naar Oost-Europa tijdens de koude oorlog en werd gesubsidieerd door de C.I.A. Soros wil dit werk verder zetten en de zetel van de zender en de archieven overbrengen naar Praag of Budapest. Rond Free Europe wil hij dan tevens een persagentschap, een instituut en een journalistenschool oprichten. De koude oorlog gaat dus verder onder andere vormen.

Het Fonds van de Regio Brandenburg (Duitsland) dat belast is met het onderhoud van de gewezen concentratiekampen Sachsenhausen en Ravensbrück, heeft bekend gemaakt dat het zal moeilijk worden hier verder voor in te staan. Het Fonds maakte bekend dat het Federaal Ministerie van Binnenlandse Zaken voor 1996 slechts de helft heeft toegestaan van de noodzakelijke subsidies.

De plechtigheden voor de 50ste verjaardag van de concentratiekampen zijn voorbij en de bij die gelegenheid gehouden emotionele toespraken lang vergeten. Ook diegenen die er hun leven lieten...

Met zijn zes regeringen en achtenveertig ministers komt België zeker in het Guinness recordboek. Waarmede we in ieder geval zeker de hoofdvogel afschieten is het feit dat op de achtenveertig ministers er juist geteld vijf vrouwen zijn... De Waalse Gewestregering, de Duitse Gemeenschapsregering en de Brusselse hoofdstedelijke regering bijten de spits af met 0 vrouwen. Zelf de derde wereldlanden doen het beter.

In het pas verschenen boek "Geschiedenis van het eigen volk" (Kritak) wijst de historica er op dat veertig procent van de huidige Belgische bevolking ten minste één (over) grootvader heeft van niet Belgische afkomst. Waar staan de "blokkers" met hun eigen volk eerst.

Het is reeds lang geweten dat sommige patronen voor niets terugdeinzen. Lucien Bigard, vleeshandelaar in Quimperle (Bretagne) heeft dit bevestigd.. Volgens deze heer zullen de arbeiders van zijn bedrijf voortaan op bevel moeten gaan plassen. Voor iedereen zijn afzonderlijke uren vasgelegd. Bijvoorbeeld vijf minuten om 8.05 u., 11.20 u.

en 14.50 u. De arbeiders hebben het zo niet begrepen en legden, uit protest, het werk neer en gingen betogen in het stadscentrum.

In de politieke wereld bestaan er blijkbaar supermensen. De Franse premier Alain Juppe, voorzitter van de RPR liet zich ook verkiezen als Burgemeester van Bordeaux. De Franse ministers Toubon en Debré lieten zich ook verkiezen als arrondissementburgemeester van Parijs en schepen van jeugd en sport en van financiën van de stad Parijs. En in ons land is Louis Toback Burgemeester van Leuven, Senator en Voorzitter van de S.P. Kortom supermensen.

De directeur van de stadsbussen van Teheran, Mohammad Had heeft uitgerekend dat met de 370.000 vrouwen die dagelijks de bus nemen er door opzet of toeval lichamelijk contact hebben met mannen, 3.700.000 zonden tegen de religieuze wetten gepleegd worden. Om hieraan een einde te stellen zullen voortaan de mannen links en de vrouwen rechts van het gaai pad van de bus moeten plaatsnemen. En... als er geen plaats genoeg is zullen de vrouwen dicht bijengesloten op het platform moeten gaan postvatten.

Ook in Israël hebben orthodox joden deze "scheidingsformule" in sommige steden reeds toegepast. Het enig verschil is echter dat de mannen daar vooraan en de vrouwen achteraan in de bus moeten plaats nemen. Over fundamentalisme gesproken...

De Argentijnse journalist, Jorge Camarón heeft in een boek een onderzoek gepubliceerd waaraan hij vijftien jaar heeft gewerkt. Hierbij komt hij tot de conclusie dat in 1945, na het einde van de tweede wereldoorlog, 40.000 Duitse nazi's, o.w. honderdvijftig oorlogsmisdadigers, in Argentinië een onderkomen gevonden hebben. De schrijver wijst er op dat deze nazi's, bij hun vlucht naar Latijns-Amerika, meestal op de medewerking hebben kunnen rekenen van kerkelijke instanties. (ads)

Uit een rapport van de Amerikaanse vereniging "Human Rights Watch America" blijkt dat van 1988 tot 1991 in Brazilië 5.644 straatkinderen tussen de vijf en zeventien jaar werden vermoord. De overgrote meerderheid van die moorden werd nooit opgehelderd. De verantwoordelijken zijn doodsescaders, politiemannen, gangsters drugtraficanten, e.a.